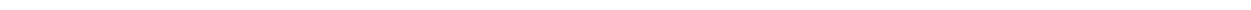

Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες διυπουργικού συντονισμού της Ελληνικής Κυβέρνησης

Ιούνιος 2018

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες διωπουργικού συντονισμού της Ελληνικής Κυβέρνησης αποτελεί μία πρώτη προσπάθεια αποτύπωσης των ισχυουσών διατάξεων και των διοικητικών πρακτικών με τη μορφή πρακτικού οδηγού. Ο οδηγός αυτός δεν έχει σκοπό να υποκαταστήσει ή να ερμηνεύσει το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. Απευθύνεται στα μέλη της Κυβέρνησης και των λοιπών κυβερνητικών οργάνων, καθώς και στους δημόσιους λειτουργούς και δημόσιους υπαλλήλους που είναι επιφορτισμένοι με την εφαρμογή των σχετικών διαδικασιών, με μοναδικό στόχο τη διευκόλυνσή τους στην εκτέλεση του έργου τους.

Το 1^ο κεφάλαιο παρουσιάζει τις γενικές αρχές λειτουργίας της Κυβέρνησης. Το 2^ο κεφάλαιο περιγράφει τη σύνθεση και τις αρμοδιότητες της Κυβέρνησης και των κυριότερων Κυβερνητικών Οργάνων. Το 3^ο κεφάλαιο χαρτογραφεί τις διαδικασίες συντονισμού για το σχεδιασμό και την εφαρμογή των κυβερνητικών πολιτικών. Στο 4^ο κεφάλαιο περιγράφονται οι διαδικασίες επίλυσης διαφωνιών. Το 5^ο και το 6^ο κεφάλαιο επικεντρώνονται στην περιγραφή των διαδικασιών συντονισμού της κοινοβουλευτικής νομοθετικής διαδικασίας και της θέσπισης και εφαρμογής της δευτερογενούς νομοθεσίας, αντίστοιχα. Το 7^ο κεφάλαιο αφορά την *ex post* αξιολόγηση των αποτελεσμάτων εφαρμογής των ρυθμίσεων. Στο 8^ο κεφάλαιο δίνεται μια συνοπτική περιγραφή των βασικών αρχών και διαδικασιών που συμβάλλουν στο συντονισμό για την κατάρτιση και την εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού. Αντικείμενο του 9^{ου} κεφαλαίου είναι ο συντονισμός για την ενσωμάτωση του παράγωγου δικαίου της ΕΕ. Τέλος, το 10^ο κεφάλαιο αναφέρεται στην επικοινωνία της κυβέρνησης με τους πολίτες και στις σχέσεις της με τα ΜΜΕ.

Πίνακας περιεχομένων

Πρόλογος.....	3
1. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ	6
2. ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ	8
3. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ 17	
3.1 Παράγοντες αποτελεσματικής συνεργασίας.....	17
3.2 Ο ρόλος του Υπουργού Επικρατείας και του Υφυπουργού στον Πρωθυπουργό.....	18
3.3 Ο ρόλος της Γενικής Γραμματείας του Πρωθυπουργού.....	18
3.4 Ο ρόλος της Γενικής Γραμματείας Συντονισμού	18
3.5 Διαβούλευση σε κυβερνητικό συμβούλιο	20
3.6 Υπουργικό Συμβούλιο (ΥΣ)	21
4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΔΙΑΦΩΝΙΩΝ	29
4.1 Η ανάγκη συναίνεσης	29
4.2 Αντικείμενα διαδικασίας επίλυσης διαφωνιών.....	29
4.3 Ο ρόλος του Πρωθυπουργού στη διαδικασία επίλυσης διαφωνιών	29
4.4 Ο ρόλος του Υπουργού Επικρατείας στη διαδικασία επίλυσης διαφωνιών	30
4.5 Ο ρόλος της ΓΤΣ στη διαδικασία επίλυσης διαφωνιών.....	30
5. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ	33
5.1. Προγραμματισμός νομοθετικής ρύθμισης.....	33
5.2. Σύνταξη σχεδίου νόμου (ΣχΝ).....	36
5.3. Οργάνωση διοικητικής διαβούλευσης επί σχεδίων νομοθετικών ή κανονιστικών ρυθμίσεων.....	36
5.4. Δημόσια διαβούλευση	37
5.5. Διαδικασίες επίλυσης διαφωνιών επί των σχεδίων ρυθμίσεων.....	38
5.6. Ενημέρωση και συζήτηση στο ΚΥΣΟΠΙ και στο ΚΥΣΚΟΠΙ	39
5.7. Έγκριση από το ΥΣ.....	39
5.8. Εκ των προτέρων ανάλυση συνεπειών ρυθμίσεων.....	39
5.9. Τα βήματα που ακολουθούν τη σύνταξη του ΣχΝ	40
5.10. Η κοινοβουλευτική διαδικασία.....	41
5.11. Τροπολογίες υπουργών.....	41
6. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΟΥΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ.....	42
6.1 Έκδοση (κοινών) υπουργικών αποφάσεων	43
6.2 Έκδοση προεδρικών διαταγμάτων (π.δ.)	45

6.3	Έκδοση Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου (ΠΥΣ)	48
6.4	Προαιρετικές ενέργειες κατά την έκδοση δευτερογενούς νομοθεσίας	48
6.5	Παρακολούθησης της εφαρμογής της νομοθεσίας.....	49
7.	ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ	59
7.1	Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων εφαρμογής της νομοθεσίας.....	59
7.2	Ο ρόλος της ΓΓΚ	61
8.	ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	63
8.1	Βασικές αρχές που διέπουν την κατάρτιση και εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού	63
8.2	Συντονισμός κατά το στάδιο κατάρτισης κρατικού προϋπολογισμού	64
8.3	Συντονισμός κατά το στάδιο εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού	65
9.	Συντονισμός ενσωμάτωσης του παράγωγου δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)	68
9.1	Συντονισμός κυβερνητικών οργάνων στο νομοπαρασκευαστικό στάδιο.....	68
9.2	Συντονισμός κυβερνητικών οργάνων κατά το στάδιο ενσωμάτωσης	69
9.3	Ο συντονισμός των κυβερνητικών οργάνων στις περιπτώσεις μη εμπρόθεσμης ή πλημμελούς ενσωμάτωσης.....	71
10.	ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ – ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΑ ΜΜΕ.....	74
10.1	Εισαγωγικά	74
10.2	Συντονισμός της Κυβέρνησης βάσει του Στρατηγικού Σχεδίου Εθνικής Επικοινωνιακής Πολιτικής.....	74
10.3	Συντονισμός επικοινωνίας υπουργικού συμβουλίου και συλλογικών κυβερνητικών οργάνων με τον Τύπο και τα ΜΜΕ.....	76
10.4	Συντονισμός επικοινωνίας Υπουργείων με τον Τύπο και τα ΜΜΕ	77
10.5	Συντονισμός σε περίπτωση κρίσεων – Η Ειδική Γραμματεία Επικοινωνιακής Διαχείρισης Κρίσεων.....	78

1. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Το πολίτευμα της Ελλάδας είναι Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία. Η εκτελεστική εξουσία ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και από την Κυβέρνηση. Η Κυβέρνηση οφείλει να έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής, από την οποία αντλεί τη δημοκρατική νομιμοποίησή της. Βασικό κυβερνητικό όργανο είναι το Υπουργικό Συμβούλιο (ΥΣ). Στις συνεδριάσεις του οι υπουργοί ενημερώνονται για θέματα κοινού ενδιαφέροντος και λαμβάνονται αποφάσεις πάνω σε θεμελιώδη κυβερνητικά ζητήματα.

Ο Πρωθυπουργός εξασφαλίζει την ενότητα της Κυβέρνησης. Στο πλαίσιο αυτό διασφαλίζει ότι οι υπουργοί εκπροσωπούν την ενιαία κυβερνητική πολιτική. Η Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα διέπονται από τις αρχές της συλλογικότητας και της αλληλεγγύης και για τα μέλη τους ισχύει η αρχή της συλλογικής ευθύνης.

Αρχή της Συλλογικότητας

Η αρχή της συλλογικότητας¹ σημαίνει ότι όλοι οι υπουργοί συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης κυβερνητικών αποφάσεων και έχουν τη δυνατότητα να εκφράζουν και να υποστηρίζουν ελεύθερα τις απόψεις τους. Αυτό προϋποθέτει ότι οι απόψεις που εκφράζονται στις συνεδριάσεις των κυβερνητικών οργάνων παραμένουν εμπιστευτικές. Την ευθύνη του συντονισμού των διαβουλεύσεων και της τελικής διατύπωσης των συλλογικών αποφάσεων έχει ο Πρωθυπουργός. Ο ίδιος επιλύει τις διαφωνίες μεταξύ των υπουργών².

Αρχή της Αλληλεγγύης

Από τη στιγμή που ληφθεί μία απόφαση στο ΥΣ, όλοι οι υπουργοί δεσμεύονται από αυτή, ανεξάρτητα από τις προσωπικές τους απόψεις ή από την παρουσία τους ή μη στη συγκεκριμένη συνεδρίαση. Όλοι οι υπουργοί φέρουν κοινή ευθύνη για τις κυβερνητικές αποφάσεις και τηρούν ενιαία στάση. Τα μέλη της Κυβέρνησης, σύμφωνα με την αρχή της αλληλεγγύης, παρουσιάζουν κατά τις δημόσιες δηλώσεις τους τις κυβερνητικές αποφάσεις ως προϊόν συλλογικής διαδικασίας. Τα μέλη της Κυβέρνησης φέρουν συλλογική ευθύνη για τη διαμόρφωση και την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής³.

Ευθύνη

Οι υπουργοί λογοδοτούν στη Βουλή για πράξεις ή παραλείψεις που εμπίπτουν στο πεδίο της αρμοδιότητάς τους⁴. Οι υπουργοί πρέπει να παρίστανται στη Βουλή για να απαντούν σε ερωτήσεις

¹ Για την αρχή της συλλογικής ευθύνης βλ. ενδεικτικά το άρθρο 42 παρ. 1 του Κώδικα νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα (π.δ. 63/2005, Α' 98): «Οι υπουργοί υπέχουν κοινοβουλευτική ευθύνη για τις πράξεις ή παραλείψεις τους, καθώς επίσης και για πράξεις ή παραλείψεις των υφυπουργών του Υπουργείου στο οποίο προΐστανται, ακόμα και αν στους υφυπουργούς αυτούς έχουν ανατεθεί κοινοβουλευτικές αρμοδιότητες και νομοθετική πρωτοβουλία».

² Για αυτή την αρμοδιότητα βλ. το άρθρο 25 παρ. 1 περίπτ δ' του π.δ. 63/2005, καθώς και στο κεφ. 4 του παρόντος.

³ Σύμφωνα με το άρθρο 85 του Συντάγματος τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου και οι υφυπουργοί είναι συλλογικώς υπεύθυνοι για τη γενική πολιτική της Κυβέρνησης και καθένας από αυτούς για τις πράξεις ή παραλείψεις της αρμοδιότητάς του.

⁴ Άρθρο 42 παρ. 1 του π.δ. 63/2005.

που αφορούν τον τομέα ευθύνης τους, συμπεριλαμβανομένου του τρόπου με τον οποίο δαπανάται ο δημόσιος προϋπολογισμός. Κάθε υπουργός είναι υπόλογος στη Βουλή για την εύρυθμη λειτουργία του Υπουργείου του και όλων των οργανισμών του χαρτοφυλακίου του.

2. ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Στο πλαίσιο της Κυβέρνησης δρουν περισσότερα όργανα: το Υπουργικό Συμβούλιο, ο Πρωθυπουργός, οι αντιπρόεδροι της Κυβέρνησης, οι υπουργοί και αναπληρωτές υπουργοί, οι υπουργοί χωρίς χαρτοφυλάκιο, οι υφυπουργοί και τα συλλογικά κυβερνητικά όργανα.

Το Υπουργικό Συμβούλιο

Το Υπουργικό Συμβούλιο (ΥΣ) διαδραματίζει τον κύριο ρόλο στην παραγωγή των κυβερνητικών αποφάσεων. Καθορίζει και κατευθύνει τη γενική πολιτική της χώρας⁵ και αποφασίζει για πολιτικά θέματα γενικότερης σημασίας. Μπορεί να αποφασίζει για κάθε ζήτημα αρμοδιότητας ενός ή περισσότερων υπουργών ή για κάθε θέμα αρμοδιότητας των συλλογικών οργάνων της Κυβέρνησης, στη θέση των οποίων μπορεί να υποκατασταθεί χωρίς περιορισμό, εφόσον το θέμα παραπεμφθεί σε αυτό από τον Πρωθυπουργό, και ασκεί κάθε άλλη αρμοδιότητα που προβλέπουν το Σύνταγμα και οι νόμοι⁶.

Αποτελείται από τον Πρωθυπουργό, που προεδρεύει, και από τους υπουργούς, στους οποίους περιλαμβάνονται οι αναπληρωτές υπουργοί και οι υπουργοί Επικρατείας. Οι αντιπρόεδροι της Κυβέρνησης είναι μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου. Οι υφυπουργοί δεν αποτελούν μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου. Ο Πρωθυπουργός μπορεί να προσκαλέσει υφυπουργούς να συμμετάσχουν σε συνεδρίαση του Υπουργικού Συμβουλίου χωρίς δικαίωμα ψήφου⁷.

Στις συνεδριάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου παρίσταται ο Γ.Γ. της Κυβέρνησης και το αναγκαίο για τη στενογράφιση και μαγνητοφώνηση των συζητήσεων προσωπικό, εκτός αν ο Πρωθυπουργός κρίνει ότι τα προς συζήτηση θέματα είναι άκρως απόρρητα⁸.

Ο Πρωθυπουργός

Ο Πρωθυπουργός εξασφαλίζει την ενότητα της Κυβέρνησης και κατευθύνει τις ενέργειές της, καθώς και των δημόσιων γενικά υπηρεσιών για την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής μέσα στο πλαίσιο των νόμων⁹. Ορισμένες από τις αρμοδιότητές του είναι:

- να προσδιορίζει επακριβώς την κυβερνητική πολιτική στο πλαίσιο των αποφάσεων του ΥΣ,
- να συντονίζει την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής,
- να επιλύει τις διαφωνίες ανάμεσα στους υπουργούς,
- να εκπροσωπεί την Κυβέρνηση και να προεδρεύει στο Υπουργικό Συμβούλιο¹⁰.

Συλλογικά κυβερνητικά όργανα

⁵ Άρθρο 82 παρ. 1 Συντ.

⁶ Άρθρο 2 του π.δ. 63/2005.

⁷ Άρθρο 81 παρ. 1 Συντ., άρθρο 1 παρ. 1 και 2 του π.δ. 63/2005.

⁸ Άρθρο 4 παρ. 1 και 2 του π.δ. 63/2005.

⁹ Άρθρο 82 παρ. 2 Συντ.

¹⁰ Άρθρο 25 παρ. 1 του π.δ. 63/2005, όπου αναφορά και στις λοιπές αρμοδιότητές του.

Πλην του ΥΣ, τα υπόλοιπα συλλογικά κυβερνητικά όργανα καθορίζονται κάθε φορά από το νόμο. Θέματα λειτουργίας των κυβερνητικών οργάνων, όπως ο τρόπος λήψης αποφάσεων και η τήρηση πρακτικών, ρυθμίζονται από τις γενικές διατάξεις του π.δ. 63/2005 για τα συλλογικά κυβερνητικά όργανα¹¹.

Ο Πρωθυπουργός προεδρεύει του Συμβουλίου για τη Μεταρρύθμιση της Δημόσιας Διοίκησης, των ΝΠΔΔ και των ΟΤΑ, του ΚΥΣΕΑ και του Κυβερνητικού Συμβουλίου Μεταναστευτικής και Προσφυγικής Πολιτικής. Στο Κυβερνητικό Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής και στο Κυβερνητικό Συμβούλιο Κοινωνικής Πολιτικής προεδρεύει ο Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης.

Κάθε κυβερνητικό συμβούλιο περιλαμβάνει συγκεκριμένη σύνθεση από υπουργούς και αναπληρωτές υπουργούς. Αν απουσιάζει ένας υπουργός αντικαθίσταται από άλλο μέλος της Κυβέρνησης του ίδιου υπουργείου¹². Στις περιπτώσεις αυτές, η Γραμματεία του Κυβερνητικού Συμβουλίου πρέπει να ενημερώνεται έγκαιρα.

Μέλη της κυβέρνησης που δεν είναι τακτικά μέλη κυβερνητικού συμβουλίου μπορούν να παρευρεθούν σε συνεδρίαση, μετά από πρόσκλησή τους, εφόσον συζητούνται θέματα αρμοδιότητάς τους. Ανάλογη πρόσκληση είναι δυνατόν να λάβουν και υπηρεσιακοί παράγοντες ή εμπειρογνώμονες.¹³ Μετά από πρόσκληση του Πρωθυπουργού, στις συνεδριάσεις των συλλογικών κυβερνητικών οργάνων μπορούν να μετέχουν και άλλα μέλη της κυβέρνησης, χωρίς να έχουν δικαίωμα ψήφου.¹⁴

Τα κύρια συλλογικά όργανα που εμπλέκονται στην παραγωγή και το συντονισμό του κυβερνητικού έργου είναι:

- το Κυβερνητικό Συμβούλιο [ΚΥΣΥΜ]
- το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας [ΚΥΣΕΑ]
- το Κυβερνητικό Συμβούλιο για τη Μεταρρύθμιση της Δημόσιας Διοίκησης, των ΝΠΔΔ και των ΟΤΑ [ΚΣΜ]
- το Κυβερνητικό Συμβούλιο Μεταναστευτικής και Προσφυγικής Πολιτικής
- το Κυβερνητικό Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής [ΚΥΣΟΙΠ]
- το Κυβερνητικό Συμβούλιο Κοινωνικής Πολιτικής [ΚΥΣΚΟΙΠ].

Το Κυβερνητικό Συμβούλιο [ΚΥΣΥΜ]

Το ΚΥΣΥΜ¹⁵ απαρτίζεται, πλην του Πρωθυπουργού, από τον Αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης και τους υπουργούς της Κυβέρνησης. Καθήκοντα Γραμματέα ασκεί ο Γ.Γ. της Κυβέρνησης.

Στις αρμοδιότητες του οργάνου περιλαμβάνονται¹⁶:

- η λήψη αποφάσεων για θέματα γενικότερης σημασίας,

¹¹ Άρθρο 16 του π.δ. 63/2005.

¹² Βλ. το άρθρο 45 του π.δ. 63/2005. Ο Πρόεδρος του ΚΥΣΟΙΠ και του ΚΥΣΚΟΙΠ αναπληρώνεται, σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος, από τον Υπουργό Οικονομικών και τον Υπουργό Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, αντίστοιχα.

¹³ Άρθρο 16 παρ. 6 του π.δ. 63/2005.

¹⁴ Άρθρο 15 παρ. 3 του π.δ. 63/2005.

¹⁵ Συστάθηκε με την ΠΥΣ 2/2015 (Α' 24).

¹⁶ Άρθρο 2 της ΠΥΣ 2/2015.

- η λήψη των αναγκαίων μέτρων για την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής, περιλαμβανομένης της νομοθετικής πρωτοβουλίας των Υπουργείων,
- η παρακολούθηση και ο συντονισμός της εφαρμογής των αποφάσεων του και των αποφάσεων του ΥΣ από τα μέλη της Κυβέρνησης και τα άλλα συλλογικά κυβερνητικά όργανα.

Το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας [ΚΥΣΕΑ]

Το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας είναι αρμόδιο για θέματα εθνικής άμυνας, εθνικής ασφάλειας, αμυντικής και εξωτερικής πολιτικής. Στο ΚΥΣΕΑ προεδρεύει ο Πρωθυπουργός και χρέη γραμματέα ασκεί ο Γ.Γ. της Κυβέρνησης.¹⁷

Το Κυβερνητικό Συμβούλιο Μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης, των ν.π.δ.δ. και των Ο.Τ.Α. [ΚΣΜ]

Στο ΚΣΜ¹⁸ μετέχουν ο Πρωθυπουργός ως Πρόεδρος, οι Υπουργοί Εσωτερικών, Οικονομίας και Ανάπτυξης, Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης, Οικονομικών, Διοικητικής Ανασυγκρότησης και ο Υπουργός Επικρατείας αρμόδιος για τη διασφάλιση της ενότητας της Κυβέρνησης και τη συνοχή του κυβερνητικού έργου.

Το ΚΣΜ είναι αρμόδιο για:

- τη διαμόρφωση πολιτικών σχετικά με τη βελτίωση της οργάνωσης, της λειτουργίας και της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών και των φορέων της δημόσιας διοίκησης,
- την άμεση και αποτελεσματική αξιολόγηση των υπηρεσιών και των φορέων της δημόσιας διοίκησης.

Το ΚΣΜ συνεδριάζει ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου του και έχει ως εισηγητή τον Υπουργό Διοικητικής Ανασυγκρότησης.

Το Κυβερνητικό Συμβούλιο Μεταναστευτικής και Προσφυγικής Πολιτικής

Το Κυβερνητικό Συμβούλιο Μεταναστευτικής και Προσφυγικής Πολιτικής¹⁹ συντονίζει την διαλειτουργικότητα των συναρμόδιων πολιτικών και στρατιωτικών αρχών, φορέων και υπηρεσιών και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την εφαρμογή της προσφυγικής και μεταναστευτικής πολιτικής της χώρας στο πλαίσιο του εθνικού, ενωσιακού και διεθνούς δικαίου. Στο Συμβούλιο προεδρεύει ο Πρωθυπουργός. Γραμματειακή υποστήριξη παρέχεται από τη Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης (ΓΓΚ).

Το Κυβερνητικό Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής [ΚΥΣΟΙΠ]

¹⁷ Η σύνθεση του ΚΥΣΕΑ καθορίζεται στο άρθρο 18 του π.δ. 63/2005, οι αρμοδιότητές του στο άρθρο 19.

¹⁸ Συστάθηκε με την ΠΥΣ 4/2012 (ΥΟΔΔ 64), όπως τροποποιήθηκε με τις ΠΥΣ 27/2012 (ΥΟΔΔ 386), 14/2013 (ΥΟΔΔ 347), 46/2015 (ΥΟΔΔ 897) και 5/2017 (Α' 8).

¹⁹ Συστάθηκε με την ΠΥΣ 7/2016 (Α' 43).

Στο ΚΥΣΟΙΠ²⁰ μετέχουν ο Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης ως Πρόεδρος, οι Υπουργοί Οικονομίας και Ανάπτυξης, Οικονομικών, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Υποδομών και Μεταφορών, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Τουρισμού, ο Υπουργός Επικρατείας που είναι αρμόδιος για την Επιτροπή Συντονισμού Μεγάλων Έργων Υποδομής και για την Επιτροπή Συντονισμού της Κυβερνητικής Πολιτικής για την Ανάπτυξη και τις Επενδύσεις, ο Υπουργός Επικρατείας που είναι αρμόδιος για τη διασφάλιση της ενότητας της Κυβέρνησης και τη συνοχή του κυβερνητικού έργου, καθώς και οι Αναπληρωτές Υπουργοί Οικονομίας και Ανάπτυξης και Οικονομικών. Στις συνεδριάσεις παρίσταται και ο Γ.Γ. της Κυβέρνησης.

Στις αρμοδιότητες του ΚΥΣΟΙΠ περιλαμβάνονται:

- η επεξεργασία και η προώθηση του προγράμματος της Κυβέρνησης για την οικονομική πολιτική, την ανάπτυξη και τις σχετικές μεταρρυθμίσεις, σε συνεργασία με τα συναρμόδια υπουργεία, καθώς και τη συστηματική παρακολούθηση και τον έλεγχο υλοποίησής τους,
- η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των προωθούμενων πολιτικών στη βάση προκαθορισμένων στόχων, δεικτών και χρονοδιαγραμμάτων,
- η ενίσχυση της συνοχής και της συμπληρωματικότητας των πολιτικών που εφαρμόζουν οι υπουργοί - μέλη του,
- η εξέταση των χρηματοδοτικών προβλέψεων και δεδομένων των προωθούμενων πολιτικών και μεταρρυθμίσεων με στόχο τη διασφάλιση της βιωσιμότητάς τους,
- ο σχεδιασμός διυπουργικών και διατομεακών δράσεων οικονομικής πολιτικής, συναρμοδιότητας περισσότερων του ενός Υπουργείων, καθώς και η συνεργασία με άλλα κυβερνητικά όργανα,
- η συστηματική και συγκροτημένη ενημέρωση των πολιτών για τις κυβερνητικές προτεραιότητες και μεταρρυθμίσεις στα πεδία της οικονομικής πολιτικής και της ανάπτυξης,
- η διαμόρφωση της κυβερνητικής πολιτικής σε ζητήματα που παραπέμπονται σε αυτό από το Υπουργικό Συμβούλιο και τον Πρωθυπουργό.

Το ΚΥΣΟΙΠ συνεδριάζει τακτικά μία φορά το μήνα και εκτάκτως μετά από πρόσκληση του Προέδρου του. Κατά τις συνεδριάσεις του τηρούνται πρακτικά²¹. Μετά από κάθε συνεδρίαση μπορεί να εκδίδεται δελτίο τύπου, στο οποίο αποτυπώνονται συνοπτικά οι ληφθείσες αποφάσεις. Καθήκοντα γραμματέα ασκεί ο Συντονιστής που ορίζεται με απόφαση του Προέδρου του και μπορεί να είναι σύμβουλος ή ειδικός συνεργάτης, μετακλητός υπάλληλος ή αποσπασμένος στο Πολιτικό Γραφείο του Προέδρου του Συμβουλίου.²² Η γραμματειακή υποστήριξη του Συμβουλίου παρέχεται από υπαλλήλους της Γενικής Γραμματείας της Κυβέρνησης.²³

Το Κυβερνητικό Συμβούλιο Κοινωνικής Πολιτικής [ΚΥΣΚΟΙΠ]

Στο ΚΥΣΚΟΙΠ²⁴ μετέχουν ο Αντιπρόεδρος της κυβέρνησης ως Πρόεδρος, οι Υπουργοί Εσωτερικών, Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Υγείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού και ο Υπουργός Επικρατείας που είναι αρμόδιος για τη διασφάλιση της ενότητας της Κυβέρνησης και τη συνοχή του κυβερνητικού έργου. Συμμετέχουν, επίσης, χωρίς

²⁰ Συστάθηκε με την ΠΥΣ 37/2015 (Α' 137), όπως τροποποιήθηκε με την ΠΥΣ 4/2017 (Α' 8).

²¹ Άρθρο 3 της ΠΥΣ 4/2017.

²² Άρθρο 1 της ΠΥΣ 4/2017.

²³ Άρθρο 5 της ΠΥΣ 4/2017.

²⁴ Συστάθηκε με την ΠΥΣ 38/2015 (Α' 137), όπως τροποποιήθηκε με την ΠΥΣ 3/2017 (Α' 8).

δικαίωμα ψήφου, οι αναπληρωτές Υπουργοί Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης αρμόδιοι για την εργασία και την ένταξη στην απασχόληση και για την κοινωνική προστασία, συνοχή και πρόνοια αντίστοιχα. Στις συνεδριάσεις παρίσταται και ο Γ.Γ. της Κυβέρνησης.

Στις αρμοδιότητες του ΚΥΣΚΟΙΠ περιλαμβάνονται:

- η επεξεργασία και προώθηση του προγράμματος κοινωνικής πολιτικής της Κυβέρνησης, σε συνεργασία με τα συναρμόδια υπουργεία,
- η χάραξη πολιτικών κοινωνικής ένταξης και προστασίας,
- η συστηματική παρακολούθηση και ο έλεγχος υλοποίησης του προγράμματος κοινωνικής πολιτικής της Κυβέρνησης,
- η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των προωθούμενων πολιτικών στη βάση προκαθορισμένων στόχων, δεικτών και χρονοδιαγραμμάτων,
- η ενίσχυση της συνοχής και συμπληρωματικότητας των πολιτικών που εφαρμόζουν οι υπουργοί - μέλη του,
- η εξέταση των χρηματοδοτικών προβλέψεων και δεδομένων των προωθούμενων πολιτικών και μεταρρυθμίσεων με στόχο τη διασφάλιση και την επάρκεια πόρων για τη συνέχειά τους,
- ο σχεδιασμός διυπουργικών και διατομεακών δράσεων κοινωνικής πολιτικής, με συναρμοδιότητα περισσότερων υπουργείων, καθώς και η συνεργασία με άλλα κυβερνητικά όργανα.

Το ΚΥΣΚΟΙΠ συνεδριάζει τακτικά μία φορά το μήνα και εκτάκτως μετά από πρόσκληση του Προέδρου του.²⁵ Κατά τις συνεδριάσεις του τηρούνται πρακτικά.²⁶ Μετά από κάθε συνεδρίαση μπορεί να εκδίδεται δελτίου τύπου, στο οποίο αποτυπώνονται συνοπτικά οι ληφθείσες αποφάσεις.

Η γραμματειακή υποστήριξη παρέχεται από υπαλλήλους της Γενικής Γραμματείας της Κυβέρνησης.²⁷ Καθήκοντα γραμματέα του ασκεί ο Συντονιστής που ορίζεται με απόφαση του Προέδρου του και μπορεί να είναι σύμβουλος ή ειδικός συνεργάτης, μετακλητός υπάλληλος ή αποσπασμένος στο Πολιτικό Γραφείο του Προέδρου του Συμβουλίου.²⁸

Μονοπρόσωπα κυβερνητικά όργανα συντονισμού

Εκτός από τον Πρωθυπουργό, για την επίτευξη του καλύτερου συντονισμού του κυβερνητικού έργου συντονιστικός ρόλος ανατίθεται και σε άλλα μέλη της Κυβέρνησης. Στον Αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης έχει ανατεθεί η αρμοδιότητα συντονισμού της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής της Κυβέρνησης, και η αρμοδιότητα της εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.²⁹ Ο Αντιπρόεδρος προεδρεύει στο ΚΥΣΟΙΠ και το ΚΥΣΚΟΙΠ.

²⁵ Άρθρο 3 της ΠΥΣ 3/2017.

²⁶ Άρθρο 3 της ΠΥΣ 3/2017.

²⁷ Άρθρο 5 της ΠΥΣ 3/2017

²⁸ Άρθρο 1 της ΠΥΣ 3/2017.

²⁹ Απόφαση Πρωθυπουργού Υ5/2015 (Β' 2109). Εφόσον διοριστεί Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης, οι αρμοδιότητές του καθορίζονται με απόφαση του Πρωθυπουργού (άρθρο 40 του π.δ. 63/2005).

Συντονιστικές αρμοδιότητες έχουν ανατεθεί στους Υπουργούς Επικρατείας της Κυβέρνησης και στον Υφυπουργό στον Πρωθυπουργό.³⁰ Στον Υπουργό Επικρατείας αρμόδιο για την υποστήριξη των ενεργειών και των δράσεων του Πρωθυπουργού που αποβλέπουν στη διασφάλιση της ενότητας της Κυβέρνησης και της συνοχής του κυβερνητικού έργου έχει ανατεθεί ο προγραμματισμός, η οργάνωση, η παρακολούθηση και ο συντονισμός μεταξύ των υπουργείων, ιδιαίτερα σε ζητήματα συναρμοδιότητάς τους.³¹ Σε έτερο Υπουργό Επικρατείας έχει ανατεθεί η αρμοδιότητα της υποβοήθησης του Πρωθυπουργού στο συντονισμό δράσεων και στην ανάληψη πρωτοβουλιών σε θέματα βελτίωσης της ποιότητας ζωής των πολιτών, ο συντονισμός της Επιτροπής Συντονισμού Μεγάλων Εργων Υποδομής και η προεδρία της Επιτροπής Συντονισμού Κυβερνητικής Πολιτικής για την ανάπτυξη και τις επενδύσεις.³² Τέλος στον Υφυπουργό στον Πρωθυπουργό έχει ανατεθεί η αρμοδιότητα της συνδρομής και υποβοήθησης του έργου του Πρωθυπουργού στην παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και της υλοποίησης της Συμφωνίας Χρηματοδότησης.³³

Η Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης [ΓΓΚ]

Η Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης³⁴ είναι αυτοτελής δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη απευθείας στον Πρωθυπουργό.³⁵ Υποστηρίζει το έργο του Πρωθυπουργού και της Κυβέρνησης κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, παρέχει γραμματειακή υποστήριξη στο Υπουργικό Συμβούλιο και στα λοιπά συλλογικά κυβερνητικά όργανα και στις διυπουργικές επιτροπές, εκτός αν τα καθήκοντα αυτά έχουν ανατεθεί σε άλλα όργανα, συντονίζει και παρακολουθεί την εφαρμογή των αποφάσεων των οργάνων αυτών.³⁶ Αποτελεί σημαντικό όργανο συντονισμού κατά τη διαδικασία παραγωγής νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων. Η αρμοδιότητά της εκτείνεται από την παρακολούθηση της προπαρασκευής σχεδίων νόμων ή κανονιστικών πράξεων έως τη δημοσίευσή τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ο Γ.Γ. της Κυβέρνησης, ως άμεσος βοηθός του Πρωθυπουργού, παρακολουθεί την εφαρμογή των αποφάσεων και οδηγιών του, ιδίως όσων αφορούν τον συντονισμό του κυβερνητικού έργου και την εκτέλεση των αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου και των συλλογικών κυβερνητικών οργάνων. Έχει επίσης την αρμοδιότητα να παραλαμβάνει και να υπογράφει τα νομοσχέδια με σκοπό την προώθησή τους στη Βουλή, να παραλαμβάνει και να υπογράφει υπουργικές τροπολογίες, νομοτεχνικές βελτιώσεις, προσθήκες, διορθώσεις ή οποιαδήποτε άλλη παρέμβαση στα κατατεθειμένα νομοσχέδια, να παραλαμβάνει και υπογράφει την διαβίβαση όλων των σχεδίων διαταγμάτων για επεξεργασία στο Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ) και μετά από αυτήν, προκειμένου να σταλούν για

³⁰ Αποφάσεις Πρωθυπουργού Υ22/2015 (Β' 2144), όπως τροποποιήθηκε με την Υ187/2016 (Β' 3674), Υ182/2016 (Β' 3626) και Υ183/2016 (Β' 3626), όσον αφορά τους Υπουργούς Επικρατείας, καθώς και Υ184/2016 (Β' 3626), όσον αφορά τον Υφυπουργό στον Πρωθυπουργό.

³¹ Απόφαση Πρωθυπουργού Υ182/2016.

³² Απόφαση Πρωθυπουργού Υ187/2016 (Β' 3674). Η Επιτροπή Συντονισμού Μεγάλων Εργων Υποδομής συστάθηκε με την ΠΥΣ 48/2015 (Α' 172) και η Επιτροπή Συντονισμού Κυβερνητικής Πολιτικής για την ανάπτυξη και τις επενδύσεις με την απόφαση Πρωθυπουργού Υ185/2016 (Β' 3640).

³³ Απόφαση Πρωθυπουργού Υ184/2016 .

³⁴ Η Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης (ΓΓΚ) συστάθηκε με το π.δ. 32/2004 (Α' 28) το οποίο κωδικοποιήθηκε με τα άρθρα 72 επ. του π.δ. 63/2005 (Α' 98) και εν συνεχεία τροποποιήθηκε με τα π.δ. 179/2004 (Α' 33), 191/2009 (Α' 226), 18/2010 (Α' 46), 73/2017 (Α' 105), καθώς και τα άρθρα 2 του ν. 4147/2013 (Α' 357), 77 του ν. 4368/2016 (Α' 21) και 43 του ν. 4440/2016 (Α' 224).

³⁵ Άρθρο 72 παρ. 1 του π.δ. 63/2005.

³⁶ Άρθρο 72 παρ. 2 του π.δ. 63/2005.

υπογραφή στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, και να θεωρεί τα δοκίμια των φύλλων της Εφημερίδας της Κυβέρνησης (ΕτΚ) με σκοπό τη δημοσίευση στο Εθνικό Τυπογραφείο³⁷.

Το Νομικό Γραφείο της ΓΓΚ υποστηρίζει το νομοθετικό και κανονιστικό έργο της Κυβέρνησης και των άλλων κρατικών οργάνων και νομικών προσώπων που διαθέτουν κανονιστική αρμοδιότητα, μεριμνά για τη θεώρηση των δοκιμίων των φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως και την αποστολή τους στο Εθνικό Τυπογραφείο, εκπονεί μελέτες, καταρτίζει προτάσεις για αναγκαίες νομοθετικές μεταρρυθμίσεις και εισηγείται στον Πρωθυπουργό για κάθε θέμα νομιμότητας της κυβερνητικής λειτουργίας καθώς και για ειδικά θέματα νομοθετικής πολιτικής της Κυβέρνησης και συντονισμού και προώθησης του κυβερνητικού έργου, γνωμοδοτεί για κάθε θέμα για το οποίο ερωτάται από τον Πρωθυπουργό ή το Γενικό Γραμματέα της Κυβέρνησης και ασκεί κάθε άλλη αρμοδιότητα που του ανατίθεται από τον Πρωθυπουργό ή το Γενικό Γραμματέα της Κυβέρνησης.³⁸

Το Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ υποστηρίζει τις υπηρεσίες των υπουργείων σε θέματα καλής νομοθέτησης, συντονίζει την συνεργασία μεταξύ των υπουργείων και των υπηρεσιών που ασχολούνται με την καλή νομοθέτηση, συντάσσει την Έκθεση Ανάλυσης Συνεπειών Ρυθμίσεων για ρυθμίσεις που εκδίδονται ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου ή του Πρωθυπουργού, υποβάλλει στον Πρωθυπουργό ετήσιες εκθέσεις σχετικά με την πορεία της καλής νομοθέτησης και καταρτίζει ετήσιο σχέδιο με στόχο τη μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων και οργανώνει και συντονίζει, σε συνεργασία με τα Γραφεία Νομοθετικής Πρωτοβουλίας των Υπουργείων, προγράμματα και μέτρα για την απλούστευση ισχυουσών ρυθμίσεων.³⁹

Το Γραφείο Συντονισμού, Θεσμικών, Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων της ΓΓΚ παρακολουθεί την εργασία των διυπουργικών επιτροπών, παρέχει γραμματειακή υποστήριξη στο ΥΣ και σε συλλογικά κυβερνητικά όργανα και διυπουργικές επιτροπές, εφόσον τα καθήκοντα αυτά δεν έχουν ανατεθεί σε άλλα όργανα, παρακολουθεί την ημερήσια διάταξη νομοθετικού έργου και κοινοβουλευτικού ελέγχου της Βουλής, την έκδοση των κανονιστικών διαταγμάτων και πράξεων, τις διαδικασίες ενσωμάτωσης του παράγωγου ενωσιακού δικαίου στην ελληνική έννομη τάξη, το νομοπαρασκευαστικό έργο και τις αποφάσεις των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και άλλων διεθνών οργανισμών, καθώς και την εξέλιξη διαδικασιών παραβιάσεων του δικαίου της ΕΕ και επίσης συντονίζει και παρακολουθεί την πορεία υλοποίησης των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών σε εθνικό επίπεδο.⁴⁰

Η Κεντρική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή (ΚΕ.Ν.Ε.)⁴¹ υπάγεται στη ΓΓΚ και επεξεργάζεται, όταν παραπέμπονται σε αυτήν από τον Γ.Γ. της Κυβέρνησης, σχέδια νομοθετικών κειμένων ή κανονιστικών πράξεων.

Κατά την επεξεργασία των σχεδίων η Κ.Ε.Ν.Ε.:

- διερευνά τη συνταγματικότητα των προτεινόμενων ρυθμίσεων και τη συμβατότητά τους με το δίκαιο της ΕΕ και το διεθνές δίκαιο, ιδιαίτερα δε με τους κανόνες της ΕΣΔΑ,
- ελέγχει την πληρότητα των υπό επεξεργασία ρυθμιστικών κειμένων, ιδίως αναφορικά με τις καταργούμενες ή τροποποιούμενες διατάξεις, εξετάζοντας παράλληλα τα συνοδευτικά τους έγγραφα,
- εξετάζει ζητήματα επικάλυψων και συγκρούσεων των διατάξεων των υπό επεξεργασία ρυθμιστικών κειμένων με διατάξεις του ισχύοντος δικαίου.

³⁷ Άρθρο 74 του π.δ. 63/2005.

³⁸ Άρθρο 76 του π.δ. 63/2005.

³⁹ Άρθρο 76Α του π.δ. 63/2005 και άρθρα 14 και 15 του ν. 4048/2012.

⁴⁰ Άρθρο 76Β π.δ. 63/2005.

⁴¹ Άρθρο 85 του π.δ. 63/2005 και απόφαση Πρωθυπουργού Υ152/2015 (Β' 499).

Η Κ.Ε.Ν.Ε., κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, συνεργάζεται με το Νομικό Γραφείο και το Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ και με τις υπηρεσίες των υπουργείων που είναι αρμόδιες για τη σύνταξη των υπό επεξεργασία νομοθετικών και κανονιστικών κειμένων.

Κεντρική Επιτροπή Κωδικοποίησης [Κ.Ε.Κ.]

Στη ΓΓΚ υπάγεται επίσης η Κεντρική Επιτροπή Κωδικοποίησης (Κ.Ε.Κ.),⁴² η οποία έχει ως αποστολή την κωδικοποίηση της ισχύουσας νομοθεσίας, καταρτίζει κώδικες, παρακολουθεί και μπορεί, κατόπιν σχετικού αιτήματος του Γ.Γ. της Κυβέρνησης, να ελέγξει και να εκφράσει γνώμη για σχέδια κωδίκων που έχουν καταρτιστεί από άλλες επιτροπές κωδικοποίησης⁴³ και συντάσσει εγχειρίδιο που περιέχει τους νομοτεχνικούς κανόνες για τη σύνταξη των κωδίκων.

Ο Πρόεδρος της Κ.Ε.Κ. υποβάλλει τον Ιούνιο και Δεκέμβριο κάθε έτους στον Γ.Γ. της Κυβέρνησης έκθεση πεπραγμένων της Κ.Ε.Κ. και προόδου του έργου των κωδικοποιήσεων, όπου περιλαμβάνεται έκθεση των σχεδίων κωδίκων που εγκρίθηκαν από την Κ.Ε.Κ., η πρόοδος εργασιών κατάρτισης σχεδίων κωδίκων, καθώς και ο προγραμματισμός των εργασιών κωδικοποιήσεων του επόμενου εξαμήνου και πρόταση για μακροπρόθεσμο προγραμματισμό κωδικοποιήσεων.⁴⁴

Η Γενική Γραμματεία Συντονισμού [ΓΓΣ]

Η ΓΓΣ αποτελεί αυτοτελή επιτελική δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη απ' ευθείας στον Πρωθυπουργό. Έχει ως αποστολή το συντονισμό των δράσεων για την εφαρμογή του κυβερνητικού έργου και ειδικότερα τον συντονισμό μεταξύ των υπουργείων και την επίλυση τυχόν διαφωνιών, ιδίως αυτών που προκύπτουν λόγω συναρμοδιότητας⁴⁵.

Η ΓΓΣ, μεταξύ άλλων, καταρτίζει πρόγραμμα εφαρμογής του κυβερνητικού έργου, το οποίο περιλαμβάνει τις απαιτούμενες δράσεις ανά υπουργείο για την εφαρμογή των αποφάσεων των κυβερνητικών οργάνων, για την προπαρασκευή της νομοθετικής παραγωγής καθώς και για την παρακολούθηση εφαρμογής των κείμενων διατάξεων μετά από τη δημοσίευσή τους⁴⁶. Για την κατάρτιση του προγράμματος λαμβάνεται υπόψη ο προγραμματισμός (σχέδιο δράσης) που υποβάλλει κάθε υπουργείο.

Επίσης, παρακολουθεί την εφαρμογή του προγράμματος του κυβερνητικού έργου καθόλα τα στάδια, ελέγχει την τήρησή του, σύμφωνα με τα χρονοδιαγράμματα και επεμβαίνει στις περιπτώσεις που διαπιστώνονται αποκλίσεις. Στις περιπτώσεις στις οποίες διαπιστώνεται ανάγκη διορθωτικών επεμβάσεων ή ανασχεδιασμού δράσεων, προωθεί τις απαιτούμενες ενέργειες σε συνεργασία με τα εμπλεκόμενα κατά περίπτωση υπουργεία. Διενεργεί τον απαιτούμενο συντονισμό, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η συνοχή του προγράμματος, με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων μερών στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα.⁴⁷ Για την αποτελεσματικότητα του συντονισμού διενεργούνται με ευθύνη της οι απαιτούμενες συνεργασίες και διαβουλεύσεις σε διοικητικό επίπεδο, ώστε τυχόν διαφωνίες ή άλλα προβλήματα που ανακύπτουν να επιλύονται με αποφάσεις που λαμβάνονται στο επίπεδο αυτό.

⁴² Συστάθηκε με το ν. 3133/2003 (Α' 85).

⁴³ Άρθρο 8 παρ. 2 της απόφασης του Γ.Γ. της Κυβέρνησης 1460/2006 (Β' 906).

⁴⁴ Άρθρο 9 της απόφασης του Γ.Γ. της Κυβέρνησης 1460/2006.

⁴⁵ Η ΓΓΣ συστάθηκε με το ν. 4109/2013 (Α' 16).

⁴⁶ Άρθρο 15 περίπτ. α' του ν. 4109/2013.

⁴⁷ Άρθρο 15 στοιχ. γ' του ν. 4109/2013.

Η Γενική Γραμματεία του Πρωθυπουργού

Η Γενική Γραμματεία του Πρωθυπουργού (ΓΓΠ) είναι αυτοτελής δημόσια υπηρεσία που αντικατέστησε το Πολιτικό Γραφείο του Πρωθυπουργού.⁴⁸ Οι αρμοδιότητες της ΓΓΠ κατανέμονται σε ξεχωριστά γραφεία που λειτουργούν εντός της Γενικής Γραμματείας, στα οποία ανατίθεται ανά πεδίο η γενική υποστήριξη και συνδρομή του Πρωθυπουργού κατά την εκτέλεση των γενικών καθηκόντων και ευθυνών του, ως βασικού συντονιστή του κυβερνητικού έργου.

Των γραφείων της Γενικής Γραμματείας Πρωθυπουργού προΐσταται ο Γενικός Γραμματέας Πρωθυπουργού, ο οποίος είναι ο άμεσος βοηθός του Πρωθυπουργού σε θέματα αρμοδιοτήτων της Γενικής Γραμματείας και ο οποίος μεριμνά για την εκτέλεση των εντολών του Πρωθυπουργού που αφορούν τα ανωτέρω γραφεία.

Η Γενική Γραμματεία Πρωθυπουργού διαρθρώνεται σε γραφεία, ως εξής⁵⁰:

1. Ιδιαίτερο Γραφείο Πρωθυπουργού.
2. Νομικό Γραφείο.
3. Διπλωματικό Γραφείο.
4. Γραφείο Διοίκησης και Οργάνωσης.
5. Γραφείο Στρατηγικού Σχεδιασμού.
6. Γραφείο Κοινωνικών Πολιτικών.
7. Γραφείο Ευρωπαϊκών Υποθέσεων και Διεθνών Σχέσεων.
8. Γραφείο Τύπου.
9. Οικονομικό Γραφείο.
10. Γραφείο Θεσσαλονίκης.

⁴⁸ Βλ. το π.δ. 2/2011 (Α' 5).

⁵⁰ Άρθρο 1 της απόφασης του Πρωθυπουργού Υ201/21.11.2016 «Αναδιάρθρωση και σύνθεση σε προσωπικό της Γενικής Γραμματείας Πρωθυπουργού» (Β' 3776).

3. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

Η Κυβέρνηση καθορίζει και κατευθύνει τη γενική πολιτική της χώρας, σύμφωνα με τους ορισμούς του Συντάγματος και των νόμων. Ο Πρωθυπουργός κατευθύνει τις ενέργειες της Κυβέρνησης για την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής.⁵¹ Επιπλέον, με βάση τις γενικές κατευθύνσεις και προτεραιότητες, όπως προκύπτουν από τις οδηγίες και τις αποφάσεις του Πρωθυπουργού, του Υπουργικού Συμβουλίου και των λοιπών κυβερνητικών οργάνων, κάθε υπουργός είναι υπεύθυνος για την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής στον τομέα ευθύνης του.

Πρωταρχική βάση του προγραμματισμού των κυβερνητικών πολιτικών αποτελούν οι προγραμματικές δηλώσεις της Κυβέρνησης, οι οποίες παρουσιάζονται και συζητώνται στη Βουλή μέσα σε δεκαπέντε μέρες από την ορκωμοσία του Πρωθυπουργού και πριν από την ψηφοφορία για την παροχή ψήφου εμπιστοσύνης⁵². Με τις προγραμματικές δηλώσεις, ο Πρωθυπουργός παρουσιάζει τη γενική πολιτική και τις προτεραιότητες της Κυβέρνησης και τα μέλη της Κυβέρνησης τις δημόσιες πολιτικές του τομέα ευθύνης τους.

Από τη λήψη ψήφου εμπιστοσύνης και εφεξής, ο συντονισμός των υπουργείων έγκειται ιδίως στη συνεργασία τους για την εξειδίκευση των δράσεων που απορρέουν από τους γενικούς στόχους που τέθηκαν με τις προγραμματικές δηλώσεις της Κυβέρνησης.

3.1 Παράγοντες αποτελεσματικής συνεργασίας

Προϋπόθεση της ομαλής ενδοκυβερνητικής συνεργασίας είναι η σαφήνεια στην ανάθεση αρμοδιοτήτων στους αντιπροέδρους, τους υπουργούς Επικρατείας, τους αναπληρωτές υπουργούς και στον Υφυπουργό στον Πρωθυπουργό, η οποία γίνεται με απόφαση του Πρωθυπουργού.⁵³ Η ανάθεση αρμοδιοτήτων στους υφυπουργούς γίνεται με κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του αρμόδιου υπουργού,⁵⁴ ενώ οι υπουργοί έχουν τις αρμοδιότητες του χαρτοφυλακίου του υπουργείου του οποίου προΐστανται, πλην όσων ανατίθενται ρητά με τις ανωτέρω αποφάσεις στους αναπληρωτές υπουργούς και τους υφυπουργούς.

Σημαντική είναι επίσης η συνεργασία κάθε υπουργού με τους συναρμόδιους υπουργούς ή υφυπουργούς, ώστε να μειώνεται ο κίνδυνος παράλληλων δράσεων, επικαλύψεων ή αντιφατικών ενεργειών. Ο συντονισμός των ενεργειών εξασφαλίζει τη συνοχή μεταξύ των μελών της Κυβέρνησης και προάγει το πνεύμα δημιουργικής διαβούλευσης και συνεργασίας, ώστε να προλαμβάνονται πιθανές συγκρούσεις και να αίρονται διαφωνίες.

Οι βασικές αρμοδιότητες συντονισμού του κυβερνητικού έργου ανατίθενται στη Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης, τη Γενική Γραμματεία Συντονισμού του Κυβερνητικού Έργου, τη Γενική Γραμματεία του Πρωθυπουργού, καθώς και τους Υπουργούς Επικρατείας και τον Υφυπουργό στον Πρωθυπουργό, στους οποίους έχουν ανατεθεί αρμοδιότητες συντονισμού.

⁵¹ Άρθρο 82 Συντ.

⁵² Άρθρο 84 Συντ., σε συνδυασμό με το άρθρο 141 ΚτΒ.

⁵³ Άρθρα 40 και 41 του π.δ. 63/2005.

⁵⁴ Άρθρο 41 παρ. 5 του π.δ. 63/2005.

Στη συνέχεια γίνεται μία σύντομη περιγραφή των οργάνων που έχουν σημαντικό ρόλο στο συντονισμό του κυβερνητικού έργου.

3.2 Ο ρόλος του Υπουργού Επικρατείας και του Υφυπουργού στον Πρωθυπουργό

Οι Υπουργοί Επικρατείας έχουν αναλάβει το καθήκον να υποστηρίξουν τις ενέργειες του Πρωθυπουργού, καθώς και τις ενέργειες που αποσκοπούν στην εξασφάλιση της ενότητας της κυβέρνησης και της συνέπειας των κυβερνητικών εργασιών. Ειδικότερα, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, αναλαμβάνουν τον προγραμματισμό, την οργάνωση, την παρακολούθηση και το συντονισμό μεταξύ των αντίστοιχων υπουργείων, ιδιαίτερα σε θέματα συναρμοδιοτήτων τους.⁵⁵

Επίσης, ο Υφυπουργός στο Πρωθυπουργό έχει αναλάβει την ευθύνη να συνδράμει το έργο του Πρωθυπουργού στην παρακολούθηση της εφαρμογής της Συμφωνίας Χρηματοοικονομικής Βοήθειας από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και την εφαρμογή της Χρηματοδοτικής Συμφωνίας.⁵⁶

3.3 Ο ρόλος της Γενικής Γραμματείας του Πρωθυπουργού

Όσον αφορά την ανάπτυξη πολιτικής, στη Γενική Γραμματεία του Πρωθυπουργού έχει ανατεθεί, μεταξύ άλλων, η μελέτη και ανάλυση της πορείας υλοποίησης του κυβερνητικού έργου και η επεξεργασία, εκπόνηση και υποβολή στον Πρωθυπουργό προτάσεων πολιτικής και επίτευξης στόχων για όλους τους τομείς, σε συνεργασία με τα αρμόδια υπουργεία, ύστερα από αίτημά του.⁵⁷

3.4 Ο ρόλος της Γενικής Γραμματείας Συντονισμού

Η Γενική Γραμματεία Συντονισμού (ΓΓΣ) διαδραματίζει πιο εκτεταμένο και κρίσιμο ρόλο στην ανάπτυξη πολιτικής, καθώς, όπως προαναφέρθηκε, είναι υπεύθυνη για την κατάρτιση του συνολικού ετήσιου προγράμματος εφαρμογής του κυβερνητικού έργου. Για το σκοπό αυτό, η ΓΓΣ λαμβάνει τα ετήσια σχέδια δράσης από κάθε Υπουργείο και τα ενσωματώνει στο συνολικό ετήσιο προγραμματισμό. Τα καθήκοντα αυτά εκτελεί η Υπηρεσία Προγραμματισμού της ΓΓΣ σε συνεργασία με τους θεματικούς τομείς που λειτουργούν εντός της ΓΓΣ.

Συγκεκριμένα, η ΓΓΣ προβαίνει στις παρακάτω ενέργειες:

- Αποτύπωση των κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων της κυβέρνησης με βάση τις οδηγίες και τις αποφάσεις του Πρωθυπουργού, του Υπουργικού Συμβουλίου και των άλλων κυβερνητικών οργάνων.
- Κοινοποίηση, στο τέλος κάθε ημερολογιακού έτους, των κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων της κυβέρνησης προς όλα τα υπουργεία, τη ΓΓΚ και τους υπεύθυνους τομέων.
- Παροχή υποστήριξης στα υπουργεία για την κατάρτιση των ετήσιων σχεδίων δράσης τους
- Παραλαβή των σχεδίων δράσης από τα υπουργεία

⁵⁵ Αποφάσεις Πρωθυπουργού Υ182/2016, Υ183/2016 και Υ22/2015, όπως τροποποιήθηκε με την Υ187/2016.

⁵⁶ Απόφαση Πρωθυπουργού Υ184/2016.

⁵⁷ Βλ. τις αρμοδιότητες των Γραφείων Στρατηγικού Σχεδιασμού, Κοινωνικών Πολιτικών και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων και Διεθνών Σχέσεων στην απόφαση Πρωθυπουργού Υ201/2016 (Β' 3776).

Τα σχέδια δράσης των υπουργείων υποβάλλονται στη ΓΓΣ μέχρι το τέλος Μαρτίου κάθε έτους. Περιλαμβάνουν τις προτάσεις πολιτικής τους και ειδικότερα:

- Τις προτεραιότητες
 - Τους στόχους πολιτικής
 - Τα αναμενόμενα αποτελέσματα
 - Τις απαιτούμενες δράσεις
 - Χρονοδιάγραμμα και μέσα εκτέλεσης
 - Πρόβλεψη κόστους⁵⁸
 - Τα συναρμόδια υπουργεία για κάθε δράση
 - Τους υπευθύνους για την υλοποίηση κάθε δράσης
 - Ειδικό σχέδιο δράσης σχετικά με την απλούστευση διαδικασιών και τη μείωση διοικητικών επιβαρύνσεων.⁵⁹
- Αξιολόγηση των σχεδίων δράσης ως προς την ευθυγράμμισή τους με τις κατευθύνσεις και προτεραιότητες της Κυβέρνησης

Αρμοδιότητα: θεματικοί τομείς της ΓΓΣ.

Σε περίπτωση εντοπισμού αποκλίσεων μεταξύ των ετήσιων σχεδίων δράσης και των γενικών κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων ή σε περίπτωση αλληλοεπικάλυψης μεταξύ των προτάσεων, οι υπεύθυνοι των θεματικών τομέων της ΓΓΣ προκαλούν συναντήσεις μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα ανακύπτοντα ζητήματα. Σε περίπτωση αποτυχίας, το θέμα διαβιβάζεται στον Γενικό Γραμματέα Συντονισμού.

- Κατάρτιση του συνολικού ετήσιου προγραμματισμού του κυβερνητικού έργου βάσει των τελικών ετήσιων σχεδίων δράσης των Υπουργείων

Αρμοδιότητα: Υπηρεσία Προγραμματισμού της ΓΓΣ.

Ο συνολικός ετήσιος προγραμματισμός περιλαμβάνει τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στα ετήσια σχέδια δράσης των υπουργείων, τις δράσεις που απαιτούν διϋπουργική συνεργασία και συνέργειες, καθώς και τους αρμόδιους για το διϋπουργικό συντονισμό.

- Κοινοποίηση του συνολικού ετήσιου προγραμματισμού στα υπουργεία

Αρμοδιότητα: Υπηρεσία Προγραμματισμού της ΓΓΣ.

Ο ετήσιος προγραμματισμός αποστέλλεται έως το τέλος Μαΐου κάθε έτους.

- Παρακολούθηση της εφαρμογής του συνολικού ετήσιου προγραμματισμού

⁵⁸ Αρμόδιος να διατυπώνει αιτιολογημένη εισήγηση που υποβάλλεται στον υπουργό και τον γενικό γραμματέα του οικείου υπουργείου και αποστέλλεται στο ΓΛΚ, για κάθε σχέδιο νόμου, προεδρικού διατάγματος, υπουργικής απόφασης, πολιτικής, προγράμματος ή πρότασης αναφορικά με τη δημοσιονομική επίπτωση στο σκέλος των δαπανών του προϋπολογισμού ή του ΜΠΔΣ του οικείου φορέα Κεντρικής Διοίκησης ή στα μη φορολογικά έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού, καθώς και στον προϋπολογισμό ή το ΜΠΔΣ των εποπτευόμενων φορέων αυτού είναι ο Γενικός Διευθυντής Οικονομικών Υπηρεσιών (ΓΔΟΥ), βλ. σχετικά το άρθρο 24 παρ. 5 στοιχ. ε' εδ. α' και β' του ν. 4270/2014. Σε περίπτωση συναρμοδιότητας περισσότερων υπουργείων, ο προϊστάμενος ΓΔΟΥ του επισπεύδοντος υπουργείου συγκεντρώνει όλες τις αιτιολογημένες εισηγήσεις και τις αποστέλλει στο ΓΛΚ. Ειδικά για την εξέταση των χρηματοδοτικών προβλέψεων και δεδομένων των προωθούμενων πολιτικών και μεταρρυθμίσεων με στόχο τη διασφάλιση της βιωσιμότητάς τους που πραγματοποιείται από το ΚΥΣΟΙΠ, βλ. άρθρο μόνο παρ. 4 περίπτ δ' της ΠΥΣ 37/2015.

⁵⁹ Το ειδικό σχέδιο δράσης περιλαμβάνει τις εξής τρεις ενότητες: απλούστευση διαδικασιών που αφορούν τον επιχειρηματικό τομέα, συναλλαγές πολιτών με τη διοίκηση και εσωτερικές διαδικασίες της διοίκησης (ενδοδιοικητικά βάρη).

Οι θεματικοί τομείς της ΓΓΣ συντάσσουν τριμηνιαίες εκθέσεις, καθώς και ετήσια έκθεση στο τέλος κάθε έτους, σχετικά με την πρόοδο της εφαρμογής του συνολικού ετήσιου σχεδίου. Στις εκθέσεις περιλαμβάνουν τις παρατηρήσεις τους καθώς και συγκεκριμένες συστάσεις προς τα υπουργεία για τη βελτίωση της εφαρμογής των σχεδίων δράσης τους.

Οι τριμηνιαίες εκθέσεις υποβάλλονται στον Γενικό Γραμματέα Συντονισμού μέχρι το τέλος του επόμενου μήνα από την ολοκλήρωση μιας περιόδου αναφοράς, ενώ η ετήσια έκθεση υποβάλλεται στον Πρωθυπουργό και στον Υπουργό Επικρατείας εντός του πρώτου τριμήνου του έτους που ακολουθεί το έτος αναφοράς.

Σε περίπτωση προβλημάτων στην εφαρμογή του ετήσιου προγραμματισμού, ή διαφωνιών μεταξύ των υπουργείων, ο αρμόδιος τομέας της ΓΓΣ προβαίνει σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την επίλυση του προβλήματος, σύμφωνα με τις διαδικασίες περί περί άρσης διαφωνιών.

Καθήκοντα ΓΓΣ	Αρμόδια Υπηρεσία ΓΓΣ	Προθεσμία ολοκλήρωσης
Κυβερνητικές κατευθύνσεις και προτεραιότητες – Διαβίβαση στα Υπουργεία	Υπηρεσία Προγραμματισμού	Τέλος κάθε έτους
Ετήσια Σχέδια Δράσης των Υπουργείων – Υποστήριξη Υπουργείων	Θεματικοί Τομείς της ΓΓΣ	Εντός Μαρτίου κάθε έτους
Συνολικός ετήσιος προγραμματισμός – Σύνταξη και διαβίβαση στα Υπουργεία	Υπηρεσία Προγραμματισμού και Θεματικοί Τομείς της ΓΓΣ	Εντός Μαΐου κάθε έτους
Εκθέσεις Τριμήνου	Θεματικοί Τομείς της ΓΓΣ	Τέλος του επόμενου μήνα της περιόδου αναφοράς
Ετήσια Έκθεση - Σύνταξη	Θεματικοί Τομείς της ΓΓΣ	Τέλος κάθε έτους
Ετήσια Έκθεση - Υποβολή στον Πρωθυπουργό και τον Υπουργό Επικρατείας	Γενικός Γραμματέας Συντονισμού	Πρώτο τρίμηνο κάθε έτους

3.5 Διαβούλευση σε κυβερνητικό συμβούλιο

Η διαβούλευση και συνεργασία μεταξύ των υπουργών λαμβάνει χώρα ιδίως στο πλαίσιο λειτουργίας των συλλογικών κυβερνητικών οργάνων και προπαντός στα συλλογικά όργανα που χαρακτηρίζονται ως κυβερνητικά συμβούλια.⁶⁰

⁶⁰ Τα οποία παρουσιάστηκαν παραπάνω, σελ. 8 επ..

Σύγκληση και λειτουργία κυβερνητικών συμβουλίων

Τα κυβερνητικά συμβούλια συγκαλούνται από τον πρόεδρό τους, ο οποίος καθορίζει και την ημερήσια διάταξη.⁶¹ Στο ΚΥΣΟΙΠ και το ΚΥΣΚΟΙΠ την ημερήσια διάταξη καταρτίζει ο Συντονιστής σε συνεργασία με τον Πρόεδρο του Συμβουλίου.⁶² Ο ίδιος έχει την ευθύνη της προετοιμασίας των συνεδριάσεων και της εποπτείας των επιτροπών και των ομάδων εργασίας που συστήνονται με απόφαση του Συμβουλίου.

Για τη διευκόλυνση του έργου των κυβερνητικών συμβουλίων μπορούν να προσκαλούνται και άλλα μέλη της Κυβέρνησης, γενικοί ή ειδικοί γραμματείς, πρόεδροι οργανισμών και εποπτευόμενων φορέων, εμπειρογνώμονες ή υπηρεσιακοί παράγοντες, εφόσον συζητούνται θέματα της αρμοδιότητάς τους.

Αποφάσεις και πρακτικά κυβερνητικών συμβουλίων

Στις συνεδριάσεις των κυβερνητικών συμβουλίων τηρούνται πρακτικά εις διπλούν, προκειμένου ένα να παραμείνει στο αρχείο του κυβερνητικού οργάνου και ένα να κοινοποιηθεί στον Γ.Γ. της Κυβέρνησης.⁶³ Τα πρακτικά των συνεδριάσεων των συλλογικών κυβερνητικών οργάνων είναι απόρρητα.

Η ΓΓΚ υποστηρίζει τη λειτουργία των κυβερνητικών συμβουλίων μέσω του Γραφείου Επιστημονικής και Γραμματειακής Υποστήριξης των Συλλογικών Κυβερνητικών Οργάνων,⁶⁴ το οποίο, μεταξύ άλλων, παρέχει γραμματειακή υποστήριξη στα συλλογικά κυβερνητικά όργανα καθώς προετοιμάζει τους φακέλους και επικουρεί τα αρμόδια όργανα στην κατάρτιση και κοινοποίηση της ημερήσιας διάταξης των θεμάτων που εισάγονται προς συζήτηση ή λήψη απόφασης, διενεργεί τη στενογράφιση, μαγνητοφώνηση και απομαγνητοφώνηση των συζητήσεων, τηρεί πρωτόκολλο και αρχείο.⁶⁵

Οι αποφάσεις των κυβερνητικών συμβουλίων είναι συλλογικές κυβερνητικές αποφάσεις, που υλοποιούνται από τον καθ' ύλην αρμόδιο υπουργό. Την εφαρμογή των αποφάσεων των κυβερνητικών συμβουλίων παρακολουθεί ο Γ.Γ. της Κυβέρνησης,⁶⁶ και ειδικά για τις αποφάσεις των ΚΥΣΟΙΠ και ΚΥΣΚΟΙΠ ο Συντονιστής τους.⁶⁷

3.6 Υπουργικό Συμβούλιο (ΥΣ)

Σύνθεση και συνεδριάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου

Το Υπουργικό Συμβούλιο αποτελείται, σύμφωνα με το αρθρ. 81 παρ. 1 του Συντάγματος, από τον Πρωθυπουργό και τους υπουργούς, στους οποίους περιλαμβάνονται οι αναπληρωτές υπουργοί και οι υπουργοί Επικρατείας. Οι αντιπρόεδροι της Κυβέρνησης είναι μέλη του ΥΣ. Οι υφυπουργοί δεν

⁶¹ Άρθρο 16 παρ. 4 του π.δ. 63/2005.

⁶² Παρ. 6 της ΠΥΣ 37/2015 και παρ. 6 της ΠΥΣ 38/2015.

⁶³ Άρθρο 16 παρ. 11 του π.δ. 63/2005.

⁶⁴ Άρθρο 72 παρ. 2 του π.δ. 63/2005.

⁶⁵ Άρθρο 76Γ του π.δ. 63/2005, όπως προστέθηκε με το άρθρο 2 του π.δ. 73/2017 (Α' 105).

⁶⁶ Άρθρο 74 παρ. 5 περίπτ β' του π.δ. 63/2005.

⁶⁷ Παρ. 6 της ΠΥΣ 37 και 38/2015.

αποτελούν μέλη του ΥΣ. Ο Πρωθυπουργός μπορεί να προσκαλέσει υφυπουργούς να συμμετάσχουν σε συνεδρίαση του ΥΣ χωρίς δικαίωμα ψήφου.⁶⁸

Του ΥΣ προεδρεύει ο Πρωθυπουργός ή σε περίπτωση απουσίας του ο αναπληρωτής του.

Στις συνεδριάσεις του ΥΣ μετέχουν μόνο τα μέλη του, ενώ παρίσταται ο Γ.Γ. της Κυβέρνησης και το αναγκαίο προσωπικό για τη στενογράφιση και μαγνητοφώνηση των συζητήσεων, εκτός αν ο Πρωθυπουργός κρίνει ότι τα προς συζήτηση θέματα είναι άκρως απόρρητα.

Το ΥΣ συνεδριάζει σε τακτικές συνεδριάσεις την πρώτη και την τρίτη Τετάρτη κάθε μήνα, εκτός αν ορίσει διαφορετικά ο Πρωθυπουργός. Συνεδριάζει επίσης εκτάκτως, όταν παρίσταται ανάγκη, ύστερα από σχετική πρόσκληση του Πρωθυπουργού.⁶⁹

Οι συνεδριάσεις του ΥΣ πραγματοποιούνται σε ειδικά διασκευασμένη αίθουσα του κτιρίου της Βουλής ή και σε οποιονδήποτε άλλο χώρο ορίσει ο Πρωθυπουργός στην πρόσκληση για συνεδρίαση.⁷⁰

Για την ενημέρωση των μελών του ΥΣ σε ειδικά επιστημονικά και τεχνικά ζητήματα, σε θέματα εθνικής άμυνας και ασφάλειας ή άλλα γενικά ή ειδικά πολιτικά θέματα, ο Πρωθυπουργός μπορεί να καλεί δημόσιους λειτουργούς και υπαλλήλους του Δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα, ιδιώτες εμπειρογνώμονες, καθώς και άλλα ενδεδειγμένα πρόσωπα, που αποχωρούν από τη συνεδρίαση, όταν ο Πρωθυπουργός κρίνει ότι ολοκληρώθηκε η ενημέρωση.⁷¹

Σύγκληση του Υπουργικού Συμβουλίου

Η σύγκληση του ΥΣ σε συνεδρίαση⁷² γίνεται με γραπτή πρόσκληση, η οποία αναγράφει την ημέρα, την ώρα και τον τόπο της συνεδρίασης.

Μαζί με την πρόσκληση κοινοποιείται η ημερήσια διάταξη των προς συζήτηση θεμάτων καθώς και το συνοδευτικό υλικό.

Το συνοδευτικό υλικό αποτελείται από:

- Απλά αντίγραφα των κειμένων των σχεδίων πράξεων νομοθετικού περιεχομένου, κανονιστικών διαταγμάτων, πράξεων Υπουργικού Συμβουλίου
- Συνοδευτικές εισηγήσεις
- Άλλα ουσιώδη στοιχεία.

Σε έκτακτες περιπτώσεις η σύγκληση του ΥΣ σε συνεδρίαση και η γνωστοποίηση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης μπορεί να γίνει και προφορικά, το οποίο στη συνέχεια μνημονεύεται στα πρακτικά.

Επίσης, με απόφαση του Πρωθυπουργού, είναι δυνατόν να μην αποσταλεί συνοδευτικό υλικό μαζί με την πρόσκληση.

Κατάθεση εισηγήσεων από τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου

⁶⁸ Άρθρο 1 του π.δ. 63/2005.

⁶⁹ Άρθρο 3 παρ. 1 του π.δ. 63/2005.

⁷⁰ Άρθρο 4 παρ. 4 του π.δ. 63/2005.

⁷¹ Άρθρο 4 παρ. 3 του π.δ. 63/2005.

⁷² Άρθρο 3 του π.δ. 63/2005.

Τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου υποβάλλουν στον Γ.Γ. της Κυβέρνησης προτάσεις ή εισηγήσεις για θέματα αρμοδιότητάς τους. Κατά περίπτωση, μπορεί να υποβάλλουν σχέδια πράξεων νομοθετικού περιεχομένου ή κανονιστικών διατάγματα ή για συζήτηση και λήψη απόφασης σε οποιοδήποτε γενικό ή ειδικό πολιτικό ζήτημα ή για ανακοινώσεις.⁷³

Τα μέλη του ΥΣ θα πρέπει:

- τουλάχιστον τρεις ημέρες πριν από την έναρξη της συνεδρίασης, να διαβιβάσουν τα σχέδια των πράξεων νομοθετικού περιεχομένου και διαταγμάτων που εισηγούνται προς συζήτηση στο ΥΣ, μαζί με το λοιπό συνοδευτικό υλικό,⁷⁴
- να απευθύνουν εγκαίρως τις εισηγήσεις τους στον Γ.Γ. της Κυβέρνησης,
- να συνοδεύουν τις εισηγήσεις τους από σύντομο επεξηγηματικό σημείωμα, το οποίο διανέμεται στα μέλη της Κυβέρνησης πριν από την έναρξη της συνεδρίασης,⁷⁵
- να συνοδεύουν τις προτάσεις για διορισμούς προσώπων, για τους οποίους απαιτείται απόφαση του ΥΣ, από σύντομο βιογραφικό σημείωμα των προτεινόμενων, το οποίο διανέμεται στα μέλη της Κυβέρνησης πριν από την έναρξη της συνεδρίασης⁷⁶
- να ενημερώνουν τους συναδέλφους του που έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το αντικείμενο της πρότασής τους.⁷⁷

Ημερήσια Διάταξη

Ο Γ.Γ. της Κυβέρνησης, σε συνεννόηση με τον Πρωθυπουργό, καταρτίζει την ημερήσια διάταξη της συνεδρίασης του ΥΣ, την οποία υπογράφει ο Πρωθυπουργός.⁷⁸

Η ημερήσια διάταξη αποστέλλεται στα μέλη του ΥΣ, σε χρόνο που να τους επιτρέπει να προβούν στην αναγκαία προετοιμασία επί των συζητούμενων θεμάτων και το αργότερο μία ημέρα πριν από τη συνεδρίαση.⁷⁹

Σε επείγουσες περιπτώσεις, μετά από έγκριση του Πρωθυπουργού, το ΥΣ μπορεί να συζητήσει και αποφασίσει για θέματα που δεν περιλαμβάνονται στην ημερήσια διάταξη.

Η ημερήσια διάταξη διαιρείται σε τρία μέρη⁸⁰.

Το Μέρος Α περιλαμβάνει:

- τα σχέδια πράξεων νομοθετικού περιεχομένου, διαταγμάτων κανονιστικού ή ατομικού χαρακτήρα και πράξεων ΥΣ.

Το Μέρος Β περιλαμβάνει:

- τις προτάσεις του Πρωθυπουργού και των μελών της Κυβέρνησης για συζήτηση και λήψη απόφασης σε γενικά ή ειδικά πολιτικά ζητήματα
- τα υπό κατάθεση σχέδια νόμων που έχουν σχέση με τη γενική πολιτική της Κυβέρνησης, εφόσον κριθεί από τον Πρωθυπουργό ότι πρέπει να προηγηθεί έγκριση εκ μέρους του ΥΣ.

⁷³ Άρθρο 5 παρ. 2 του π.δ. 63/2005.

⁷⁴ Άρθρο 10 παρ. 2 του π.δ. 63/2005.

⁷⁵ Άρθρο 10 παρ. 3 του π.δ. 63/2005.

⁷⁶ Άρθρο 10 παρ. 5 του π.δ. 63/2005.

⁷⁷ Άρθρο 10 παρ. 4 του π.δ. 63/2005.

⁷⁸ Άρθρο 5 παρ. 1 του π.δ. 63/2005.

⁷⁹ Άρθρο 5 παρ. 4 του π.δ. 63/2005.

⁸⁰ Άρθρο 5 παρ. 3 του π.δ. 63/2005.

Το Μέρος Γ περιλαμβάνει:

- τις ανακοινώσεις του Πρωθυπουργού και των υπουργών
- την ενημέρωση του ΥΣ σε γενικά ή ειδικά πολιτικά ζητήματα.

Απαρτία - Λήψη αποφάσεων⁸¹

Απαρτία

Η παρουσία των υπουργών στις συνεδριάσεις είναι απαραίτητη. Υπουργός που πρόκειται να απουσιάσει ή κωλύεται να παρευρεθεί στη συνεδρίαση ενημερώνει εγκαίρως τον Πρωθυπουργό και τον Γ.Γ. της Κυβέρνησης.

Το ΥΣ βρίσκεται σε απαρτία, όταν παρίστανται τα μισά, τουλάχιστον, από τα μέλη του. Την ύπαρξη απαρτίας διαπιστώνει ο Πρωθυπουργός.

Συζήτηση

Ο Πρωθυπουργός κηρύσσει την έναρξη της συνεδρίασης, διευθύνει τη συζήτηση, δίνει το λόγο στον εισηγητή κάθε θέματος υπουργό, στους τυχόν συναρμόδιους για το ίδιο θέμα υπουργούς, στα άλλα μέλη της Κυβέρνησης και στους τυχόν παριστάμενους υφυπουργούς.

Η συζήτηση των θεμάτων γίνεται με βάση τη σειρά εγγραφής τους στην ημερήσια διάταξη, εκτός αν ο Πρωθυπουργός εγκρίνει να προταχθεί η συζήτηση άλλου θέματος, εγγεγραμμένου ή μη στην ημερήσια διάταξη.

Λήψη αποφάσεων⁸²

Αν ο Πρωθυπουργός κρίνει ότι υπάρχουν σοβαρές διαφωνίες μεταξύ των μελών του ΥΣ, θέτει σε ψηφοφορία τα ζητήματα και ανακοινώνει το αποτέλεσμα της.

Στις περιπτώσεις αυτές, το ΥΣ αποφασίζει πάντοτε με φανερή ψηφοφορία και με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών του. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερσχύει η γνώμη υπέρ της οποίας ψήφισε ο Πρωθυπουργός.

Αν κατά την ψηφοφορία διαμορφωθούν περισσότερες από δύο γνώμες χωρίς να σχηματισθεί πλειοψηφία, ο Πρωθυπουργός καλεί όσους τάχθηκαν υπέρ των ασθενέστερων γνώμων να προσχωρήσουν, με ψηφοφορία, σε μία από τις επικρατέστερες γνώμες.

Υποστήριξη του Υπουργικού Συμβουλίου

Ο Γ.Γ. της Κυβέρνησης συντονίζει και υποστηρίζει τη λειτουργία του ΥΣ.⁸³ Συγκεκριμένα:

- Καταρτίζει την ημερήσια διάταξη, ύστερα από συνεννόηση με τον Πρωθυπουργό, ο οποίος και την υπογράφει.⁸⁴

⁸¹ Άρθρο 6 του π.δ. 63/2005.

⁸² Άρθρο 7 του π.δ. 63/2005.

⁸³ Άρθρο 74 παρ. 5 του π.δ. 63/2005.

⁸⁴ Άρθρο 5 παρ. 1 του π.δ. 63/2005.

- Η ημερήσια διάταξη κοινοποιείται στα μέλη της Κυβέρνησης το αργότερο την παραμονή της συνεδρίασης.⁸⁵
- Ενημερώνει τα μέλη του ΥΣ για την ημερομηνία και ώρα της συνεδρίασης,⁸⁶
- Αποστέλλει στα μέλη της Κυβέρνησης απλά αντίγραφα των κειμένων μαζί με τις συνοδευτικές εισηγήσεις και άλλα ουσιώδη στοιχεία των σχεδίων πράξεων νομοθετικού περιεχομένου, κανονιστικών διαταγμάτων, πράξεων Υπουργικού Συμβουλίου που πρόκειται να εισαχθούν για συζήτηση στο Υπουργικό Συμβούλιο, μαζί με την ημερήσια διάταξη ή και μεταγενέστερα, εκτός αν υπάρξει αντίθετη εντολή του Πρωθυπουργού.⁸⁷
- Ενημερώνει τα μέλη της Κυβέρνησης και τους υφυπουργούς για τις αποφάσεις του του Υπουργικού Συμβουλίου και παρακολουθεί την εφαρμογή τους.⁸⁸
- Συντάσσει και αποστέλλει στα μέλη της Κυβέρνησης και τους υφυπουργούς κατάλογο των αποφάσεων που ελήφθησαν και των κειμένων που εγκρίθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο.⁸⁹
- Συντάσσει και φυλάσσει τα επίσημα πρακτικά.⁹⁰
- Εκδίδει αποσπάσματα των επίσημων πρακτικών.⁹¹

Απόρρητο - Εμπιστευτικά έγγραφα - Δημοσιοποίηση

Οι συζητήσεις του ΥΣ είναι απόρρητες. Η διαφύλαξη του απορρήτου αποτελεί χρέος για τα μέλη της Κυβέρνησης και τους υφυπουργούς και υπηρεσιακή υποχρέωση για τον Γ.Γ. της Κυβέρνησης. Υποχρέωση διαφύλαξης του απορρήτου έχουν και τα λοιπά πρόσωπα που παρέστησαν στη συνεδρίαση.

Τα έγγραφα που διακινούνται στο ΥΣ είναι εμπιστευτικά.

Μετά το τέλος της συνεδρίασης, ο Πρωθυπουργός μπορεί να ορίσει μέλος ή μέλη της Κυβέρνησης για τη σύνταξη, σε συνεργασία με το Γ.Γ. της Κυβέρνησης, επίσημου ανακοινωθέντος ως προς τα θέματα που απασχόλησαν το ΥΣ και τις αποφάσεις που έλαβε. Το επίσημο ανακοινωθέν παραδίδεται από τον κυβερνητικό εκπρόσωπο στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Κατάλογος αποφάσεων και Αρχείο Θεμάτων του Υπουργικού Συμβουλίου

Κατάλογος αποφάσεων

Αφού ολοκληρωθεί η συζήτηση ενός θέματος, ο Πρωθυπουργός προβαίνει στη διατύπωση της απόφασης του ΥΣ.

Οι αποφάσεις του ΥΣ καταχωρούνται στον κατάλογο αποφάσεων του ΥΣ και εγκρίνονται από τον Πρωθυπουργό.

Την επομένη της συνεδρίασης ο Γ.Γ. της Κυβέρνησης συντάσσει και αποστέλλει στα μέλη της Κυβέρνησης και τους υφυπουργούς κατάλογο των αποφάσεων που ελήφθησαν και των κειμένων που εγκρίθηκαν από το ΥΣ.

⁸⁵ Άρθρο 5 παρ. 4 του π.δ. 63/2005.

⁸⁶ Άρθρο 3 παρ. 2 του π.δ. 63/2005.

⁸⁷ Άρθρο 5 παρ. 5 του π.δ. 63/2005.

⁸⁸ Άρθρο 74 παρ. 5 του π.δ. 63/2005.

⁸⁹ Άρθρο 7 παρ. 6 του π.δ. 63/2005.

⁹⁰ Άρθρο 8 παρ. 1 του π.δ. 63/2005.

⁹¹ Άρθρο 9 παρ. 3 του π.δ. 63/2005.

Αρχείο Θεμάτων

Για κάθε νομική πράξη που εγκρίνεται από το ΥΣ σχηματίζεται ιδιαίτερος φάκελος, ο οποίος περιέχει:

- την εισήγηση του αρμόδιου Υπουργού
- τα επισυναπτόμενα στην εισήγηση έγγραφα
- την πράξη ή την απόφαση του ΥΣ
- κάθε άλλο σχετικό στοιχείο ή έγγραφο.

Οι φάκελοι αυτοί ταξινομούνται κατ' έτος και αποτελούν το «Αρχείο Θεμάτων του Υπουργικού Συμβουλίου», το οποίο φυλάσσεται από τη ΓΓΚ.

Επίσημα πρακτικά του Υπουργικού Συμβουλίου

Οι συζητήσεις που διεξάγονται στο ΥΣ καταγράφονται με το στενογραφικό σύστημα και ταυτόχρονα μαγνητοφωνούνται. Με βάση το αποστενογραφημένο και απομαγνητοφωνημένο κείμενο των συζητήσεων ο Γ.Γ. της Κυβέρνησης συντάσσει τα επίσημα πρακτικά, τα οποία φέρουν συνεχή κατ' έτος αρίθμηση. Στην περίπτωση συνεδρίασης χωρίς την παρουσία στενογράφων, τα πρακτικά συντάσσονται από το μέλος της Κυβέρνησης που ορίζεται από τον Πρωθυπουργό.

Τα επίσημα πρακτικά περιλαμβάνουν:

- τη χρονολογία, την ημέρα και τον τόπο συνεδρίασης του ΥΣ, καθώς και την ώρα έναρξης και λήξης αυτής
- τα ονοματεπώνυμα των παρόντων και των απόντων μελών της Κυβέρνησης και των υφυπουργών, του Γ.Γ. της Κυβέρνησης και των λοιπών παρισταμένων
- σύντομη περίληψη των εισηγήσεων, προτάσεων και ανακοινώσεων των μελών της Κυβέρνησης, των γνωμών και των απόψεων που διατυπώθηκαν κατά τη συζήτηση και των τελικών συμπερασμάτων
- ακριβή και σαφή διατύπωση των αποφάσεων που ελήφθησαν κατά τη συνεδρίαση στα εγγεγραμμένα ή μη στην ημερήσια διάταξη θέματα και την ομοφώνως ή κατά πλειοψηφία λήψη αυτών
- τον αριθμό, τη χρονολογία και τα κείμενα των πράξεων του ΥΣ που εγκρίθηκαν
- τις πολιτικές αποφάσεις που έλαβε το ΥΣ.

Τα μέλη του ΥΣ μπορούν, με αίτημά τους μέσα σε προθεσμία τριών ημερών από τη συνεδρίαση, να λάβουν γνώση των πρακτικών, πριν την επίσημη επικύρωσή τους.

Τα επίσημα πρακτικά επικυρώνονται από τον Πρωθυπουργό και υπογράφονται από αυτόν και τον Γ.Γ. της Κυβέρνησης ή από το μέλος της Κυβέρνησης που άσκησε χρέη γραμματέα.

Μετά την υπογραφή των επίσημων πρακτικών, το στενογραφημένο κείμενο των συζητήσεων και οι μαγνητοταινίες καταστρέφονται από τριμελή επιτροπή, αποτελούμενη από το Γ.Γ. της Κυβέρνησης και δύο υπαλλήλους της ΓΓΚ. Για την καταστροφή αυτή συντάσσεται και υπογράφεται πρακτικό.

Απόρρητο και φύλαξη Πρακτικών – Χορήγηση αποσπασμάτων

Τα επίσημα πρακτικά του Υπουργικού Συμβουλίου είναι και παραμένουν απόρρητα για τριάντα χρόνια. Η διαφύλαξη του απορρήτου των πρακτικών αποτελεί υπηρεσιακή υποχρέωση του Γ.Γ. της Κυβέρνησης και όλου του προσωπικού της ΓΓΚ.

Τα επίσημα πρακτικά βιβλιοδετούνται σε ειδικό, κατ' έτος, τηρούμενο βιβλίο, με τον τίτλο «Επίσημα Πρακτικά του Υπουργικού Συμβουλίου» και φυλάσσονται από τη ΓΓΚ. Τα επίσημα πρακτικά των απόρρητων συνεδριάσεων φυλάσσονται από τον Πρωθυπουργό.

Ο Γ.Γ. της Κυβέρνησης χορηγεί απόσπασμα των επίσημων πρακτικών του ΥΣ, ύστερα από σχετική αίτηση των μελών της Κυβέρνησης και των υφυπουργών.

Τα αποσπάσματα των επίσημων πρακτικών περιέχουν:

- την ημερομηνία της συνεδρίασης
- τα παρόντα και απόντα κατά τη συνεδρίαση μέλη της Κυβέρνησης
- το όνομα του Γ.Γ. της Κυβέρνησης
- τα κείμενα των αιτούμενων πράξεων ή αποφάσεων του ΥΣ.

Η μνεία της συζήτησης και των απόψεων που διατυπώθηκαν κατά την έγκριση των πράξεων ή τη λήψη των αποφάσεων απαγορεύεται.

Διαδικασίες του Υπουργικού Συμβουλίου

Πίνακας Ενεργειών

ΗΜΕΡΑ	ΠΟΙΟΣ	ΕΝΕΡΓΕΙΑ
	ΓΓΚ	Ενημέρωση μελών για επερχόμενη συνεδρίαση
-3	Μέλη ΥΣ	Διαβίβαση στον Γ.Γ. Κυβέρνησης σχεδίων νομοθετικών ή κανονιστικών πράξεων
-2	Μέλη ΥΣ	Διαβίβαση στον Γ.Γ. Κυβέρνησης προτάσεων και εισηγήσεων ή/και συνοδευτικού υλικού ή/και βιογραφικών σημειωμάτων για εισηγήσεις διορισμών
	Μέλη ΥΣ	Ενημέρωση λοιπών μελών που έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον σχετικά με τις υποβληθείσες προτάσεις και εισηγήσεις
	ΓΓΚ	Κατάρτιση ημερήσιας διάταξης
	Πρωθυπουργός	Υπογραφή ημερήσιας διάταξης
-1	ΓΓΚ	Πρόσκληση προς τα μέλη σε συνεδρίαση ΥΣ (αποστολή ημερήσιας διάταξης ή/και συνοδευτικού υλικού)
0	ΓΓΚ	Διανομή εισηγήσεων και λοιπού υλικού κατά την έναρξη συνεδρίασης
0	ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ	
0	Πρωθυπουργός	Διατύπωση αποφάσεων
	ΓΓΚ	Καταχώρηση στον κατάλογο αποφάσεων
+1	ΓΓΚ	Αποστολή καταλόγου αποφάσεων και εγκεκριμένων κειμένων στα μέλη ΥΣ
	ΓΓΚ	Σύνταξη πρακτικών
	Πρωθυπουργός	Επικύρωση επίσημων πρακτικών
	ΓΓΚ	Καταστροφή στενογραφημένου κείμενου συζητήσεων και ηχογραφημένου υλικού
	ΓΓΚ	Σχηματισμός φακέλου για κάθε πράξη ΥΣ, με εισήγηση και επισυναπτόμενα Ταξινόμηση στο Αρχείο Θεμάτων ΥΣ

4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΔΙΑΦΩΝΙΩΝ

4.1 Η ανάγκη συναίνεσης

Η ενότητα και αποτελεσματικότητα των κυβερνητικών πολιτικών διασφαλίζεται από τον ενιαίο χαρακτήρα των κυβερνητικών αποφάσεων και τη συλλογική ευθύνη των μελών της Κυβέρνησης για αυτές. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητη η συναίνεση τόσο κατά το στάδιο λήψης των αποφάσεων όσο και κατά την εφαρμογή τους.

Η συναίνεση συνήθως επιτυγχάνεται μέσω της επικοινωνίας των αρμόδιων μελών της Κυβέρνησης κατά τις συσκέψεις του Υπουργικού Συμβουλίου και κατά τις συνεδριάσεις των κυβερνητικών συμβουλίων και επιτροπών. Παρόλα αυτά, δεν αποκλείεται η συναίνεση να είναι και το αποτέλεσμα διαδικασίας επίλυσης διαφωνιών μετά από ενέργειες του καθ' ύλην αρμόδιου οργάνου.

4.2 Αντικείμενα διαδικασίας επίλυσης διαφωνιών

Η ανάγκη επίλυσης διαφωνιών είναι δυνατόν να προκύψει σε κάθε περίπτωση ελλείμματος συναίνεσης και αδυναμίας διαμόρφωσης συλλογικής αποδοχής μιας άποψης, όπως:

- Όταν δεν είναι σαφές ποιο είναι το επισπεύδον υπουργείο και ποια τα συναρμόδια υπουργεία ή οι συναρμόδιοι φορείς για την υποβολή πρότασης πολιτικής, για την υποβολή ρύθμισης ή για την απόφαση επί των προτάσεων
- Όταν δεν είναι σαφές ποιο όργανο ή φορέας έχει την κύρια ευθύνη σε περίπτωση συναρμοδιότητας
- Όταν δε συμμετέχει στη διαδικασία το συναρμόδιο όργανο ή ο συναρμόδιος φορέας
- Όταν συμμετέχει αλλά δεν εισακούεται το συναρμόδιο όργανο ή ο συναρμόδιος φορέας
- Όταν δεν επιτυγχάνεται συναίνεση από τις διμερείς διαβουλεύσεις των συναρμόδιων οργάνων και φορέων
- Όταν υπάρχει αμφιβολία ως προς το επίπεδο του θεσπιζόμενου κανόνα ή της προτεινόμενης ρύθμισης.

Ενέργειες επίλυσης διαφωνιών μπορούν να λάβουν χώρα:

- Κατά το στάδιο λήψης των αποφάσεων
- Κατά το στάδιο εφαρμογής των συμφωνημένων πολιτικών και των ειλημμένων αποφάσεων.

Ως εκ τούτου, η διαδικασία επίλυσης διαφωνιών καλείται να επιλύσει ενδεικτικά τα παρακάτω ζητήματα:

- Ποιο/ποια όργανο/α είναι αρμόδιο ή συναρμόδια
- Ποιος αποφασίζει σε περίπτωση συναρμοδιότητας. Ποια θέση υπερισχύει
- Πρόσκληση στη διαβούλευση όλων των συναρμόδιων φορέων
- Ποια όργανα θα συμμετάσχουν στη διαδικασία παραγωγής του κανόνα και σε ποια όργανα θα υποβληθεί το σχέδιο ρύθμισης
- Τι γίνεται όταν υπάρχει διάσταση απόψεων
- Ποιο επίπεδο θα έχει ο θεσπιζόμενος κανόνας.

4.3 Ο ρόλος του Πρωθυπουργού στη διαδικασία επίλυσης διαφωνιών

Ο Πρωθυπουργός έχει τη γενική ευθύνη για την επίλυση των διαφωνιών, καθώς είναι αρμόδιος να εξασφαλίζει την ενότητα της κυβέρνησης και των δημόσιων γενικά υπηρεσιών και την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής, αλλά και την ειδική ευθύνη να επιλύει τις διαφωνίες ανάμεσα στους υπουργούς.⁹²

4.4 Ο ρόλος του Υπουργού Επικρατείας στη διαδικασία επίλυσης διαφωνιών

Ο Υπουργός Επικρατείας με αρμοδιότητα το συντονισμό του κυβερνητικού έργου υποστηρίζει τον Πρωθυπουργό στη διασφάλιση της ενότητας της Κυβέρνησης και της συνοχής του κυβερνητικού έργου. Ειδικότερα κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του αναλαμβάνει τον προγραμματισμό, την οργάνωση, την παρακολούθηση και το συντονισμό μεταξύ των Υπουργείων, ιδιαίτερα σε ζητήματα συναρμοδιοτήτων αυτών.⁹³

4.5 Ο ρόλος της ΓΓΣ στη διαδικασία επίλυσης διαφωνιών

Η διαδικασία Οι αρμοδιότητες της ΓΓΣ ως προς το συντονισμό και την άρση διαφωνιών κατά την κατάρτιση και εφαρμογή του προγράμματος εκτέλεσης του κυβερνητικού έργου είναι:

- ✓ Ενέργειες για τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων μερών στη λήψη αποφάσεων
- ✓ Διασφάλιση της συνοχής του προγράμματος.

Τα επίπεδα διαβούλευσης για την επίλυση διαφωνιών, με πρωτοβουλία της ΓΓΣ, είναι τρία: αρχικά, το επίπεδο διοικητικών υπηρεσιών των συναρμόδιων υπουργείων, στη συνέχεια το διυπουργικό επίπεδο και εν τέλει το επίπεδο του Πρωθυπουργού.

Ειδικότερα:

⁹² Άρθρο 82 παρ. 2 του Συντ. και άρθρο 25 παρ. 1 περίπτ δ' του π.δ. 63/2005. Για το θέμα βλέπε αναλυτικά παρακάτω υπό: «Γ' Επίπεδο: Πρωθυπουργός».

⁹³ Άρθρο 1 απόφασης Πρωθυπουργού 182/2016.

Α' Επίπεδο: Διοικητικό επίπεδο

Για την επίλυση διαφωνιών διενεργούνται με ευθύνη της ΓΣ οι απαιτούμενες διαβουλεύσεις, κατ' αρχήν σε διοικητικό επίπεδο.

Στο στάδιο αυτό, οι συναντήσεις γίνονται σε υπηρεσιακό επίπεδο με πρωτοβουλία, επιμέλεια και μέριμνα της ΓΣ.

Η ΓΣ καθορίζει και το περιεχόμενο του φακέλου που θα σταλεί στους υπόλοιπους εμπλεκόμενους φορείς και έχει την ευθύνη για την διεύθυνση της συνάντησης.

Οι ενέργειες της ΓΣ σε διοικητικό επίπεδο είναι:

- Εντοπισμός συναρμόδιων φορέων.
- Διενέργεια διαβουλεύσεων μεταξύ των συναρμόδιων φορέων.
- Επίλυση διαφωνιών και λοιπόν κλυμάτων.

Β' Επίπεδο: Διυπουργικό Επίπεδο

Αν το επίμαχο θέμα δεν επιλυθεί σε διοικητικό επίπεδο, ο οικείος τομέας της ΓΣ που εκπροσωπεί τη Γραμματεία ενημερώνει τον Γενικό Γραμματέα Συντονισμού, ο οποίος για την άρση των διαφωνιών συγκαλεί διυπουργική σύσκεψη με τους αρμόδιους γενικούς γραμματείς των υπουργείων. Στη σύσκεψη προεδρεύει ο Υπουργός Επικρατείας με αρμοδιότητα τον συντονισμό του κυβερνητικού έργου ή ο ίδιος ο ΓΣ.

Οι ενέργειες του ΓΣ σε διυπουργικό επίπεδο είναι:

- Ο αρμόδιος τομέας της ΓΣ ενημερώνει τον γενικό γραμματέα για τη μη επίλυση του επίμαχου θέματος
- Ο ΓΣ συγκαλεί διυπουργική σύσκεψη με τους αρμόδιους γενικούς γραμματείς των υπουργείων
- Σε κάθε περίπτωση και χωρίς ανάγκη τήρησης της τυπικής σειράς των παραπάνω, ο ΓΣ μπορεί να συγκαλέσει ad hoc σύσκεψη υπ' αυτόν για την επίλυση διαφωνίας επί συγκεκριμένου θέματος και τη λήψη σχετικής απόφασης, με εκπροσώπους του οικείου ή των οικείων υπουργείων των οποίων η συμμετοχή κρίνεται αναγκαία.

Γ' Επίπεδο: Πρωθυπουργός

Αν δεν επιτευχθεί άρση των διαφωνιών σύμφωνα με τα παραπάνω, ο ΓΓΣ ενημερώνει τον Πρωθυπουργό, ο οποίος μπορεί να συγκαλέσει διυπουργική σύσκεψη με τη συμμετοχή των αρμόδιων υπουργών, υπό τον ίδιο ή τον Υπουργό Επικρατείας, με αρμοδιότητα το συντονισμό του κυβερνητικού έργου, για τη λήψη τελικής απόφασης για το επίμαχο ζήτημα.⁹⁴

Η απόφαση που λαμβάνεται κατά τις ανωτέρω συσκέψεις για την άρση διαφωνίας καταχωρίζεται σε πρακτικό, το οποίο υπογράφεται για μεν το διοικητικό επίπεδο από τον προϊστάμενο του οικείου Τομέα της ΓΓΣ, για δε το πολιτικό επίπεδο από τον ΓΓΣ. Το πρακτικό αποστέλλεται στα οικεία υπουργεία και στη ΓΓΚ, η δε εκτέλεσή του είναι υποχρεωτική από όλες τις υπηρεσίες που εμπλέκονται στην εφαρμογή της συγκεκριμένης απόφασης.

Επομένως σχηματικά, εφόσον δεν επιτευχθεί άρση των διαφωνιών:

- Ο ΓΓΣ ενημερώνει τον Πρωθυπουργό
- Ο Πρωθυπουργός μπορεί να συγκαλέσει διυπουργική σύσκεψη με τη συμμετοχή των αρμόδιων Υπουργών, υπό τον ίδιον ή τον Υπουργό Επικρατείας για τη λήψη τελικής απόφασης για το επίμαχο ζήτημα
- Η απόφαση που λαμβάνεται κατά τη διυπουργική σύσκεψη για την άρση διαφωνίας καταχωρίζεται σε πρακτικό, το οποίο υπογράφεται για μεν το διοικητικό επίπεδο από τον προϊστάμενο του οικείου τομέα της ΓΓΣ, για δε το πολιτικό επίπεδο από τον ΓΓΣ
- Η απόφαση αποστέλλεται στα οικεία υπουργεία και στη ΓΓΚ, η δε εκτέλεσή της είναι υποχρεωτική από όλες τις υπηρεσίες που εμπλέκονται στην εφαρμογή της συγκεκριμένης απόφασης.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η κατά τα ανωτέρω καθοριζόμενη σειρά των επιπέδων διαβούλευσης για επίλυση τυχόν διαφωνιών δεν αποτελεί τυπικώς τηρητέα σειρά.

Η επίλυση των διαφορών κατά την επεξεργασία των σχεδίων δράσης⁹⁵

Οι τομείς της ΓΓΣ μεριμνούν με την απαιτούμενη συνεργασία και στήριξη των υπηρεσιών των υπουργείων για την κατάρτιση των σχεδίων δράσης και την έγκαιρη αποστολή τους στους τομείς. Μετά την υποβολή των σχεδίων δράσης από τα υπουργεία στους αντίστοιχους τομείς γίνεται η τελική επεξεργασία των σχεδίων από τον κάθε τομέα προκειμένου να διαπιστωθεί ότι τα σχέδια δράσης κινούνται στο πλαίσιο των δεδομένων πολιτικών κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων και ακολούθως διαβιβάζονται στην Υπηρεσία Προγραμματισμού προκειμένου να καταρτισθεί το συνολικό κυβερνητικό πρόγραμμα. Αν διαπιστωθεί πρόβλημα διευθετείται από τον Τομέα σε συνεργασία με το αντίστοιχο Υπουργείο. Αν δεν διευθετηθεί το ανακύπτον πρόβλημα, το σχέδιο δράσης διαβιβάζεται από τον τομέα στην Υπηρεσία Προγραμματισμού με τις σχετικές παρατηρήσεις και αναλαμβάνει την επίλυση του προβλήματος η Υπηρεσία Προγραμματισμού, σύμφωνα με όσα προβλέπονται παραπάνω, ενημερώνοντας παράλληλα και τη Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης.

⁹⁴ Άρθρο 15 περίπτ γ' του ν. 4109/2013.

⁹⁵ Άρθρο 17 του ν. 4109/2013.

5. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται η διαδικασία συντονισμού και συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων υπουργείων και συναρμοδίων υπηρεσιών, καθώς και οι προβλεπόμενοι μηχανισμοί επίτευξης συναίνεσης στην αποτύπωση που λαμβάνουν οι νομοθετικές και κανονιστικές ρυθμίσεις που θεσπίζονται με πρωτοβουλία της Κυβέρνησης.

5.1. Προγραμματισμός νομοθετικής ρύθμισης

Ο προγραμματισμός μιας νομοθετικής ρύθμισης, από τον σχεδιασμό της μέχρι την έναρξη σύνταξης του σχεδίου ρύθμισης, ακολουθεί τα παρακάτω βήματα:

- Η ΓΣΣ καλεί τα υπουργεία σε διυπουργικές συναντήσεις με στόχο τον προγραμματισμό για το επόμενο διάστημα του κυβερνητικού έργου, συμπεριλαμβανομένου του νομοθετικού.
- Εντός του πρώτου τριμήνου κάθε έτους, κάθε Υπουργείο υποβάλλει στη ΓΣΣ τον προγραμματισμό του, συμπεριλαμβανομένων των σχεδιαζόμενων νομοθετικών πρωτοβουλιών.
- Με βάση τον προγραμματισμό των υπουργείων, η ΓΣΣ καθορίζει ένα πλάνο παραγωγής ρυθμίσεων για κάθε υπουργείο εντός της επόμενης κοινοβουλευτικής περιόδου.
- Στην αρχή της τακτικής συνόδου της Βουλής, κάθε υπουργείο ενημερώνει το Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ σχετικά με τον αριθμό και το αντικείμενο των νομοσχεδίων που προτίθεται να εισηγηθεί για ψήφιση στη Βουλή⁹⁶.
- Μετά από εισήγηση του αρμόδιου υπουργού, το ΥΣ εγκρίνει τη σύνταξη σχεδίου νόμου ή διατάγματος, σε επίπεδο πολιτικών αρχών και αξόνων πολιτικής.
- Κατόπιν εισήγησης του αρμόδιου υπουργού, το ΚΥΣΟΙΠ και το ΚΥΣΚΟΙΠ χαράσσουν τους άξονες πολιτικής στα οικεία πεδία, σε συνεργασία με τα συναρμόδια υπουργεία.
- Στη συνέχεια επιλέγεται αν για την επιδιωκόμενη ρύθμιση απαιτείται νόμος ή κανονιστική πράξη.
- Η πολιτική ηγεσία του επισπεύδοντος υπουργείου επιλέγει την ομάδα σύνταξης του νομοθετικού κειμένου και καθορίζει το χρονοδιάγραμμα κατάρτισης του σχεδίου ρύθμισης.
- Η ΓΓΚ συντονίζει και παρακολουθεί την προετοιμασία όλων των εμπλεκόμενων διοικητικών υπηρεσιών για την έγκαιρη παραγωγή των προβλεπόμενων και προγραμματισμένων, κατά τα ανωτέρω, ρυθμίσεων που δεν εντάσσονται ευθέως στο πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής.
- Η ΓΣΣ συντονίζει και παρακολουθεί την έγκαιρη παραγωγή ρυθμίσεων που εντάσσονται στο πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής.

Αναλυτικότερα:

Κατά το πρώτο στάδιο κάθε πρωτοβουλίας για τη νομοθετική αντιμετώπιση ενός ζητήματος θα πρέπει να ληφθούν αποφάσεις για τα παρακάτω ζητήματα:

- **Αν για την επιδιωκόμενη ρύθμιση απαιτείται νόμος ή κανονιστική πράξη**

⁹⁶ Κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στο άρθρο 3 παρ. 1α του ν. 4048/2012 (Α' 34).

Ενδείκνυται ο καθορισμός του κατάλληλου μέσου για την προώθηση της κυβερνητικής ρύθμισης να γίνεται στο στάδιο της κατάρτισης του προγραμματισμού του κυβερνητικού έργου, με μέριμνα της ΓΓΣ. Ασφαλώς, οι νομικές υπηρεσίες και νομικοί σύμβουλοι του επισπεύδοντος υπουργείου αξιολογούν και εισηγούνται το ενδεδειγμένο μέσο για την προώθηση της ρύθμισης. Για την άρση ενδεχόμενων αμφισβητήσεων ή και αμφιβολιών ως προς το ενδεδειγμένο μέσο για την προώθηση της ρύθμισης, ουσιαστική μπορεί να είναι η συμβολή του Νομικού Γραφείου της ΓΓΚ.⁹⁷

➤ **Ποιο το επισπεύδον υπουργείο ή το αρμόδιο συλλογικό κυβερνητικό όργανο**

Η επισκόπηση των αρμοδιοτήτων των υπουργείων, όπως προβλέπονται στο νόμο, συμβάλλει στον καθορισμό του επισπεύδοντος. Σε περίπτωση αμφισβήτησης ή αμφιβολιών ως προς το επισπεύδον υπουργείο που θα αναλάβει την προώθηση της ρύθμισης, σημαντικός είναι ο ρόλος της ΓΓΣ, η οποία διενεργεί τον απαιτούμενο συντονισμό με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων μερών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα.⁹⁸ Για την αποτελεσματικότητα του συντονισμού διενεργούνται με ευθύνη της ΓΓΣ οι απαιτούμενες διαβουλεύσεις, σε διοικητικό επίπεδο κατ' αρχήν, ώστε να επιλυθούν οι διαφωνίες. Αν δεν επιτευχθεί επίλυση, ο ΓΓΣ συγκαλεί διυπουργική σύσκεψη με τους αρμόδιους γενικούς γραμματείς των υπουργείων. Μέσω αυτής της διαδικασίας άρσης αμφισβητήσεων και αμφιβολιών επιλύεται τυχόν δυσεπίλυτο ζήτημα προσδιορισμού του επισπεύδοντος υπουργείου.

➤ **Ποια τα συναρμόδια υπουργεία**

Το επισπεύδον υπουργείο έχει την κατ' αρχήν ευθύνη για τον εντοπισμό των λοιπών συναρμοδίων υπουργείων που πρέπει να κληθούν και να συνεισφέρουν με παρατηρήσεις στο περιεχόμενο του υπό κατάρτιση σχέδιο νόμου ή κανονιστικής πράξης.

➤ **Επιλογή της ομάδας εργασίας**

Η επιλογή της ομάδας σύνταξης του ΣχΝ εναπόκειται κατ' αρχήν στην ευχέρεια του επισπεύδοντος υπουργείου.

➤ **Χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης του προσχεδίου**

Το χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης του προσχεδίου της ρύθμισης καθορίζεται πρωτίστως με βάση την οικεία απόφαση του Πρωθυπουργού ή του ΥΣ ή όποιου συλλογικού κυβερνητικού οργάνου έχει ορισθεί σχετικά. Γνωστοποιείται στα εμπλεκόμενα μέλη της κυβέρνησης από τον ΓΓΣ, ο οποίος αναλαμβάνει και την παρακολούθηση υλοποίησης και τον συντονισμό των εμπλεκόμενων στην εκτέλεσή του. Το χρονοδιάγραμμα προσδιορίζει και τη συχνότητα συναντήσεων των μελών της ομάδας εργασίας και τον καθορισμό των επιμέρους σταδίων υλοποίησης (ενδεχόμενα ορόσημα).

➤ **Γραμματειακή υποστήριξη και τήρηση πρακτικών**

Στις περιπτώσεις που η σύνταξη του προσχεδίου ανατίθεται είτε σε ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή είτε σε ομάδα εργασίας αποτελούμενη από υπηρεσιακούς παράγοντες, η απόφαση συγκρότησης καθορίζει και τη γραμματειακή υποστήριξη, η οποία αναλαμβάνει την τήρηση και διανομή των πρακτικών, τον προγραμματισμό των συναντήσεων και την ενημέρωση των μελών.

Στις περιπτώσεις που η σύνταξη του προσχεδίου της ρύθμισης ανατίθεται σε ειδική ομάδα εμπειρογνομόνων, θα πρέπει να ληφθεί σχετική μέριμνα για τη διάθεση γραμματειακής υποστήριξης για τις τακτικές συναντήσεις μεταξύ της ομάδας εμπειρογνομόνων και των συνδέσμων επικοινωνίας και συντονισμού.

⁹⁷ Οι αρμοδιότητες του Νομικού Γραφείου της ΓΓΚ περιγράφονται στο άρθρο 76 του π.δ. 63/2005. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, υποστηρίζει το νομοθετικό και κανονιστικό έργο της κυβέρνησης και των άλλων κρατικών οργάνων.

⁹⁸ Σύμφωνα με το άρθρο 15 περίπτ. γ' του ν. 4109/2013.

Ο ρόλος του ΥΣ

Όπως προαναφέρθηκε, η νομοθετική πρωτοβουλία των υπουργείων, τα προς ρύθμιση θέματα και η σειρά προτεραιότητας αποφασίζονται κατ' αρχήν από το ΥΣ, μετά από εισήγηση του αρμόδιου υπουργού.

Παρά την ύπαρξη των λοιπών συλλογικών οργάνων, το ΥΣ διατηρεί ως γενική αρμοδιότητα τον καθορισμό και την κατεύθυνση της γενικής πολιτικής της χώρας. Συνεπώς, μπορεί να αποφασίζει και για κάθε θέμα αρμοδιότητας άλλων συλλογικών κυβερνητικών οργάνων ή για κάθε θέμα ενός ή περισσότερων υπουργών που παραπέμπει σε αυτό ο Πρωθυπουργός, οι δε αποφάσεις του υπερισχύουν των αποφάσεων κάθε αρμόδιου οργάνου. Οι αποφάσεις του ΥΣ υπερισχύουν κάθε απόφασης που ενδεχομένως έχει ληφθεί από συλλογικά όργανα, διυπουργικές επιτροπές ή από μέλη του.

Ο ρόλος του επισπεύδοντος υπουργείου

Ο ρόλος του επισπεύδοντος υπουργείου είναι εξαιρετικά σημαντικός, δεδομένου ότι αυτό έχει την ευθύνη για:

- την προετοιμασία του πρώτου σχεδίου της προβλεπόμενης ρύθμισης
- την πολιτική κατεύθυνση, την αποτύπωση του πολιτικού στίγματος και της κυβερνητικής πρόθεσης κάθε ρύθμισης
- την επιλογή της ομάδας σύνταξης του σχεδίου ρύθμισης
- την παρακολούθηση και αξιοποίηση της δημόσιας διαβούλευσης
- σύνταξη φακέλου της ρύθμισης
- τη σύνταξη των Εκθέσεων Εκτίμησης Συνεπειών, Διαβούλευσης.

Ο ρόλος της ΓΓΣ

Για τον προγραμματισμό των νομοθετικών πρωτοβουλιών και την παρακολούθηση της υλοποίησής τους κεντρικό ρόλο διαδραματίζει η Γενική Γραμματεία Συντονισμού του Κυβερνητικού Έργου.

Εντός του πρώτου τριμήνου κάθε έτους, κάθε υπουργείο υποβάλλει στη ΓΓΣ τον προγραμματισμό του, συμπεριλαμβανομένων των σχεδιαζόμενων νομοθετικών πρωτοβουλιών.

Με βάση τον προγραμματισμό που υποβάλλει κάθε υπουργείο εντός του πρώτου τριμήνου του έτους, η ΓΓΣ καταρτίζει το πρόγραμμα εφαρμογής του κυβερνητικού έργου έως τον Μάιο του ίδιου έτους, προκειμένου να υπάρχει χρόνος ένταξης των απαιτούμενων σχετικών δαπανών στον προϋπολογισμό κάθε υπουργείου. Στο πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνονται οι απαιτούμενες δράσεις ανά υπουργείο για την εφαρμογή των αποφάσεων των κυβερνητικών οργάνων, περιλαμβανομένης της νομοθετικής παραγωγής. Καθορίζεται έτσι το ετήσιο πλάνο παραγωγής ρυθμίσεων κάθε υπουργείου. Με επιμέλεια της ΓΓΣ, αποστέλλεται ενημέρωση στους διευθυντές των γραφείων των υπουργών με θέμα τη σύγκληση διυπουργικών συναντήσεων με στόχο τον προγραμματισμό του κυβερνητικού έργου για το επόμενο διάστημα.

Ο ρόλος της ΓΓΚ

Στην αρχή της τακτικής συνόδου της Βουλής, το Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ ενημερώνεται από τα υπουργεία σχετικά με τον αριθμό και το αντικείμενο των νομοσχεδίων που προτίθενται να εισηγηθούν για ψήφιση στη Βουλή.⁹⁹

Η ΓΓΚ συντονίζει και παρακολουθεί την προετοιμασία όλων των εμπλεκόμενων για την έγκαιρη παραγωγή των προβλεπομένων και προγραμματισμένων, κατά τα ανωτέρω, ρυθμίσεων που δεν εντάσσονται ευθέως στο πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής και μεταρρυθμίσεων.¹⁰⁰

5.2. Σύνταξη σχεδίου νόμου (ΣχΝ)

Ο τρόπος με τον οποίο συντάσσεται ένα σχέδιο νόμου έγκειται συνήθως στη διακριτική ευχέρεια του υπουργού. Οι συνηθέστερες διαδικασίες είναι οι ακόλουθες τέσσερις:

- Η σύσταση νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, στην οποία συμμετέχουν διοικητικά στελέχη του φορέα που φέρει τη νομοθετική πρωτοβουλία και των συναρμόδιων φορέων, στελέχη ή σύμβουλοι του ιδιαίτερου γραφείου και, περιστασιακά, εμπειρογνώμονες από τον ιδιωτικό τομέα ή την ακαδημαϊκή κοινότητα. Η διαδικασία αυτή ακολουθείται συνήθως όταν επιδιώκεται η παραγωγή ευρύτερης σημασίας νομοθετικών πράξεων, που απαιτούν συναίνεση και συμφωνία από πολλούς φορείς, δημόσιους ή ιδιωτικούς, και έχουν μακροπρόθεσμο ορίζοντα υλοποίησης. Οι επιτροπές συνήθως δημιουργούνται με πράξη παράγωγου δικαίου (συνήθως υπουργική απόφαση). Η σύνθεση, το χρονοδιάγραμμα και τα παραδοτέα τους βρίσκονται στη διακριτική ευχέρεια της εκτελεστικής ηγεσίας.
- Η σύσταση επιτροπής εμπειρογνομόνων, αποτελούμενης από ακαδημαϊκούς και εμπειρογνώμονες. Η συμμετοχή διοικητικού προσωπικού δεν αποκλείεται.
- Η ανάθεση σε συμβούλους ή συνεργάτες της πολιτικής ηγεσίας του υπουργείου. Η συνταχθείσα πρόταση μπορεί στη συνέχεια να διανεμηθεί στο διοικητικό προσωπικό για τη γνώμη ή τη συμβολή του.
- Τέλος, υπάρχει η περίπτωση κατά την οποία το αρχικό ΣχΝ είναι αποτέλεσμα εσωτερικής διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους και στη συνέχεια επακολουθεί αξιολόγηση και προσαρμογή του με μία από τις παραπάνω τρεις διαδικασίες.

Το προσχέδιο (πόρισμα) της ομάδας εργασίας υποβάλλεται στον υπουργό, ο οποίος κάνει τις τελικές παρατηρήσεις, επισημάνσεις, τροποποιήσεις και μπορεί να το αναπέμψει για τελική επεξεργασία.

Μέσω της παραπάνω συνεργασίας θα προκύψει το αρχικό σχέδιο της νομοθετικής ρύθμισης από το επισπεύδον υπουργείο.

5.3. Οργάνωση διοικητικής διαβούλευσης επί σχεδίων νομοθετικών ή κανονιστικών ρυθμίσεων

Το πρώτο σχέδιο των προτεινόμενων ρυθμίσεων που καταρτίστηκε από το επισπεύδον υπουργείο, πριν προωθηθεί προς ψήφιση ή δημοσίευση, προϋποθέτει την επεξεργασία και αποδοχή του από τα λοιπά συναρμόδια υπουργεία. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού μπορεί να ακολουθηθούν δύο διαδικασίες, εναλλακτικά ή διαδοχικά:

⁹⁹ Άρθρο 3 παρ. 1 περίπτ. α' του ν. 4048/2012.

¹⁰⁰ Εγκύκλιος ΓΓΚ 636/15-4-2016.

Διαδικασία ανταλλαγής απόψεων δι' αλληλογραφίας

Το επισπεύδον υπουργείο αποστέλλει τον φάκελο της ρύθμισης, με το υποστηρικτικό υλικό της, προς τα συναρμόδια υπουργεία, τάσσοντας ορισμένη χρονική προθεσμία για τις έγγραφες απόψεις κάθε συναρμόδιου υπουργείου, για το μέρος της ρύθμισης στο οποίο έχει συναρμοδιότητα.

Το αίτημα για υποβολή έγγραφων απόψεων, συνοδευόμενο από τον υποστηρικτικό φάκελο της ρύθμισης, κοινοποιείται στο γραφείο του συναρμόδιου υπουργού, στη ΓΓΣ, στο γενικό γραμματέα του συναρμόδιου Υπουργείου και στο Γραφείο Νομοθετικής Πρωτοβουλίας. Με εντολή του συναρμόδιου υπουργού ή του γενικού γραμματέα του υπουργείου, ο φάκελος της ρύθμισης προωθείται στις αρμόδιες υπηρεσίες του υπουργείου για τη σύνταξη σημειωμάτων με παρατηρήσεις και σχόλια επί της προτεινόμενης ρύθμισης. Τη συλλογή των σχετικών σημειωμάτων και την επιμέλεια σύνταξης απόψεων αναλαμβάνει το Γραφείο Νομοθετικής Πρωτοβουλίας, ενώ την ευθύνη για την πολιτική διάσταση και κατεύθυνση των απόψεων που τελικώς θα υποβληθούν από το υπουργείο έχει το γραφείο του υπουργού ή του αρμόδιου γενικού γραμματέα. Ο φάκελος της προτεινόμενης ρύθμισης και των υποβληθεισών απόψεων τηρείται στο Γραφείο Νομοθετικής Πρωτοβουλίας κάθε συναρμόδιου υπουργείου. Επίσης, το επισπεύδον υπουργείο τηρεί αρχείο με τον φάκελο κάθε προτεινόμενης ρύθμισης, μετά του συνόλου των απόψεων που υπεβλήθησαν από τα συναρμόδια υπουργεία.

Εφόσον από την αξιολόγηση των έγγραφων απόψεων προκύπτει ότι δεν υφίσταται διαφορά ουσίας ως προς τη ρύθμιση, η διυπουργική διαβούλευση επί του σχεδίου της ρύθμισης ολοκληρώνεται στο στάδιο αυτό.

Διαδικασία διυπουργικών συναντήσεων

Εφόσον από την ανταλλαγή έγγραφων απόψεων προκύπτουν ζητήματα ουσίας που χρήζουν περαιτέρω επεξεργασίας μεταξύ του επισπεύδοντος και άλλων συναρμόδιων υπουργείων, ή και αμέσως μετά από την αποστολή του φακέλου της προτεινόμενης ρύθμισης, με παράκαμψη της έγγραφης διατύπωσης απόψεων,¹⁰¹ πραγματοποιείται σειρά διμερών ή και πολυμερών διυπουργικών συναντήσεων.

Οι διυπουργικές συναντήσεις γίνονται κατ' αρχήν σε υπηρεσιακό επίπεδο, με πρωτοβουλία, επιμέλεια και μέριμνα της ΓΓΣ,¹⁰² κατόπιν αιτήματος του επισπεύδοντος Υπουργείου και έχουν σκοπό να αμβλύνουν τις διαφορές ή να πιστοποιήσουν συμφωνίες που ήδη έχουν επιτευχθεί.

Η ΓΓΣ καθορίζει την ημερομηνία και το περιεχόμενο του φακέλου που θα σταλεί στους εμπλεκόμενους φορείς.

Οι υπηρεσίες της ΓΓΣ έχουν και την ευθύνη για την τήρηση πρακτικών, την επικύρωση και την κοινοποίησή τους στους συμμετέχοντες.

5.4. Δημόσια διαβούλευση

¹⁰¹ Εξαιρέσεις είναι δυνατόν να υπάρχουν όπου, για λόγους επίσπευσης των διαδικασιών, σπουδαιότητας της προτεινόμενης ρύθμισης για το κυβερνητικό έργο και προγραμματισμό ή και υλοποίησης του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής και μεταρρυθμίσεων, την πρωτοβουλία, οργάνωση και συντονισμό των διυπουργικών συναντήσεων, σε διοικητικό επίπεδο, και χωρίς προηγούμενη έγγραφη ανταλλαγή απόψεων αναλαμβάνει η ΓΓΣ, σύμφωνα με το άρθρο 15 περίπτ. γ' του ν. 4109/2013.

¹⁰² Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, σύμφωνα με το άρθρο 15 του ν. 4109/2013.

Επιδιώκεται κάθε ΣχΝ να υποβάλλεται σε δημόσια διαβούλευση,¹⁰³. Για το σκοπό αυτό, τα σχέδια των ρυθμίσεων πολιτικών αναρτώνται στον ιστοχώρο www.opengov.gr, προκειμένου τα ενδιαφερόμενα μέρη (οι κοινωνικοί εταίροι, οι συναφείς επιστημονικοί φορείς, η κοινωνία των πολιτών) να υποβάλλουν σχόλια, παρατηρήσεις και προτάσεις.

Η δημόσια διαβούλευση εξελίσσεται σε δύο φάσεις:

(i) Η διάρκεια της Φάσης Α είναι δύο εβδομάδες κατ' ελάχιστο. Σε αυτή τη φάση καλούνται τα ενδιαφερόμενα μέρη και οι πολίτες να υποβάλλουν σχόλια, παρατηρήσεις και προτάσεις αναφορικά με τους στόχους, τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, τις εναλλακτικές επιλογές, το κόστος, τα οφέλη και τους κινδύνους που μπορεί να προκύψουν από τις υπό επεξεργασία ρυθμίσεις.

(ii) Η διάρκεια της Φάσης Β είναι τρεις εβδομάδες κατ' ελάχιστο. Σε αυτή τη φάση, δημοσιεύονται πλέον στον προαναφερθέντα δικτυακό τόπο συγκεκριμένα σχέδια διατάξεων, επί των οποίων τα ενδιαφερόμενα μέρη και οι πολίτες μπορούν να υποβάλλουν παρατηρήσεις και προτάσεις κατά άρθρο.

Την ευθύνη για τη διενέργεια της δημόσιας διαβούλευσης και την αξιολόγηση και αξιοποίηση της ανταπόκρισης των πολιτών έχει το επισπεύδον υπουργείο ή η αρμόδια αρχή για την έκδοση της κανονιστικής διοικητικής πράξης. Ο ιστοχώρος www.opengov.gr και η τεχνική παρακολούθηση ανήκουν στο ΕΚΔΔΑ.

Εφόσον πρόκειται για νομοθετική ρύθμιση, την ευθύνη παρακολούθησης της ενσωμάτωσης της δημόσιας διαβούλευσης αναλαμβάνει το Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ.

Το επισπεύδον υπουργείο ή το Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ αποστέλλει την υπό επεξεργασία ρύθμιση στην αρμόδια υπηρεσία του ΕΚΚΔΑ, μαζί με τον τίτλο της διαβούλευσης, τις προθεσμίες και τα στοιχεία επικοινωνίας δύο έως πέντε ατόμων από τη ΓΓΚ και από το αρμόδιο υπουργείο. Το ΕΚΚΔΑ αναρτά το υλικό προς διαβούλευση στην ιστοσελίδα. Τα σχόλια και οι παρατηρήσεις των συμμετεχόντων στη διαβούλευση ελέγχονται από τους πιστοποιημένους χειριστές του επισπεύδοντος υπουργείου και εγκρίνονται πριν εμφανιστούν δημόσια στο διαδίκτυο.

Με πρωτοβουλία του αρμόδιου υπουργού, η δημόσια διαβούλευση μπορεί να παραταθεί, να συντομευτεί ή να παραλειφθεί για τεκμηριωμένους λόγους, οι οποίοι περιλαμβάνονται στην έκθεση διαβούλευσης.

Μετά το πέρας της περιόδου διαβούλευσης, το υπουργείο συντάσσει την έκθεση διαβούλευσης, η οποία θα πρέπει να περιλαμβάνει τις ακόλουθες πληροφορίες:

- Τον τόπο, χρόνο και διάρκεια της δημόσιας διαβούλευσης τους συμμετέχοντες στη δημόσια διαβούλευση με παρατηρήσεις και προτάσεις
- Τις κύριες απόψεις και προτάσεις που εκφράστηκαν στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης καθώς και τον τρόπο και το λόγο που αυτές ενσωματώθηκαν ή μη στο τελικό κείμενο.

Αναλυτικότερες οδηγίες και πρότυπα μπορούν να αναζητηθούν ηλεκτρονικά στη διεύθυνση www.opengov.gr.

5.5. Διαδικασίες επίλυσης διαφωνιών επί των σχεδίων ρυθμίσεων.

Οι διαδικασίες επίλυσης διαφωνιών επί σχεδίων νομοθετικών ρυθμίσεων δε διαφοροποιούνται από τις λοιπές περιπτώσεις που αναπτύσσονται στο κεφάλαιο 4.

¹⁰³ Οι κανόνες για τη δημόσια διαβούλευση προβλέπονται στο άρθρο 6 του ν. 4048/2012.

5.6. Ενημέρωση και συζήτηση στο ΚΥΣΟΙΠ και στο ΚΥΣΚΟΙΠ

Μείζονος σημασίας νομοθετικές ρυθμίσεις που σχετίζονται με την προώθηση του προγράμματος οικονομικής ή κοινωνικής πολιτικής της κυβέρνησης μπορούν να εισάγονται προς ενημέρωση και συζήτηση στα οικεία κυβερνητικά συμβούλια (ΚΥΣΟΙΠ και ΚΥΣΚΟΙΠ αντίστοιχα).

5.7. Έγκριση από το ΥΣ

Σε κάθε περίπτωση, και ιδίως όταν πρόκειται για μείζονος σημασίας νομοθετικές ρυθμίσεις, τα τελικά σχέδια των ρυθμίσεων μπορούν, πριν από την υποβολή τους στη Βουλή, να προωθούνται προς έγκριση από το ΥΣ.

5.8. Εκ των προτέρων ανάλυση συνεπειών ρυθμίσεων

Κάθε ΣχΝ, προσθήκη ή τροποποίησή του, καθώς και κάθε κανονιστική ρύθμιση μείζονος οικονομικής ή κοινωνικής σημασίας πρέπει να συνοδεύονται από έκθεση ανάλυσης συνεπειών ρυθμίσεων και, στην περίπτωση του ΣχΝ, και από έκθεση σχετικά με τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης.¹⁰⁴ Η έκθεση ανάλυσης συνεπειών της ρύθμισης επικεντρώνεται στα ακόλουθα στοιχεία της προτεινόμενης ρύθμισης:¹⁰⁵

- Αναγκαιότητα, δηλαδή ποιο ζήτημα αφορά η προτεινόμενη ρύθμιση, ποιοι είναι οι στόχοι και οι οικονομικές και κοινωνικές ομάδες που επηρεάζονται κλπ.
- Καταλληλότητα, δηλαδή αξιολόγηση τυχόν προηγούμενων προσπαθειών σε σχέση με τη συγκεκριμένη ρύθμιση, παρόμοια παραδείγματα από άλλες χώρες της ΕΕ ή του ΟΟΣΑ κλπ.
- Επιπτώσεις στο προϋπολογισμό, δηλαδή ποιες είναι οι επιχειρήσεις που πλήττονται, τι διοικητικές επιβαρύνσεις προκαλούνται στις επιχειρήσεις, επιβαρύνσεις ή ελαφρύνσεις στον κρατικό προϋπολογισμό κλπ.
- Συνέπειες στην κοινωνία και τους πολίτες, δηλαδή κοινωνικές ομάδες που πλήττονται, οφέλη για τους πολίτες κλπ.
- Επιπτώσεις στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον
- Επιπτώσεις στη δημόσια διοίκηση και στην απονομή δικαιοσύνης
- Νομιμότητα, δηλαδή σχετικές συνταγματικές διατάξεις και νομολογία των ανώτατων δικαστηρίων, σχετικές διατάξεις του Ευρωπαϊκού Δικαίου και νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, διατάξεις της Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κλπ.
- Αρμοδιότητα, δηλαδή συναρμόδια Υπουργεία και Υπηρεσίες που συνεργάστηκαν για την προετοιμασία της προτεινόμενης ρύθμισης, αρμόδιες αρχές και υπηρεσίες για την εφαρμογή
- Συμμόρφωση με τη νομοθεσία για την καλή νομοθέτηση.

¹⁰⁴ Άρθρο 85 παρ. 3 του Κανονισμού της Βουλής και άρθρο 7 του ν. 4048/2012.

¹⁰⁵ Βλ. στον ιστότοπο της ΓΓΚ, http://www.ggk.gov.gr/?page_id=45 χρήσιμο υλικό σχετικά με οδηγίες συμπλήρωσης υποδείγματος ανάλυσης συνεπειών ρύθμισης.

Η Γενική Γραμματεία Συντονισμού διατυπώνει υποδείξεις στο οικείο υπουργείο σχετικά με την εκτίμηση των συνεπειών των ρυθμίσεων, πριν τα σχετικά νομοθετήματα προωθηθούν στη Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης.¹⁰⁶

Η έκθεση ανάλυσης συνεπειών ρυθμίσεων καταρτίζεται κατά τη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας και, σε κάθε περίπτωση, πριν από την ολοκλήρωση του ΣχΝ. Η έκθεση υποβάλλεται στη ΓΓΚ και, δι' αυτής, στη Βουλή κατά την τελική υποβολή του νομοσχεδίου, με το υπόλοιπο απαραίτητο συνοδευτικό υλικό. Η έκθεση δημοσιεύεται και στην επίσημη ιστοσελίδα της Βουλής.

5.9. Τα βήματα που ακολουθούν τη σύνταξη του ΣχΝ

Η διαδικασία από την κατάρτιση του ΣχΝ έως τη δημοσίευση του νομοθετικού κειμένου ακολουθεί τα παρακάτω βήματα:

- Συντάσσονται οι τρεις συνοδευτικές εκθέσεις: η αιτιολογική έκθεση συνοδευόμενη από πίνακα καταργούμενων ή τροποποιημένων διατάξεων¹⁰⁷ και οι εκθέσεις ανάλυσης συνεπειών ρυθμίσεων και δημόσιας διαβούλευσης.¹⁰⁸
- Η Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών του επισπεύδοντος Υπουργείου συντάσσει έκθεση σχετικά με το κόστος που θα επιφέρει η ψήφιση του υπό εξέταση ΣχΝ και την αποστέλλει στο ΓΛΚ.¹⁰⁹ Το ΓΛΚ συντάσσει την ειδική έκθεση για τυχόν επιπτώσεις στον κρατικό προϋπολογισμό και την ειδική έκθεση τρόπου κάλυψης δαπανών σύμφωνα με το άρθρο 75 παρ. 3 Συντ. Η έκθεση αποστέλλεται από το ΓΛΚ στις αρμόδιες για τον προϋπολογισμό και τον ενδιάμεσο προγραμματισμό αρχές προκειμένου για τις παρατηρήσεις τους, καθώς και σε κάθε άλλο φορέα που το ΓΛΚ κρίνει απαραίτητο.
- Εφόσον το ΣχΝ περιέχει ρυθμίσεις που αφορούν και άλλες αρμόδιες αρχές, τότε αποστέλλεται και σε αυτές, έτσι ώστε να μπορέσουν να το αξιολογήσουν και να εκφράσουν τη τις απόψεις τους.¹¹⁰ Έτσι, τα νομοσχέδια που αφορούν την απονομή σύνταξης προϋποθέτουν κατ' άρθρο 73 παρ. 2 Συντ. τη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου.
- Το επισπεύδον υπουργείο διαβιβάζει το ΣχΝ στο Νομικό Γραφείο της ΓΓΚ.
- Το Νομικό Γραφείο της ΓΓΚ εξετάζει ελέγχει τη συνδρομή των κατά το Σύνταγμα και τον Κανονισμό της Βουλής απαιτούμενων προϋποθέσεων προκειμένου το ΣχΝ να κατατεθεί στη Βουλή.
- Το Νομικό Γραφείο της ΓΓΚ υποβάλλει το ΣχΝ στην Κεντρική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή (ΚΕΝΕ), όπου αυτό προβλέπεται.
- Η ΚΕΝΕ επεξεργάζεται το ΣχΝ, διερευνώντας τη συνταγματικότητά του και τη συμβατότητά του με το ευρωπαϊκό και το διεθνές δίκαιο. Επιπλέον, ελέγχει την πληρότητά του, ιδίως όσον αφορά τα τροποποιούμενα ή καταργούμενα άρθρα, εξετάζοντας τα συνοδευτικά έγγραφα. Επίσης, ελέγχει τη σχετική νομοθεσία για τυχόν αλληλεπικαλύψεις ή πρόσκρουση σε άλλες ισχύουσες διατάξεις, με τη συνδρομή, εφόσον απαιτείται, μελών της ΓΓΚ ή άλλων εμπειρογνομόνων.

¹⁰⁶ Άρθρο 15 περίπτ. στ' του ν. 4109/2013.

¹⁰⁷ Άρθρο 85 παρ. 3 ΚτΒ.

¹⁰⁸ Η διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης καθορίζεται από το ν. 4048/2012.

¹⁰⁹ Άρθρο 25 παρ. 5 περ. ε' του ν. 4720/2014 (Α' 143).

¹¹⁰ Είναι δυνατό με ειδική διάταξη νόμου να απαιτείται η προηγούμενη υποχρεωτική γνώμη ορισμένης ανεξάρτητης διοικητικής αρχής, όπως λ.χ. συμβαίνει με την ΕΑΑΔΗΣΥ για ζητήματα δημοσίων συμβάσεων, βλ. σχετ. άρθρο 2 παρ. 2 περίπτ. γ' του ν. 4013/2011 (Α' 204).

- Ο Γ.Γ. της Κυβέρνησης υπογράφει το ΣχΝ με σκοπό την προώθησή τους στη Βουλή και παρακολουθεί το νομοθετικό έργο της Βουλής μέχρι την ψήφιση και δημοσίευση των νόμων.¹¹¹

5.10. Η κοινοβουλευτική διαδικασία

Ο ρόλος της ΓΓΚ είναι κεντρικός κατά το τελικό στάδιο υλοποίησης της νομοθετικής πρωτοβουλίας της κυβέρνησης. Μετά από την κατάθεση ενός ΣχΝ προς ψήφιση στη Βουλή, το κείμενό του μπορεί να τροποποιηθεί κατά περιεχόμενο και ουσία, όπως με νομοτεχνικές διορθώσεις ή απόσυρση διατάξεων. Οι αλλαγές λαμβάνουν χώρα με πρωτοβουλία του επισπεύδοντος υπουργού κατά το στάδιο της επεξεργασίας του ενώπιον των αρμόδιων Επιτροπών ή της Ολομέλειας της Βουλής. Στο στάδιο αυτό, η ΓΓΚ υποστηρίζει το επισπεύδον υπουργείο για τη διαμόρφωση του τελικού κειμένου και τη συγκατάθεση των συναρμόδιων υπουργείων επί των τροποποιήσεων.

5.11. Τροπολογίες υπουργών

Κατάθεση τροπολογίας

Προϋπόθεση για να συζητηθεί μία τροπολογία υπουργού είναι να έχει υποβληθεί τρεις τουλάχιστον ημέρες πριν από την έναρξη της συζήτησης στην Ολομέλεια, στο τμήμα διακοπών ή στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή, όπως ορίζει ο Κανονισμός.¹¹² Σε περίπτωση αμφισβήτησης αποφαινεται η Βουλή.¹¹³

Μαζί με την τροπολογία συνυποβάλλονται:¹¹⁴

- α) συνοπτική αιτιολογική έκθεση
- β) πίνακας τροποποιούμενων – καταργούμενων διατάξεων
- γ) έκθεση αξιολόγησης συνεπειών
- δ) εισήγηση επί των οικονομικών επιπτώσεων.¹¹⁵

Επεξεργασία τροπολογίας

- Το Νομικό Γραφείο της ΓΓΚ παραλαμβάνει τις υπουργικές τροπολογίες και ελέγχει τη συνδρομή των κατά το Σύνταγμα και τον Κανονισμό της Βουλής απαιτούμενων προϋποθέσεων προκειμένου να κατατεθούν στη Βουλή.¹¹⁶
- Ο ΓΓΚ αποδέχεται και προσυπογράφει τη σχετική τροπολογία.¹¹⁷

Υπογραφή τροπολογίας και διαβίβαση στη Βουλή

¹¹¹ Άρθρο 74 παρ. 5 περίπτ. στ' του π.δ. 63/2005.

¹¹² Άρθρο 74 παρ. 5 Συντ. και άρθρα 87 και 88 ΚτΒ.

¹¹³ Άρθρο 74 παρ. 5 του Συντ.

¹¹⁴ Άρθρο 88 ΚτΒ.

¹¹⁵ Άρθρο 24 παρ. 5 περίπτ. ε' του ν. 4270/2014 (Α' 143).

¹¹⁶ Άρθρο 76 παρ. 1 του π.δ. 63/2005.

¹¹⁷ Υ 155/2015 Εγκύκλιος του Πρωθυπουργού.

- Μετά την υποβολή της τροπολογίας στη ΓΓΚ, το επισπεύδον υπουργείο μεριμνά για την έκδοση της έκθεσης του ΓΛΚ και τις ειδικής έκθεσης του άρθρου 75 παρ. 3 Συντ., σε περίπτωση που συνεπάγεται ή ελάττωση εσόδων.
- Το επισπεύδον υπουργείο αποστέλλει στη ΓΓΚ την τροπολογία υπογεγραμμένη από όλους τους (τυχόν) συναρμόδιους υπουργούς, μαζί με όλα τα ως άνω συνοδευτικά έγγραφα, επίσης υπογεγραμμένα (συμπεριλαμβανομένης της έκθεσης του ΓΛΚ και της ειδικής έκθεσης του άρθρου 75 παρ. 3 Συντ.).
- Μετά την προσυπογραφή της τροπολογίας από τον Γ.Γ. της Κυβέρνησης, αυτή κατατίθεται στη Βουλή επί κατατεθειμένου νομοσχεδίου.

Διαδικασία Ενσωμάτωσης Τροπολογιών

ΗΜΕΡΑ	ΕΝΕΡΓΕΙΑ	ΠΟΙΟΣ
	Ενημέρωση ΓΓΣ για την πρωτοβουλία	Επισπεύδον Υπουργείο
	Ενημέρωση συναρμόδιων υπουργών για την πρωτοβουλία	Επισπεύδον Υπουργείο
	Ενημέρωση υπουργείου στο σχέδιο νόμου του οποίου πρόκειται να ενταχθεί η τροπολογία	Επισπεύδον Υπουργείο
-3	Αποστολή σχεδίου τροπολογίας και συνοδευτικού υλικού στη ΓΓΚ	Επισπεύδον Υπουργείο
-3	Επεξεργασία σχεδίου και εισήγηση νομοτεχνικών βελτιώσεων	Νομικό Γραφείο ΓΓΚ
-3	Έγκριση κατάθεσης τροπολογίας στο υπό συζήτηση Σχέδιο Νόμου	Γ.Γ. της Κυβέρνησης
-3	Επίσπευση έκδοσης έκθεσης ΓΛΚ και ειδικής έκθεσης τρόπου κάλυψης δαπανών (άρθρο 75 παρ. 3 Συντ.)	Επισπεύδον Υπουργείο
-3	Αποστολή υπογεγραμμένης τροπολογίας στη ΓΓΚ μαζί με τις συνοδευτικές εκθέσεις	Επισπεύδον Υπουργείο
-3	Υποβολή τροπολογίας στο Τμήμα Γραμματείας της Δ/νσης Νομοθετικού Έργου της Βουλής	ΓΓΚ
0	ΕΝΑΡΞΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ (ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ / ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΚΟΠΩΝ / ΑΡΜΟΔΙΑ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΒΟΥΛΗΣ)	

6. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΟΥΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

Με τον όρο «δευτερογενής νομοθεσία» νοείται το σύνολο των πράξεων που εκδίδονται κατ' ενάσκηση της κανονιστικής αρμοδιότητας της διοίκησης¹²⁰, όπως τα κανονιστικά διατάγματα, οι (κοινές) υπουργικές αποφάσεις κλπ., για την πλήρη εφαρμογή ενός νόμου.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής είναι να υφίσταται ειδική νομοθετική εξουσιοδότηση στο σχετικό νόμο.

Για τη θέσπιση της δευτερογενούς νομοθεσίας είναι αναγκαίος ο συντονισμός των συναρμόδιων υπουργείων, ειδικά κατά την προετοιμασία και έκδοση υπουργικής ή κοινής υπουργικής απόφασης (υ.α. ή κ.υ.α. αντίστοιχα) και προεδρικού διατάγματος (π.δ.).

6.1 Έκδοση (κοινών) υπουργικών αποφάσεων

Κατάρτιση του σχεδίου απόφασης

Η διαδικασία επεξεργασίας των κανονιστικών πράξεων που εκδίδονται από κυβερνητικά όργανα περιλαμβάνει κατά κανόνα τα παρακάτω βήματα:

1. Ο επισπεύδων υπουργός αναθέτει στο Γραφείο Νομοθετικής Πρωτοβουλίας του υπουργείου την κατάρτιση σχεδίου κανονιστικής πράξης ή συγκροτεί νομοπαρασκευαστική επιτροπή για το σκοπό αυτό.
Στη νομοπαρασκευαστική επιτροπή μπορούν να συμμετέχουν πρόσωπα που υποδεικνύονται από κοινωνικούς φορείς, πανεπιστήμια, δικαστικές αρχές,¹²² ένα τουλάχιστον μέλος του Γραφείου Νομοθετικής Πρωτοβουλίας, καθώς και επιστήμονες εγνωσμένου κύρους και εμπειρίας, με ειδικότητα αντίστοιχη του αντικειμένου της ρύθμισης.¹²³
2. Ο επισπεύδων υπουργός ζητά από την αρμόδια υπηρεσία αρχική έκθεση εκτίμησης των οικονομικών συνεπειών της ρύθμισης, μόλις η υπηρεσία έχει τα αναγκαία στοιχεία. Καθ' όλη τη διάρκεια προετοιμασίας της ρύθμισης ενημερώνεται τακτικά για τις σχετικές εργασίες.
3. Το Γραφείο Νομοθετικής Πρωτοβουλίας ή η νομοπαρασκευαστική επιτροπή καταρτίζει το σχέδιο της κανονιστικής πράξης.
4. Η πράξη υπογράφεται από τον υπουργό.
5. Η πράξη προωθείται προς υπογραφή από τους τυχόν συναρμόδιους υπουργούς.¹²⁴

Έκθεση Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους

Το επισπεύδον υπουργείο αποστέλλει το σχέδιο κανονιστικής πράξης στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους προκειμένου να εκδοθεί έκθεση για την οικονομική δαπάνη που συνεπάγεται η πράξη αυτή. Η έκθεση του ΓΛΚ αποστέλλεται στο επισπεύδον υπουργείο.

Δημοσίευση στην ΕτΚ

¹²⁰ Τέτοιες πράξεις που εκδίδονται από κυβερνητικά όργανα ή με πρωτοβουλία τους είναι ιδίως το προεδρικό διάταγμα, η απόφαση του Πρωθυπουργού, η πράξη Υπουργικού Συμβουλίου, η κοινή υπουργική απόφαση και η υπουργική απόφαση (άρθρο 43 παρ. 2 του Συντ.).

¹²² Το ερώτημα που αφορά τη συμμετοχή δικαστικών λειτουργών σε νομοπαρασκευαστική επιτροπή αποστέλλεται στα όργανα των άρθρων 15 και 16 του ν. 1756/1988 (Α' 35, «Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίου και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών»).

¹²³ Άρθρο 16 του ν. 4048/2012.

¹²⁴ Η σειρά εμφάνισης των υπογραφών είναι αντίστοιχη της σειράς τάξης των υπουργείων.

Για τη δημοσίευση της πράξης στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης ακολουθούνται τα παρακάτω βήματα:

- Το επισπεύδον υπουργείο προωθεί την κανονιστική πράξη, σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, στο Εθνικό Τυπογραφείο προς δημοσίευση.
- Η πράξη λαμβάνει «Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος» (ΚΑΔ), με τον οποίο γίνεται η παρακολούθηση της πορείας του
- Το κείμενο αποστέλλεται στη ΓΓΚ με τη μορφή τυπογραφικού δοκιμίου
- Το Νομικό Γραφείο της ΓΓΚ εισηγείται¹²⁵ επί του δοκιμίου¹²⁶
- Το δοκίμιο θεωρείται από τον Γ.Γ. της Κυβέρνησης, προκειμένου να δημοσιευτεί¹²⁷
- Η ΓΓΚ προωθεί την κανονιστική πράξη στο Εθνικό Τυπογραφείο για δημοσίευση.

Έκδοση (κοινής) υπουργικής απόφασης

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	ΠΟΙΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙ
Επεξεργασία σχεδίου ρύθμισης	▪ Επισπεύδον υπουργείο (με ορισμό νομοπαρασκευαστικής επιτροπής ή ομάδας εργασίας ή ανάθεση στην αρμόδια διεύθυνση) ▪ σε συνεργασία με συναρμόδια υπουργεία και λοιπά εμπλεκόμενα μέρη
Υπογραφή σχεδίου ρύθμισης	▪ Ιεραρχία επισπεύδοντος υπουργείου ▪ Επισπεύδων υπουργός ▪ Συναρμόδιοι υπουργοί
Αποστολή σχεδίου στο ΓΛΚ	Επισπεύδον υπουργείο
Σύνταξη έκθεσης ΓΛΚ και αποστολή της στο επισπεύδον Υπουργείο	ΓΛΚ
Αποστολή στο Εθνικό Τυπογραφείο	Επισπεύδον υπουργείο
Διαβίβαση στη ΓΓΚ με τη μορφή δοκιμίου	Εθνικό Τυπογραφείο
Εισήγηση στον ΓΓΚ	Νομικό Γραφείο ΓΓΚ

¹²⁵ Άρθρο 76 περίπτ. β' του π.δ. 63/2005.

¹²⁶ Αν η κοινή απόφαση εκδίδεται από τον Πρωθυπουργό και άλλους υπουργούς ή υφυπουργούς, το σχέδιο ελέγχεται από το Νομικό Γραφείο της ΓΓΚ (άρθρο 76 περίπτ. β' υποπερίπτ. γγ' του π.δ. 63/2005).

¹²⁷ Σύμφωνα με όσα προβλέπει το άρθρο 74 παρ. 5 περίπτ. θ' του π.δ. 63/2005, ο Γ.Γ. της Κυβέρνησης θεωρεί τα φύλλα της ΕτΚ, με σκοπό τη δημοσίευσή τους από το Εθνικό Τυπογραφείο. Αν κρίνει, μετά από σχετική εισήγηση του Νομικού Γραφείου, ότι υπάρχει τυπικό ή ουσιαστικό νομικό κώλυμα για τη δημοσίευση συγκεκριμένης απόφασης, διαγράφει την απόφαση αυτή και την επιστρέφει στην αρμόδια υπηρεσία, με υποδείξεις για τη διόρθωση και ορθή επανυποβολή της. Αν η υπηρεσία επιμένει ότι η απόφαση είναι νόμιμη και συντρέχει κατεπείγων λόγος για τη δημοσίευσή της, ο Γ.Γ. της Κυβέρνησης δίνει εντολή για τη δημοσίευσή της, με ευθύνη της επισπεύδουσας υπηρεσίας, και μεριμνά για τη νομοθετική επίλυση του προκύψαντος προβλήματος».

(Αποστολή στην ΚΕ.Ν.Ε.)*	ΓΓΚ
Έλεγχος και θεώρηση δοκιμίου	Γ.Γ. της Κυβέρνησης
Δημοσίευση σε ΦΕΚ	Εθνικό Τυπογραφείο
* Προαιρετικά (για μείζονος σημασίας πράξεις)	

6.2 Έκδοση προεδρικών διαταγμάτων (π.δ.)

Κατά την κατάρτιση του σχεδίου διατάγματος παρεμβάλλεται το υποχρεωτικό στάδιο της παροχής γνωμοδότησης από το Συμβούλιο της Επικρατείας.¹²⁸ Κατά τα λοιπά, ακολουθείται η διαδικασία έκδοσης (κοινών) υπουργικών αποφάσεων.

Πιο αναλυτικά:

Αποστολή σχεδίου διατάγματος στη ΓΓΚ

Το σχέδιο π.δ. υπογεγραμμένο από τον προτείνοντα υπουργό και τους συναρμόδιους υπουργούς αποστέλλεται στη ΓΓΚ, με ευθύνη του επισπεύδοντος υπουργού.¹²⁹ Το Νομικό Γραφείο της ΓΓΚ παραλαμβάνει το σχέδιο και ελέγχει την πληρότητα των εγγράφων που το συνοδεύουν, ασκεί προέλεγχο επί του περιεχομένου του, το διαβιβάζει περαιτέρω στο Συμβούλιο της Επικρατείας για την κατά το Σύνταγμα επεξεργασία του, ελέγχει αν η Διοίκηση συμμορφώθηκε προς τις παρατηρήσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας και το προωθεί προς υπογραφή στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.¹³⁰ **Διαβίβαση σχεδίου διατάγματος στο Συμβούλιο της Επικρατείας**

Ο Γ.Γ. της Κυβέρνησης προσυπογράφει το σχέδιο διατάγματος¹³¹ και το αποστέλλει στο Συμβούλιο της Επικρατείας για νομική επεξεργασία. Ο αρμόδιος υπουργός μπορεί να τάξει και προθεσμία, ανάλογη προς τη σπουδαιότητα και το τυχόν κατεπείγον του διατάγματος, που ξεκινάει από την περιέλευση του σχεδίου στο Συμβούλιο της Επικρατείας.¹³²

Ενσωμάτωση παρατηρήσεων Συμβουλίου της Επικρατείας

Το επισπεύδον υπουργείο συμμορφώνεται προς τις παρατηρήσεις της γνωμοδότησης του ΣτΕ¹³³ και αποστέλλει στη ΓΓΚ:

- το επικαιροποιημένο σχέδιο διατάγματος., εκτυπωμένο σε πάπυρο, με τις υπογραφές των συναρμόδιων υπουργών

¹²⁸ Άρθρο 95 παρ. 1 περίπτ. δ' Συντ.

¹²⁹ Τα σχέδια π.δ. που εκδίδονται ύστερα από πρόταση του Πρωθυπουργού ή του Υπουργικού Συμβουλίου έχουν ήδη συνταχθεί από το Νομικό Γραφείο της Γενικής Γραμματείας της Κυβέρνησης (άρθρο 76 περίπτ. β' υποπερίπτ. ββ' του π.δ. 63/2005).

¹³⁰ Άρθρο 76 περίπτ. β' υποπερίπτ. ββ' του π.δ. 63/2005.

¹³¹ Άρθρο 74 παρ. 5 περίπτ. ζ' του π.δ. 63/2005.

¹³² Άρθρο 15 παρ. 1 του π.δ. 18/1989 (Α' 8) .

¹³³ Στο προοίμιο του σχεδίου γίνεται μνεία και του πρακτικού επεξεργασίας του ΣτΕ.

- 2 επικυρωμένα αντίγραφα του παπύρου
- την εισηγητική έκθεση προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας
- 1 αντίγραφο του σχεδίου διατάγματος πριν από την επεξεργασία του από το ΣτΕ
- 1 αντίγραφο της γνωμοδότησης του ΣτΕ.

Στην εισηγητική έκθεση προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας αναφέρονται:

- οι αποκλίσεις και οι προσθήκες στο σχέδιο διατάγματος που τέθηκε υπόψη του ΣτΕ
- οι λόγοι των αποκλίσεων και προσθηκών
- η σχετική ενημέρωση και συμφωνία του ΣτΕ.

Μετά από τον έλεγχο του ΣτΕ, είναι δυνατόν να τροποποιηθεί το σχέδιο διατάγματος μόνο με απλές λεκτικές μεταβολές, με νομοτεχνικές βελτιώσεις ή με την προσθήκη επουσιωδών διατάξεων. Επίσης το επισπεύδον υπουργείο μπορεί να προσθέσει ρυθμίσεις σε ανταπόκριση των παρατηρήσεων του ΣτΕ, χωρίς να υποβάλει εκ νέου το π.δ. προς έλεγχο.

Νομικός έλεγχος από ΓΓΚ

Το Νομικό Γραφείο της ΓΓΚ εξετάζει αν το σχέδιο π.δ. έχει προσαρμοστεί στις παρατηρήσεις του ΣτΕ ή αν η Διοίκηση ευλόγως απείχε της συμμόρφωσης αυτής. Στη συνέχεια, η ΓΓΚ αποστέλλει το σχέδιο διατάγματος μαζί με τα συνοδευτικά έγγραφα στην Προεδρία της Δημοκρατίας.

Υπογραφή από ΠτΔ

Το Νομικό Γραφείο της Προεδρίας της Δημοκρατίας διενεργεί εκ νέου έλεγχο νομιμότητας ως προς τη συμμόρφωση στις παρατηρήσεις του ΣτΕ, την τήρηση εξουσιοδοτικών διατάξεων και την τήρηση των διατάξεων αρμοδιότητας των υπουργών. Ακολούθως, υπογράφει το σχέδιο ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Δημοσίευση προεδρικού διατάγματος

Το επισπεύδον υπουργείο φροντίζει για την παραλαβή και για την αποστολή του προεδρικού διατάγματος στο Εθνικό Τυπογραφείο. Το Εθνικό Τυπογραφείο κρατάει το ακριβές αντίγραφο του παπύρου και το διαβιβαστικό, ενώ ο πρωτότυπος πάπυρος παραμένει στο υπουργείο. Από το Εθνικό Τυπογραφείο αποστέλλονται στη ΓΓΚ τα δοκίμια της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, προκειμένου να διενεργηθεί ο τελικός έλεγχος πριν από τη δημοσίευση.

Έκδοση π.δ.

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	ΠΟΙΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙ
Επεξεργασία σχεδίου διατάγματος και κατάρτιση έκθεσης ανάλυσης συνεπειών της ρύθμισης, εφόσον είναι μείζονος οικονομικής ή κοινωνικής σημασίας	• Επισπεύδον υπουργείο (Γραφείο Νομοθετικής Πρωτοβουλίας/ Νομοπαρασκευαστική επιτροπή/ Ομάδα εργασίας) • Συναρμόδια υπουργεία
(Διαβούλευση)*	Επισπεύδον υπουργείο σε συνεργασία με ΕΚΔΔΑ

Ανάρτηση/Επιμέλεια	Επισπεύδον υπουργείο
Σύνταξη Έκθεσης Δημόσιας Διαβούλευσης	Επισπεύδον υπουργείο
Υπογραφή σχεδίου	• Ιεραρχία επισπεύδοντος υπουργείου • υπουργός • Συναρμόδιοι υπουργοί • Τελευταίος υπογράφων: Υπουργός Οικονομικών
Αποστολή σχεδίου στο ΓΛΚ	Επισπεύδον υπουργείο
Σύνταξη έκθεσης και επιστροφή σε επισπεύδον υπουργείο • Έκθεση ΓΛΚ	• ΓΛΚ
Αποστολή σχεδίου στη ΓΓΚ	Επισπεύδον υπουργείο
Έλεγχος πληρότητας συνοδευτικών εγγράφων σχεδίου και προέλεγχος περιεχομένου	Νομικό Γραφείο ΓΓΚ
(Διαβίβαση σχεδίου στην ΚΕ.Ν.Ε.)*	ΓΓΚ
Διαβίβαση Σεσδίου στο ΣτΕ	ΓΓΚ
Επεξεργασία και έκδοση πρακτικού επεξεργασίας	Ε' Τμήμα ΣτΕ
Διαβίβαση πρακτικού επεξεργασίας και φακέλου στο Επισπεύδον Υπουργείο	Γραμματεία ΣτΕ
Ενσωμάτωση παρατηρήσεων ΣτΕ Υπογραφή παπύρου με το σχέδιο	Επισπεύδον υπουργείο Επισπεύδων υπουργός
Νομικός έλεγχος από ΓΓΚ για τη συμμόρφωση στις παρατηρήσεις ΣτΕ	Νομικό Γραφείο ΓΓΚ
Διαβίβαση σχεδίου για υπογραφή στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας	ΓΓΚ
Νομικός έλεγχος από Προεδρία της Δημοκρατίας	Νομικό Γραφείο Προεδρίας της Δημοκρατίας
Υπογραφή παπύρου διατάγματος	Πρόεδρος της Δημοκρατίας
Παραλαβή υπογεγραμμένου π.δ.	ΓΓΚ

από την Προεδρία της Δημοκρατίας και ειδοποίηση αρμόδιου υπουργείου για την παραλαβή του	
Αποστολή στο Εθνικό Τυπογραφείο	Αρμόδιο υπουργείο
Έλεγχος Δοκιμίου	ΓΓΚ
Δημοσίευση σε ΦΕΚ	Εθνικό Τυπογραφείο

6.3 Έκδοση Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου (ΠΥΣ)

Η διαδικασία που τηρείται για την έκδοση ΠΥΣ είναι η εξής:

- Διατύπωση εισήγησης από υπουργό ή από υπουργούς ή πρότασης του Πρωθυπουργού, όπου προβλέπεται, σχετικά με την έκδοση ΠΥΣ.¹³⁴
- Αποστολή της εισήγησης για έκδοση ΠΥΣ στον Γ.Γ. της Κυβέρνησης τρεις ημέρες πριν από τη συνεδρίαση του Υπουργικού Συμβουλίου από τον υπουργό ή τους υπουργούς που εισηγούνται.
- Το σχέδιο της προς έκδοση ΠΥΣ συντάσσεται από τον εισηγούμενο την έκδοσή της υπουργό ή με επιμέλεια του Νομικού Γραφείου της ΓΓΚ.¹³⁵
- Το Νομικό Γραφείο της ΓΓΚ εξετάζει τη νομιμότητα του σχεδίου απόφασης.
- Το σχέδιο ΠΥΣ εγγράφεται στο «Μέρος Α΄» της ημερήσιας διάταξης της συνεδρίασης του ΥΣ και εισάγεται για συζήτηση στην πρώτη, μετά τη διαβίβασή του στη ΓΓΚ, συνεδρίαση του ΥΣ.
- Αφού ολοκληρωθεί η συζήτηση του θέματος, ο Πρωθυπουργός προβαίνει στη διατύπωση της απόφασης του ΥΣ.
- Το Νομικό Γραφείο της ΓΓΚ μεριμνά για την υπογραφή της Πράξης από τον Πρωθυπουργό και τα μέλη του ΥΣ.¹³⁶
- Οι πράξεις του ΥΣ αποστέλλονται σε ακριβές αντίγραφο στο Εθνικό Τυπογραφείο για δημοσίευση, η οποία γίνεται με τα ονόματα των υπουργών που τις υπογράφουν ή με το όνομα του ΓΓΚ.¹³⁷

6.4 Προαιρετικές ενέργειες κατά την έκδοση δευτερογενούς νομοθεσίας

Δημόσια διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους φορείς

Μετά την κατάρτιση της κανονιστικής πράξης και πριν από την υπογραφή της, ο επισπεύδων υπουργός μπορεί να διεξάγει δημόσια διαβούλευση.

¹³⁴ Άρθρο 5 παρ. 2 του π.δ. 63/2005.

¹³⁵ Βάσει του άρθρου 76 περίπτ. β΄ υποπερίπτ. εε΄ του π.δ. 63/2005, το Νομικό Γραφείο της ΓΓΚ συντάσσει ή εξετάζει τη νομιμότητα των σχεδίων ΠΥΣ.

¹³⁶ Άρθρο 76 περ. β΄ υποπερίπτ. εε΄ του π.δ. 63/2005.

¹³⁷ Άρθρο 14 παρ. 2 του π.δ. 63/2005.

Αποστολή κανονιστικών πράξεων στην Κεντρική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή (ΚΕ.Ν.Ε.) για επεξεργασία

Ο Γ.Γ. της Κυβέρνησης μπορεί να παραπέμπει στην ΚΕ.Ν.Ε. προς επεξεργασία κάθε σχέδιο κανονιστικής πράξης που του αποστέλλεται.¹³⁸ Η παραπομπή στην ΚΕ.Ν.Ε. μπορεί να γίνει πριν από την αποστολή του σχεδίου στο ΣτΕ, όταν πρόκειται για σχέδιο διατάγματος ή πριν από την προώθηση της κανονιστικής πράξης για δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

6.5 Παρακολούθησης της εφαρμογής της νομοθεσίας

Η παρακολούθηση της εφαρμογής της νομοθεσίας αφορά τις διαδικασίες από τον προγραμματισμό της νομοθέτησης και την έκδοση της δευτερογενούς νομοθεσίας έως το χρόνο μετά την εφαρμογή της. Συνίσταται στην επιβεβαίωση της έγκαιρης και ορθής ολοκλήρωσης των δράσεων ή στην μέτρηση δεδομένων και στην εκτίμηση της κατάστασης που έχει διαμορφωθεί στον άμεσο χρόνο εφαρμογής τους, προκειμένου να αξιολογηθεί η ανάγκη παροχής ειδικών εντολών (εγκυκλίων).

Την παρακολούθηση και το συντονισμό των ενεργειών σε αυτά τα στάδια μοιράζονται κυρίως: α) το επισπεύδον υπουργείο, ως προς το σχέδιο δράσης του, και β) ο Υπουργός Επικρατείας και η ΓΓΣ στο πλαίσιο του γενικού συντονιστικού ρόλου και του ρόλου παρακολούθησης του κυβερνητικού έργου που τους έχουν ανατεθεί.

Ο ρόλος του επισπεύδοντος Υπουργείου

Κατά το στάδιο προγραμματισμού της νομοθέτησης

Το αρμόδιο υπουργείο κατά το στάδιο προγραμματισμού της νομοθέτησης μέσω κανονιστικών πράξεων και του προγραμματισμού της εφαρμογής τους ενεργεί ως εξής:

- 1) Εντός του μηνός Δεκεμβρίου κάθε έτους¹³⁹ λαμβάνει από την Υπηρεσία Προγραμματισμού της ΓΓΣ τις κατευθύνσεις και προτεραιότητες, όπως αυτές προκύπτουν από τις αποφάσεις και εντολές του Πρωθυπουργού, του ΥΣ και των λοιπών συλλογικών κυβερνητικών οργάνων, καθώς και τις οδηγίες της για την κατάρτιση του ετήσιου σχεδίου δράσης του.
- 2) Στο πλαίσιο της κατάρτισης του ετήσιου σχεδίου δράσης του, προβαίνει σε ετήσιο νομοθετικό¹⁴⁰ και σε ρυθμιστικό προγραμματισμό. Παράλληλα, καταρτίζει ειδικό σχέδιο δράσης απλούστευσης υφιστάμενων διοικητικών διαδικασιών και μείωσης διοικητικών επιβαρύνσεων. Ειδικότερα:
 - Στην αρχή της τακτικής συνόδου της Βουλής, ο υπουργός ενημερώνει το Γραφείο Καλής Νομοθέτησης σχετικά με τον αριθμό και το αντικείμενο των σχεδίων νόμου που προτίθεται να εισαγάγει στη Βουλή.
 - Κατά την κατάρτιση σχεδίου νόμου στο οποίο προβλέπεται η έκδοση π.δ. ή άλλων κανονιστικών πράξεων μέσα σε αποκλειστική προθεσμία, το αρμόδιο υπουργείο φροντίζει ώστε το ΣχΝ, πριν από την εισαγωγή του στο ΥΣ για συζήτηση, να συνοδεύεται από τα προσχέδια των πράξεων και από το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής τους.¹⁴¹

¹³⁸ Βλ. σχετ. άρθρο 2 παρ. 1 περίπτ. β' και γ' της απόφασης Πρωθυπουργού Υ152/31-03-2015 (Β' 499), «Οργάνωση και Λειτουργία της Κεντρικής Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής (ΚΕ.Ν.Ε.)».

¹³⁹ Άρθρο 17 παρ. 3 περίπτ. α' του ν. 4109/2013.

¹⁴⁰ Άρθρο 3 παρ. 1 περίπτ. α' του ν. 4048/2012.

¹⁴¹ Άρθρο 3 παρ. 2 περίπτ. β' του ν. 4048/2012.

- Το Γραφείο Νομοθετικής Πρωτοβουλίας του Υπουργείου συνεργάζεται με το Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ κατά την κατάρτιση του ετήσιου σχεδίου διαμορφώνοντας μετρήσιμους στόχους μείωσης των διοικητικών επιβαρύνσεων, απλούστευσης της νομοθεσίας και εξάλειψης περιττών κανονιστικών ρυθμίσεων.

3) Υποβάλλει στη ΓΓΣ, εντός του πρώτου τριμήνου κάθε έτους,¹⁴² σχέδιο δράσης με τον προγραμματισμό του έργου του υπουργείου, το οποίο περιλαμβάνει και το νομοθετικό προγραμματισμό.

Μετά την παραλαβή των σχεδίων από τη ΓΓΣ ακολουθούνται οι διαδικασίες τελικής επεξεργασίας των σχεδίων, συνεργασίας των τομέων και του υπουργείου για την επίλυση τυχόν προβλημάτων ή τη διαβίβαση του σχεδίου δράσης στην Υπηρεσία Προγραμματισμού της ΓΓΣ ή ακόμη και την ενεργοποίηση της διαδικασίας του άρθρου 15 περίπτ. γ' του ν. 4109/2013, και, τελικά, τη διαβίβαση των σχεδίων δράσης στην Υπηρεσία Προγραμματισμού της ΓΓΣ προκειμένου να καταρτισθεί το συνολικό κυβερνητικό πρόγραμμα.

Κατά το στάδιο κατάρτισης και έκδοσης της νομοθεσίας

Ο επισπεύδων υπουργός:

- 1) Ενημερώνεται τακτικά σχετικά με την πορεία των εργασιών κατάρτισης του σχεδίου κανονιστικής πράξης, διασφαλίζοντας ότι θα τηρηθούν οι προδιαγεγραμμένοι χρόνοι
- 2) Εξασφαλίζει τη δυνατότητα της υπηρεσίας να προετοιμαστεί για την εφαρμογή της κανονιστικής πράξης
- 3) Ενημερώνει τη ΓΓΣ για κάθε σημαντική αλλαγή που επηρεάζει τον προγραμματισμό ως προς το περιεχόμενο ή ως προς το χρονοδιάγραμμα, στο πλαίσιο τακτικής ή έκτακτης ενημέρωσης
- 4) Αποστέλλει αντίτυπα σχεδίων νόμων που περιέχουν διατάξεις που ενσωματώνουν αποτελέσματα του σχεδίου δράσης του Υπουργείου, στον οικείο τομέα της ΓΓΣ και στο Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ¹⁴³
- 5) Αποστέλλει σε σχέδιο στον οικείο τομέα της ΓΓΣ καθώς και στο Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ κανονιστικές πράξεις που εκδίδονται κατ' εφαρμογή των δράσεων που περιλαμβάνονται στο σχέδιο δράσης του υπουργείου, για να διασφαλισθεί η συμβατότητά τους με το αποτέλεσμα των σχετικών δράσεων
- 6) Ενημερώνει τη ΓΓΣ και το Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ αν οι νέες ρυθμίσεις που περιέχονται σε κανονιστικές πράξεις επεμβαίνουν σε ήδη απλουστευμένες διαδικασίες και αποστέλλει αυτές στη ΓΓΣ, ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν εισάγουν εκ νέου πρόσθετες διαδικασίες ή διοικητικές επιβαρύνσεις.¹⁴⁴

Παράλληλα, το Γραφείο Νομοθετικής Πρωτοβουλίας του Υπουργείου συνεργάζεται με το Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ με σκοπό την πληρότητα των εκθέσεων ανάλυσης συνεπειών ρυθμίσεων.

Κατά το στάδιο εφαρμογής της δευτερογενούς νομοθεσίας

Για να αντιμετωπίσει τις ανάγκες που δημιουργούνται κατά την εφαρμογή μιας ρύθμισης, η Διοίκηση εκδίδει οδηγίες ερμηνείας των κανόνων δικαίου ή ειδικές εντολές εφαρμογής τους, οι οποίες

¹⁴² Εντός του Μαρτίου κάθε έτους, βλ. το άρθρο 17 παρ. 3 περίπτ. β' του ν. 4109/2013.

¹⁴³ Άρθρο 17 παρ. 3 περίπτ. ε' εδ. β' του ν. 4109/2013.

¹⁴⁴ Άρθρο 17 παρ. 3 περίπτ. η' εδάφιο β' του ν. 4109/2013.

ονομάζονται «εγκύκλιες οδηγίες» ή «εγκύκλιοι». Οι κατευθύνσεις αυτές εκδίδονται από τους ιεραρχικώς προϊστάμενους των διαφόρων υπηρεσιακών σχηματισμών του κράτους και των ν.π.δ.δ. περιέχουν ρυθμίσεις με δεσμευτικό περιεχόμενο προς τους υφιστάμενους υπαλλήλους τους. Με τις εγκυκλίους η διοίκηση επιδιώκει να ερμηνεύσει την κείμενη νομοθεσία, με τρόπο ώστε να εναρμονίσει και να ενοποιήσει την εφαρμογή της από τα διοικητικά όργανα, βελτιώνοντας έτσι την αποτελεσματική δράση της δημόσιας διοίκησης και της προστασίας των δικαιωμάτων των διοικουμένων.

Ο ρόλος του Υπουργού Επικρατείας

Όπως έχει προαναφερθεί, κατά την τρέχουσα κοινοβουλευτική περίοδο έχει ανατεθεί σε Υπουργό Επικρατείας¹⁴⁵ το καθήκον της παρακολούθησης και του συντονισμού των υπουργείων κατά την άσκηση των κοινοβουλευτικών και νομοθετικών τους αρμοδιοτήτων, τη διαδικασία έκδοσης ατομικών και κανονιστικών διαταγμάτων, την έκδοση πράξεων ατομικού και κανονιστικού χαρακτήρα καθώς και των κοινών υπουργικών αποφάσεων.

Ο ρόλος της Γενικής Γραμματείας Συντονισμού

Η ΓΓΣ έχει ως αποστολή το συντονισμό των δράσεων που απαιτούνται για την εφαρμογή του κυβερνητικού έργου. Ειδικότερα είναι αρμόδια για τον προγραμματισμό, την οργάνωση, την παρακολούθηση, το συντονισμό μεταξύ των Υπουργείων, την επίλυση τυχόν διαφωνιών ιδίως αυτών που προκύπτουν λόγω συναρμοδιότητας Υπουργείων, τη διασφάλιση της συνεκτικότητας του κυβερνητικού έργου και τον έλεγχο για την εκτέλεση του, σύμφωνα με τις αποφάσεις των κυβερνητικών οργάνων.¹⁴⁶ Αναλυτικότερα:

Κατά το στάδιο προγραμματισμού της νομοθέτησης

Κατά τον προγραμματισμό της νομοθέτησης και τον προγραμματισμό της εφαρμογής της νομοθεσίας η ΓΓΣ:

- 1) Συνεργάζεται με το επισπεύδον υπουργείο για τη σύνταξη σχεδίου δράσης με τις προτεραιότητες, τους στόχους, τα αναμενόμενα αποτελέσματα, τις απαιτούμενες δράσεις με χρονοδιάγραμμα και μέσα εκτέλεσης, για την κοστολόγησή τους, τον καθορισμό τυχόν συναρμόδιων υπουργείων, και τον ορισμό των υπεύθυνων στελεχών ανά δράση.¹⁴⁷
- 2) Κατά την κατάρτιση του ετήσιου προγράμματος εφαρμογής του κυβερνητικού έργου, διαπιστώνει τυχόν ανάγκες στην προπαρασκευή της νομοθετικής παραγωγής και παρακολουθεί την εφαρμογή των νομοθετικών διατάξεων μετά την έναρξη ισχύος τους.¹⁴⁸
- 3) Καταρτίζει ξεχωριστή ενότητα στο ετήσιο πρόγραμμα εφαρμογής του κυβερνητικού έργου για το ετήσιο πρόγραμμα απλούστευσης των υφιστάμενων διοικητικών διαδικασιών και μείωσης των διοικητικών επιβαρύνσεων των υπουργείων.¹⁴⁹

¹⁴⁵ Απόφαση Πρωθυπουργού Υ182/2016 (Β' 3626).

¹⁴⁶ Άρθρο 14 του ν. 4109/2013.

¹⁴⁷ Άρθρο 15 περίπτ. α' του 4109/2013.

¹⁴⁸ Άρθρο 15 περίπτ. α' του ν. 4109/2013.

¹⁴⁹ Άρθρο 15 περίπτ. α' του ν. 4109/2013.

- 4) Παρακολουθεί την εφαρμογή και ελέγχει την τήρηση του προγράμματος εφαρμογής του κυβερνητικού έργου όσον αφορά την τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων θέσπισης διατάξεων και επεμβαίνει σε τυχόν αποκλίσεις.¹⁵⁰

Κατά το στάδιο κατάρτισης και έκδοσης της νομοθεσίας

Κατά τη διαδικασία προετοιμασίας και έκδοσης της δευτερογενούς νομοθεσίας, η ΓΓΣ:

- 1) Διατυπώνει υποδείξεις στο οικείο υπουργείο σχετικά με την εκτίμηση των συνεπειών των προτεινόμενων ρυθμίσεων, πριν τα σχετικά νομοθετήματα προωθηθούν στη ΓΓΚ.¹⁵¹
- 2) Συνεργάζεται με το Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ για τον έλεγχο της νομοτεχνικής ορθότητας και ποιότητας των προτεινόμενων νομοθετικών ρυθμίσεων.¹⁵²
- 3) Ενημερώνεται από το επισπεύδον υπουργείο και διασφαλίζει ότι οι κανονιστικές πράξεις που εκδίδονται κατ' εφαρμογή του σχεδίου δράσης του υπουργείου είναι συμβατές με το αποτέλεσμα των σχετικών δράσεων.¹⁵³
- 4) Ενημερώνεται από το επισπεύδον υπουργείο και διασφαλίζει τη μη εισαγωγή ρυθμίσεων με πρόσθετες διαδικασίες ή διοικητικές επιβαρύνσεις σε ήδη απλουστευμένες διαδικασίες.¹⁵⁴

Κατά το στάδιο εφαρμογής της δευτερογενούς νομοθεσίας

Κατά τη διαδικασία παρακολούθησης της εφαρμογής της νομοθεσίας η ΓΓΣ:

- 1) Παρακολουθεί την εφαρμογή και ελέγχει την τήρηση του προγράμματος εφαρμογής του κυβερνητικού έργου όσον αφορά την τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων εφαρμογής των διατάξεων και επεμβαίνει σε τυχόν αποκλίσεις.
- 2) Επιλέγει δράσεις ιδιαίτερης σημασίας και προτεραιότητας για την επιτάχυνση του κυβερνητικού έργου, τις οποίες αποστέλλει στους οικείους φορείς για ένταξη στα αντίστοιχα επιχειρησιακά προγράμματα και ενημερώνει σχετικά τη ΓΓΚ.¹⁵⁵
- 3) Από κοινού με τα συναρμόδια υπουργεία προωθεί τις απαιτούμενες ενέργειες διορθωτικών επεμβάσεων ή ανασχεδιασμού δράσεων.
- 4) Για την αποτελεσματικότητα του συντονισμού διενεργεί ό,τι απαιτείται για επίλυση διαφωνιών ή άλλων προβλημάτων που ανακύπτουν.

Ο ρόλος της Γενικής Γραμματείας της Κυβέρνησης

Κατά το στάδιο προγραμματισμού της νομοθέτησης

Στη διαδικασία προγραμματισμού της νομοθέτησης και της εφαρμογής των κανονιστικών πράξεων η ΓΓΚ έχει τον εξής ρόλο:

- 1) Το Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ υποστηρίζει και συντονίζει τον ετήσιο νομοθετικό και τον ρυθμιστικό προγραμματισμό των Γραφείων Νομοθετικής Πρωτοβουλίας των Υπουργείων.¹⁵⁶

¹⁵⁰ Άρθρο 15 περίπτ. β' του ν. 4109/2013.

¹⁵¹ Άρθρο 15 περίπτ. στ' εδ. β' του ν. 4109/2013.

¹⁵² Άρθρο 15 περίπτ. στ' του ν. 4109/2013.

¹⁵³ Άρθρο 17 παρ. 3 περίπτ. ε' του ν. 4109/2013.

¹⁵⁴ Άρθρο 17 παρ. 3 περίπτ. η' του ν. 4109/2013.

¹⁵⁵ Άρθρο 15 περίπτ. ε' του ν. 4109/2013.

¹⁵⁶ Άρθρο 15 παρ. 2 του ν. 4048/2012.

- 2) Το Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ παρακολουθεί το έργο των Υπουργείων κατά το στάδιο της προπαρασκευής σχεδίων κανονιστικών διαταγμάτων και πράξεων και εργάζεται συστηματικά για την επιστημονική υποστήριξη του έργου αυτού (εγκύκλιοι, οδηγίες, υποδείγματα κ.ά.).¹⁵⁷
- 3) Το Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ συνεργάζεται με τα Γραφεία Νομοθετικής Πρωτοβουλίας των υπουργείων κατά την κατάρτιση ετήσιου σχεδίου με μετρήσιμους στόχους μείωσης των διοικητικών επιβαρύνσεων, απλούστευσης της νομοθεσίας και εξάλειψης περιττών κανονιστικών ρυθμίσεων.¹⁵⁸
- 4) Το γραφείο Συντονισμού, Θεσμικών, Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων της ΓΓΚ διατηρεί κατάλογο με βάση τον οποίο σε τακτά χρονικά διαστήματα ελέγχει αν έχουν εκδοθεί οι αναγκαίες πράξεις που προβλέπονται σε κάθε τυπικό νόμο.¹⁵⁹

Κατά το στάδιο κατάρτισης και έκδοσης της νομοθεσίας

Κατά τη διαδικασία προετοιμασίας και έκδοσης της δευτερογενούς νομοθεσίας:

- 1) Η ΓΓΚ παρακολουθεί την προπαρασκευή των σχεδίων διατάξεων της δευτερογενούς νομοθεσίας από τα υπουργεία.¹⁶⁰
- 2) Κατά τη σύνταξη κάθε σχεδίου κανονιστικής απόφασης μείζονος οικονομικής ή κοινωνικής σημασίας, η ΓΓΚ μεριμνά από κοινού με το Γραφείο Νομοθετικής Πρωτοβουλίας του καθ' ύλην αρμόδιου υπουργείου για την απλούστευση των διαδικασιών, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την ενίσχυση γενικά της ανταγωνιστικότητας.¹⁶²
- 3) Ενημερώνεται από το επισπεύδον υπουργείο και αν χρειαστεί διασφαλίζει τη μη εισαγωγή εκ νέου ρυθμίσεων με πρόσθετες διαδικασίες ή διοικητικές επιβαρύνσεις σε ήδη απλουστευμένες διαδικασίες.¹⁶³
- 4) Ενημερώνεται από το επισπεύδον υπουργείο και αν χρειαστεί διασφαλίζει ότι οι κανονιστικές πράξεις που εκδίδονται κατ' εφαρμογή των δράσεων που περιλαμβάνονται στο σχέδιο δράσης του υπουργείου είναι συμβατές με το αποτέλεσμα των σχετικών δράσεων.¹⁶⁴
- 5) Παραλαμβάνει τις εκθέσεις αξιολόγησης συνεπειών ρύθμισης (impact assessment/impact analysis reports) που αποστέλλουν τα υπουργεία, τις εξετάζει, συνεργάζεται με το Συνήγορο του Πολίτη για τη βελτίωσή τους και εισηγείται στον Γ.Γ. της Κυβέρνησης σχετικά με το περιεχόμενό τους και το περιεχόμενο του σχεδίου διατάγματος το οποίο συνοδεύουν.¹⁶⁵
Όταν πρόκειται για ρυθμίσεις που εκδίδονται ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου ή του Πρωθυπουργού, το Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ συντάσσει την Έκθεση Ανάλυσης Συνεπειών Ρυθμίσεων.¹⁶⁶
- 6) Μετά την ολοκλήρωση της κατάρτισής τους, ο Γ.Γ. της Κυβέρνησης έχει την ευχέρεια να παραπέμψει τα σχέδια κανονιστικών διαταγμάτων ή σχέδια κανονιστικών υπουργικών αποφάσεων στην Κεντρική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή (ΚΕ.Ν.Ε.).¹⁶⁷

¹⁵⁷ Άρθρο 76Α παρ. 2 περίπτ. α' του π.δ. 63/2005.

¹⁵⁸ Άρθρο 15 παρ. 2 του ν. 4048/2012.

¹⁵⁹ Άρθρο 76Β παρ. 2 περίπτ. ε' του π.δ. 63/2005.

¹⁶⁰ Άρθρο 76Α περίπτ. α' του π.δ. 63/2005.

¹⁶² Άρθρο 10 παρ. 1 του ν. 4048/2012.

¹⁶³ Άρθρο 17 παρ. 3 περίπτ. η' του ν. 4109/2013.

¹⁶⁴ Άρθρο 17 παρ. 3 περίπτ. ε' εδ. β' του ν. 4109/2013.

¹⁶⁵ Άρθρο 76Α παρ. 2 περίπτ. β' του π.δ. 63/2005.

¹⁶⁶ Άρθρο 15 παρ. 2 περίπτ. α' του ν. 4048/2012.

¹⁶⁷ Άρθρο 2 παρ. 1 περίπτ. β' και γ' της απόφασης Πρωθυπουργού Υ152/2015, Β' 499.

Κατά το στάδιο εφαρμογής της δευτερογενούς νομοθεσίας

Στο στάδιο εφαρμογής της δευτερογενούς νομοθεσίας, η ΓΓΚ είναι αρμόδια για την αξιολόγηση των συνεπειών εφαρμογής των ρυθμίσεων¹⁶⁸ (βλ. παρακάτω αναλυτικά Κεφ. 8).

Συντονισμός για την κατάρτιση, εφαρμογή και παρακολούθηση του Προγράμματος Εφαρμογής του Κυβερνητικού Έργου

ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΡΑΣΗΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ & ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΠΛΟΥΣΤΕΥΣΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ		
Στο τέλος κάθε έτους (εντός του Δεκεμβρίου)	Γνωστοποίηση αποφάσεων και εντολών: — Πρωθυπουργού — Υπουργικού Συμβουλίου — λοιπών συλλογικών κυβερνητικών οργάνων στους: — λοιπούς τομείς της ΓΓΣ — στη ΓΓΚ — στα υπουργεία	Υπηρεσία Προγραμματισμού της ΓΓΣ
	Παροχή οδηγιών στα υπουργεία για την κατάρτιση των ετήσιων σχεδίων δράσης τους	ΓΓΣ
	Κατάρτιση σχεδίου δράσης κάθε Υπουργείου με: • Προτεραιότητες • Στόχους • Αναμενόμενα αποτελέσματα • Απαιτούμενες δράσεις με - ο Χρονοδιάγραμμα - ο Μέσα εκτέλεσης - ο Κοστολόγηση - ο Τυχόν συναρμόδια υπουργεία - ο Υπεύθυνα ανά δράση στελέχη Ειδικό σχέδιο δράσης (Ετήσιο πρόγραμμα απλούστευσης υφιστάμενων διοικητικών διαδικασιών και μείωσης διοικητικών επιβαρύνσεων)	Υπουργείο Γραφείο νομοθετικής πρωτοβουλίας του Υπουργείου & Γραφείο Καλής Νομοθέτησης ΓΓΚ
	Μέριμνα για: — τη συνεργασία και τη στήριξη των υπηρεσιών των υπουργείων κατά την κατάρτιση των σχεδίων δράσης — την έγκαιρη αποστολή των σχεδίων δράσης στους τομείς της ΓΓΣ	ΓΓΣ
Εντός του πρώτου 3μήνου κάθε έτους (εντός του Μαρτίου)	Υποβολή του σχεδίου δράσης στη ΓΓΣ	Υπουργείο
	Τελική επεξεργασία των σχεδίων δράσης προκειμένου να διαπιστωθεί ότι τα σχέδια κινούνται στο πλαίσιο των δεδομένων πολιτικών κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων	Τομείς ΓΓΣ

¹⁶⁸ Άρθρο 9 του ν. 4048/2012.

	Συνεργασία τομέων ΓΓΣ και υπουργείου για την επίλυση τυχόν προβλημάτων	Τομείς ΓΓΣ και υπουργεία
	Σε περίπτωση μη επίλυσης, διαβίβαση του σχεδίου δράσης στην Υπηρεσία Προγραμματισμού ΓΓΣ	Τομείς ΓΓΣ
	Επίλυση του προβλήματος κατά το άρθρο 15 περίπτ. γ του ν. 4109/2013. Ενημέρωση της ΓΓΚ	Υπηρεσία Προγραμματισμού της ΓΓΣ
	Διαβίβαση των σχεδίων δράσης στην Υπηρεσία προγραμματισμού της ΓΓΣ προκειμένου να καταρτισθεί το συνολικό κυβερνητικό πρόγραμμα	Τομείς ΓΓΣ
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ		
	Κατάρτιση προγράμματος εφαρμογής του κυβερνητικού έργου, λαμβάνοντας υπόψη το σχέδιο δράσης κάθε υπουργείου. Περιεχόμενο Προγράμματος Εφαρμογής Κυβ. Έργου: • Απαιτούμενες δράσεις ανά υπουργείο για την εφαρμογή των αποφάσεων των κυβερνητικών οργάνων • Δράσεις υποβοήθησης για την προπαρασκευή της νομοθετικής παραγωγής • Δράσεις παρακολούθησης εφαρμογής των κείμενων διατάξεων μετά τη νομοθέτησή τους • Δράσεις που απαιτούν συνεργασία περισσότερων υπουργείων Προς το σκοπό του συντονισμού και της παρακολούθησης των διυπουργικών δράσεων. Στόχος του Προγράμματος η συνεκτικότητα και η συμβατότητα των δράσεων κάθε Υπουργείου σε σχέση με τα σχέδια δράσης των λοιπών Υπουργείων.	Υπηρεσία προγραμματισμού της ΓΓΣ σε συνεργασία με τους λοιπούς τομείς της ΓΓΣ
Το αργότερο εντός του Μαΐου κάθε έτους	Διαβίβαση του συνολικού κυβερνητικού προγράμματος στους τομείς ΓΓΣ και στα υπουργεία για εφαρμογή	Υπηρεσία προγραμματισμού ΓΓΣ
	Ένταξη δράσεων που προωθήθηκαν άμεσα λόγω πολιτικής απόφασης χωρίς να έχουν ενταχθεί στον ετήσιο προγραμματισμό στον προγραμματισμό του επόμενου έτους κατά το μέρος τους που δεν έχει ολοκληρωθεί	Υπηρεσία Προγραμματισμού ΓΓΣ
ΕΝΑΡΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ – ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΗ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ		

	Αποστολή: • σχεδίου κανονιστικών πράξεων που εκδίδονται κατ' εφαρμογή των δράσεων που περιλαμβάνονται στο σχέδιο δράσης κάθε Υπουργείου • αντιτύπων σχεδίων νόμων που περιέχουν διατάξεις που ενσωματώνουν αποτελέσματα του Σχεδίου Δράσης • νέων ρυθμίσεων που επεμβαίνουν σε ήδη απλουστευμένες διαδικασίες: – στον οικείο τομέα ΓΓΣ – στο Γραφείο Καλής Νομοθέτης της ΓΓΚ	Υπουργείο
	Συνεργασία με σκοπό την πληρότητα της έκθεσης ανάλυσης συνεπειών ρυθμίσεων	• Υπουργείο /Γραφείο Νομοθετικής Πρωτοβουλίας • Γραφείο Καλής Νομοθέτησης
	Ενέργειες για τη βελτίωση της ποιότητας της έκθεσης ανάλυσης συνεπειών ρυθμίσεων Διατύπωση υποδείξεων στο οικείο υπουργείο σχετικά με την εκτίμηση των συνεπειών των ρυθμίσεων	Γραφείο Καλής Νομοθέτησης & Ανεξάρτητη αρχή Συνήγορος του Πολίτη & Γραφεία νομοθετικής πρωτοβουλίας κάθε Υπουργείου ΓΓΣ
	Έλεγχος νομοτεχνικής ορθότητας και ποιότητας των προτεινόμενων νομοθετικών ρυθμίσεων	ΓΓΚ & ΓΓΣ
	Κατάθεση στη Βουλή και ανάρτηση στο δικτυακό τόπο της Βουλής της έκθεσης ανάλυσης συνεπειών ρυθμίσεων.	
	Σύνταξη και κατάθεση στη Βουλή αιτιολογικής έκθεσης σε κάθε σχέδιο νόμου, προσθήκη ή τροπολογία, στην οποία εξηγούνται αναλυτικά: • η αναγκαιότητα • ο σκοπός της ρύθμισης • η τήρηση των αρχών της καλής νομοθέτησης κατ' άρθρο 2 ν. 4048/2012	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ		

	Έλεγχος, παρακολούθηση και συντονισμός της εφαρμογής του προγράμματος εφαρμογής του κυβερνητικού έργου σε όλα τα στάδια: – Έλεγχος τήρησής του με βάση τα χρονοδιαγράμματα – Επέμβαση σε περίπτωση αποκλίσεων – Ενημέρωση του ΓΓΣ – Επίλυση προβλημάτων κατά το άρθρο 15 περίπτ. γ' του ν. 4109/2013 – Διαπίστωση τυχόν ανάγκης διορθωτικών επεμβάσεων ή ανασχεδιασμού δράσεων & προώθηση απαιτούμενων ενεργειών σε συνεργασία με τα υπουργεία – Έλεγχος ώστε να διασφαλίζεται ότι οι νέες ρυθμίσεις δεν επιβαρύνουν νέες ήδη απλουστευμένες διαδικασίες	Τομείς ΓΓΣ
Κάθε τρίμηνο	Κατάρτιση τριμηνιαίας έκθεσης προόδου εκτέλεσης του κυβερνητικού προγράμματος για τα Υπουργεία ευθύνης κάθε τομέα με: – Παρατηρήσεις επί της εφαρμογής του προγράμματος – Προτάσεις για βελτίωσή της εφαρμογής του από τα Υπουργεία	Τομείς ΓΓΣ
	Υποβολή της έκθεσης στον ΓΓΣ	Τομείς ΓΓΣ
Μέσα στο πρώτο τρίμηνο του επόμενου έτους	Υποβολή ετήσιας έκθεσης σχετικά με την πορεία εκτέλεσης του κυβερνητικού έργου ανά υπουργείο στον Πρωθυπουργό και τον Υπουργό Επικρατείας με: – Κριτική αξιολόγηση των πεπραγμένων κάθε υπουργείου σε σχέση με την εφαρμογή του κυβερνητικού προγράμματος – Προτάσεις για την αντιμετώπιση καθυστερήσεων ή άλλων προβλημάτων Αποστολή αντιτύπου της έκθεσης στη ΓΓΚ	Γενικός Γραμματέας Συντονισμού
	Παροχή οδηγιών στην Υπηρεσία Προγραμματισμού της ΓΓΣ για τον ανασχεδιασμό του προγράμματος αν διαπιστωθεί η σχετική ανάγκη.	Γενικός Γραμματέας Συντονισμού
	Ανασχεδιασμός του Προγράμματος κατά τη διαδικασία που ακολουθείται για την κατάρτισή του	Υπηρεσία Προγραμματισμού ΓΓΣ
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΝΟΜΟΥ		
Μετά την πάροδο 3 ετών και πριν την πάροδο 5ετίας από τη θέση του νόμου σε ισχύ	Αξιολόγηση της ρύθμισης με βάση τα δεδομένα εφαρμογής της και συγκεκριμένα με βάση: – Το κόστος που απαιτήθηκε για την εφαρμογή της – Τις επιπτώσεις της – Τις παρεπόμενες συνέπειες που προέκυψαν από αυτήν – Το όφελος – Τα εν γένει θετικά αποτελέσματα – Τα πορίσματα της νομολογίας	Γραφείο νομοθετικής πρωτοβουλίας του κάθε υπουργείου & Όργανο της Βουλής κατά τον Κανονισμό της

	Απεύθυνση σε: – κοινωνικούς εταίρους – πανεπιστημιακά/ ερευνητικά ιδρύματα – επιστημονικούς φορείς – στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή & Διατύπωση προτάσεων βελτίωσης, τροποποίησης ή αναθεώρησης των διατάξεων του νόμου που κρίνονται αναγκαίες	Γραφείο νομοθετικής πρωτοβουλίας του κάθε υπουργείου
	Υποβολή προς εκτίμησης και διατύπωση παρατηρήσεων στο Γραφείο Καλής Νομοθέτησης: • της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων εφαρμογής της ρύθμισης • της πρότασης νέων ρύθμισης • της ανάλυσης των συνεπειών των νέων ρυθμίσεων	Γραφείο νομοθετικής πρωτοβουλίας του κάθε υπουργείου
Στο τέλος Νοεμβρίου κάθε έτους	Υποβολή στο Γραφείο Καλής Νομοθέτησης: – Καταλόγου ρυθμίσεων που (έχοντας συμπληρώσει 3ετία από την θέση σε ισχύ τους) αξιολογούνται κατά το επόμενο έτος – Χρονοδιάγραμμα αξιολόγησής τους	Γραφείο Νομοθετικής πρωτοβουλίας του κάθε υπουργείου

7. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται η διαδικασία αξιολόγησης των αποτελεσμάτων εφαρμογής των ρυθμίσεων.

7.1 Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων εφαρμογής της νομοθεσίας¹⁶⁹

Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων εφαρμογής της νομοθεσίας ακολουθεί την εφαρμογή της ρύθμισης μετά από ορισμένο χρονικό διάστημα, που συνήθως προβλέπεται από το νόμο ή από το σχέδιο δράσης ή από το στρατηγικό σχέδιο, όπου εντάσσεται η ρύθμιση ή οι σχετικές δράσεις. Με τη διαδικασία αυτή ολοκληρώνεται ο έλεγχος επίτευξης των επιδιωκόμενων πολιτικών στόχων και διαπιστώνεται τυχόν ανάγκη αναπροσαρμογής αυτών.

Η ex post αξιολόγηση των συνεπειών μιας ρύθμισης βασίζεται στην ex ante εκτίμηση που εκπονείται κατά το χρόνο θέσπισης των διατάξεων έτσι ώστε να διαπιστωθεί η ανάγκη διατήρησης ή τροποποίησής της.

Η διαδικασία αξιολόγησης των αποτελεσμάτων εφαρμογής των ρυθμίσεων προβλέπεται στο άρθρο 9 του ν. 4048/2012. Τα αρμόδια για την αξιολόγηση όργανα είναι α) το Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ (ως Κεντρική Μονάδα) και β) τα Γραφεία Νομοθετικής Πρωτοβουλίας των Υπουργείων (ως περιφερειακές αυτοτελείς μονάδες).

Συντονισμός για την εκπόνηση αξιολόγησης συνεπειών

- Στο τέλος Νοεμβρίου κάθε έτους τα Γραφεία Νομοθετικής Πρωτοβουλίας κάθε υπουργείου υποβάλλουν στο Γραφείο Καλής Νομοθέτησης κατάλογο των ρυθμίσεων που πρόκειται να αξιολογηθούν κατά το επόμενο έτος καθώς και το χρονοδιάγραμμα της αξιολόγησης τους.¹⁷⁰ Προτεραιότητα δίνεται στην αξιολόγηση των κανονιστικών πράξεων με μεγάλη οικονομική ή κοινωνική σημασία (είτε με βάση το αντικείμενό τους, είτε με βάση το συλλογικό ή μη χαρακτήρα του οργάνου που τις εξέδωσε).
- Μετά την πάροδο τριών ετών και πάντως πριν από την παρέλευση πενταετίας από την έναρξη ισχύος του νόμου, το Γραφείο Νομοθετικής Πρωτοβουλίας του οικείου υπουργείου αξιολογεί τη ρύθμιση με βάση τα δεδομένα που ανακύπτουν από την εφαρμογή της¹⁷¹ και υποβάλλει τη

¹⁶⁹ Για όσα αναλύονται στο κεφάλαιο αυτό βλ. στον ιστότοπο της ΓΓΚ, http://www.ggk.gov.gr/?page_id=45. Βλ. Επίσης την Εργαλειοθήκη για την Καλή Νομοθέτηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «BetterRegulationToolbox»: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/better-regulation-toolbox_1.pdf.

¹⁷⁰ Σύμφωνα με την Υ190/2006 Εγκύκλιο του Πρωθυπουργού «Νομοθετική πολιτική και αξιολόγηση ποιότητας και αποτελεσματικότητας νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων», τα Γραφεία Νομοθετικής Πρωτοβουλίας των υπουργείων, εντός τριών μηνών από την πάροδο ενός έτους από τη θέση σε ισχύ των διατάξεων νόμου, υποχρεούνται να συντάξουν και να υποβάλλουν στον Πρωθυπουργό, μέσω του Γενικού Γραμματέα της Κυβέρνησης, «έκθεση αξιολόγησης αποτελεσμάτων εφαρμογής» με βάση τα οικονομικά, κοινωνικά και λοιπά δεδομένα που προκύπτουν από την εφαρμογή των διατάξεων. Στην έκθεση πρέπει να αναφέρονται τυχόν εκκρότητες ως προς την έκδοση κανονιστικών πράξεων καθώς και οι λόγοι της εκκρεμότητας ή καθυστέρησης.

¹⁷¹ Άρθρο 9 παρ. 1 του ν. 4048/2012. Επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο εφαρμογής των ευρωπαϊκών οδηγιών, μπορεί να προβλέπονται ειδικές υποχρεώσεις συλλογής στοιχείων ή υποβολής εκθέσεων προκειμένου να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις των

σχετική έκθεση προς εκτίμηση και διατύπωση παρατηρήσεων στο Γραφείο Καλής Νομοθέτησης.¹⁷² Κατά την αξιολόγηση αποτιμώνται οι δαπάνες, οι επιπτώσεις ή οι τυχόν παρεπόμενες συνέπειες, το όφελος και τα εν γένει θετικά αποτελέσματα που προέκυψαν από την εφαρμογή της ρύθμισης καθώς και τα πορίσματα της νομολογίας.¹⁷³

- Το Γραφείο Καλής Νομοθέτησης παραλαμβάνει τις εκθέσεις αξιολόγησης των αποτελεσμάτων εφαρμογής ρυθμίσεων των υπουργείων και, αφού τις εξετάσει, εισηγείται προς τον Γενικό Γραμματέα της Κυβέρνησης τυχόν παρατηρήσεις της.¹⁷⁴

Συλλογή δεδομένων για την αξιολόγηση

- Αξιοποίηση στοιχείων/ δεδομένων που έχουν συλλεγεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες ή προκύπτουν από εκθέσεις άλλων φορέων.¹⁷⁵
- Αξιοποίηση της γνώμης των αρμόδιων υπηρεσιών του υπουργείου.
- Συνεργασία με πανεπιστήμια, ερευνητικά ή άλλα ιδρύματα.
- Συνεργασία με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή του άρθρου 82 παρ. 3 Συντ.
- Διαβούλευση με τους πολίτες (μέσω χρήσης του oregon.gr ή μέσω διοργάνωσης εκδηλώσεων, παραλαβής επιστολών, περιοδικές μετρήσεις κοινής γνώμης) ή ενεργοποίηση διαδικασιών «κυτίου παραπόνων» (λ.χ. ηλεκτρονικά μέσω του kathimerinotita.gov.gr και kathimerinotita@yprep.gr).
- Μελέτη της εθνικής και ευρωπαϊκής νομολογίας.¹⁷⁶
- Μελέτη της σχετικής αρθρογραφίας και βιβλιογραφίας.

ρυθμίσεων στην εθνική έννομη τάξη ή να διαπιστωθεί τυχόν ανάγκη αναθεώρησης, βλ. λ.χ. τα άρθρα 11 (συλλογή στατιστικών) και 13 (υποβολή εκθέσεων) στην Οδηγία 42/2014/ΕΕ της 03/04/2014 «σχετικά με τη δέσμευση και τη δήμευση οργάνων και προϊόντων εγκλήματος στην ΕΕ».

¹⁷² Στην έκθεση αποτυπώνονται ομαδοποιημένα και ανά αξιολογούμενη ρύθμιση τα πορίσματα της αξιολόγησης, καθώς και τα συναφή δεδομένα και η τεκμηρίωση ή τα μείζονα συμπεράσματα από τη διενεργηθείσα διαβούλευση. Μαζί της διαβιβάζεται κατάλογος των ρυθμίσεων που αξιολογήθηκαν βάσει του προγραμματισμού που γίνεται στα τέλη Νοεμβρίου εκάστου έτους, καθώς και ειδική αιτιολόγηση για κάθε τυχόν απόκλιση από αυτόν (βλ. άρθρο 2 παρ. 1 περίπτ. ι' και παρ. 2 περίπτ. α', άρθρο 6 και άρθρο 9 του ν. 4048/2012).

¹⁷³ Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 9 του ν. 4048/2012, το Γραφείο Νομοθετικής Πρωτοβουλίας, προκειμένου να προβεί στην αξιολόγηση μιας ρύθμισης, λαμβάνει τα αναγκαία στοιχεία από τις καθ' ύλην αρμόδιες υπηρεσίες και τις απόψεις αυτών, απευθύνεται στους καθ' ύλην αρμόδιους κοινωνικούς εταίρους, πανεπιστημιακά ή ερευνητικά ιδρύματα, επιστημονικούς φορείς, καθώς και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Χρήσιμο εργαλείο μπορεί να είναι η οργάνωση και παρακολούθηση κοινωνικής ή κάθε άλλου είδους διαβούλευσης σχετικά με την εφαρμογή της διάταξης (άρθρο 4 περίπτ. η' του ν. 4048/2012). Επίσης, διατυπώνει προτάσεις βελτίωσης, τροποποίησης ή αναθεώρησης των διατάξεων του νόμου που κρίνονται αναγκαίες.

¹⁷⁴ Άρθρο 76Α παρ. 2 περίπτ. γ' του π.δ. 63/2005.

¹⁷⁵ Για παράδειγμα, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 16 του ν. 3296/2004: «Μέσα σε τέσσερις (4) μήνες από τη λήξη κάθε διαχειριστικής περιόδου οι διοικητικές λύσεις που έχουν δοθεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών περιλαμβάνονται σε σχετική απόφαση του αρμόδιου Υπουργού, που εκδίδεται κάθε χρόνο, με σκοπό την ενημέρωση όλων των φορολογουμένων.».

Αξίζει να αναφερθεί ότι στο πλαίσιο συλλογής και αξιοποίησης δεδομένων, χρήσιμες είναι οι ετήσιες εκθέσεις που συντάσσουν οι Ανεξάρτητες Αρχές (Συνήγορος του Πολίτη, ΑΠΔΠΧ, ΑΔΑΕ, κλπ). Η συνεργασία του Γραφείου Καλής Νομοθέτησης και του Συνηγόρου του Πολίτη με τα Γραφεία Νομοθετικής Πρωτοβουλίας των Υπουργείων προβλέπεται ρητά στο άρθρο 7 παρ. 2 του ν. 4048/2012.

¹⁷⁶ Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η ετήσια έκθεση της επιτροπής που συγκροτείται από την Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας (βλ. άρθρο 5 παρ. 2 εδ. β' του ν. 1470/1984: «Στην έκθεση επισημαίνονται, ανάμεσα στα άλλα, οι ενδεικνυόμενες εν όψει της νομολογίας του δικαστηρίου ουσιαστικές, οργανωτικές ή διαδικαστικές μεταβολές στη νομοθεσία και τις κάθε μορφής κανονιστικές πράξεις»).

- Συσχετισμός της υπό αξιολόγηση διάταξης με το γενικό θεσμικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται.

Με πρωτοβουλία του επισπεύδοντος υπουργείου μπορεί να συγκροτούνται διωπουργικές επιτροπές υποστήριξης και προετοιμασίας της εκπόνησης της έκθεσης αξιολόγησης συνεπειών εφαρμογής ρυθμίσεων.

Μεθοδολογία αξιολόγησης

- Προσδιορίζεται με σαφήνεια το προς αξιολόγηση αντικείμενο
- Αναδεικνύεται η επίδραση κάθε παράγοντα αναφορικά με τα αποτελέσματα εφαρμογής(προσδιορισμός προβλήματος, ανάδειξη αιτιών, αξιολόγηση αναγκών ρυθμίσεων, ανάλυση πλεονεκτημάτων/ μειονεκτημάτων διαθέσιμων λύσεων)
- Σύνδεση των στόχων της ρύθμισης με τους ενδείκτες αποτελεσμάτων προκειμένου να ελεγχθεί η πορεία της εφαρμοζόμενης κυβερνητικής πολιτικής (άμεσοι-outputs/ μεσοπρόθεσμοι-outcome/ μακροπρόθεσμοι-impact indicators).
- Αν το τελικό αποτέλεσμα ορισμένης δράσης δεν έχει επέλθει μέσα στο χρονικό διάστημα που ερευνάται, τότε επιλέγεται η παρακολούθηση ενδιάμεσων ή αντιπροσωπευτικών αποτελεσμάτων.
- Διακρίνονται οι ομάδες/ φορείς που επηρεάστηκαν από τις ρυθμίσεις και περιγράφονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, όπως ιδίως το είδος τους και το μέγεθός τους.
- Εντοπίζονται οι επιπτώσεις ανά τομέα πολιτικής, ήτοι οικονομία, δικαιοσύνη, δημόσια διοίκηση κ.ο.κ.

Ιδιαίτερη σημασία δίνεται:

- στην επεξεργασία δεδομένων που αφορούν την εφαρμογή θεμελιωδών αρχών του κράτους δικαίου, όπως η αρχή της αναγκαιότητας, της αναλογικότητας, της διαφάνειας, της ασφάλειας δικαίου, η τήρηση των δημοκρατικών αρχών, η τήρηση του σεβασμού στην αξία του ανθρώπου και η ισότητα των φύλων,
- στην παράθεση αποτελεσμάτων από τις επιπτώσεις των υπό αξιολόγηση διατάξεων στις ευάλωτες ομάδες ή σε άλλα σημαντικά πεδία, λ.χ. ανήλικοι, ΑΜΕΑ, μικρομεσαίες επιχειρήσεις, περιβάλλον,
- στον προσδιορισμό των οικονομικών επιβαρύνσεων που τυχόν συνεπάγεται η υπό αξιολόγηση ρύθμιση καθώς και των ομάδων που τις επωμίζονται.¹⁷⁷

Με την έκθεση αναδεικνύεται το τελικό αποτέλεσμα της ρύθμισης, όπως αυτό προκύπτει μέσα από την αντιπαραβολή των θετικών και αρνητικών επιπτώσεων αυτής, προκειμένου να διαπιστωθεί τυχόν ανάγκη για αναθεώρηση ή κατάργησή της. Σημείο αναφοράς για τη σχετική αποτίμηση είναι οι προβλέψεις που περιέχονταν στην ex ante Έκθεση Αξιολόγησης Συνεπειών Ρύθμισης.

7.2 Ο ρόλος της ΓΓΚ

Ο ρόλος που διατηρεί η ΓΓΚ στην ex post αξιολόγηση των αποτελεσμάτων εφαρμογής των ρυθμίσεων αναλύεται ως εξής:

¹⁷⁷ Σύμφωνα με το άρθρο 4 περίπτ. ζ' του ν. 4048/2012, η υιοθέτηση όλων των απαραίτητων μέτρων για την επίτευξη των στόχων της κυβερνητικής πολιτικής πρέπει να επιβαρύνει στο ελάχιστο δυνατό τις επιχειρήσεις, τους πολίτες και τη διοίκηση.

- 1) Κάθε έτος καταρτίζεται από το Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ σχέδιο για τη θέσπιση στόχων που αποσκοπούν στη μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων, την απλούστευση της νομοθεσίας και την εξάλειψη περιττών κανονιστικών ρυθμίσεων.¹⁷⁸
- 2) Η ΓΓΚ, μέσω του Γραφείου Καλής Νομοθέτησης, παραλαμβάνει τις εκθέσεις αξιολόγησης αποτελεσμάτων εφαρμογής ρυθμίσεων που αποστέλλουν τα Υπουργεία, και, αφού τις εξετάσει, εισηγείται προς τον Γενικό Γραμματέα της Κυβέρνησης τυχόν παρατηρήσεις της.¹⁷⁹
- 3) Υποβάλλει στον Πρωθυπουργό ετήσιες εκθέσεις σχετικά με την πορεία της καλής νομοθέτησης, οι οποίες γνωστοποιούνται στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής.¹⁸⁰

Διαδικασία ετήσιου σχεδιασμού &

Διαδικασία εκπόνησης ετήσιας έκθεσης αξιολόγησης αποτελεσμάτων εφαρμογής ρυθμίσεων

ΧΡΟΝΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΝΕΡΓΕΙΑ	ΠΟΙΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙ
Θέσπιση ρύθμισης	Εκτίμηση συνεπειών ρύθμισης (ex ante) Θέση στόχων και μεγεθών	- Γραφείο Νομοθετικής Πρωτοβουλίας - Διοικητικές μονάδες νομοθετικού έργου υπουργείων
Τέλος Νοεμβρίου κάθε έτους	Υποβολή στο Γραφείο Καλής Νομοθέτησης - καταλόγου των ρυθμίσεων που πρόκειται να αξιολογηθούν κατά το επόμενο έτος - χρονοδιαγράμματος αξιολόγησής τους	Γραφεία νομοθετικής πρωτοβουλίας κάθε υπουργείου
	Συγκρότηση (προαιρετικά) διυπηρεσιακών / διυπουργικών επιτροπών υποστήριξης της έκθεσης αξιολόγησης συνεπειών εφαρμογής ρυθμίσεων	Επισπεύδον υπουργείο Συναρμόδια υπουργεία
Πάροδος τριών ετών και πριν την παρέλευση 5ετίας από τη θέση του νόμου σε ισχύ	Αξιολόγηση ρύθμισης βάσει των δεδομένων της εφαρμογής της και αποτίμηση: - του κόστους που απαιτήθηκε για την εφαρμογή της - των επιπτώσεων της - των παρεπόμενων συνεπειών της - του οφέλους - των εν γένει θετικών και αρνητικών αποτελεσμάτων - των πορισμάτων της νομολογίας	Γραφείο νομοθετικής πρωτοβουλίας του οικείου υπουργείου
	Απεύθυνση σε:	Γραφείο Νομοθετικής Πρωτοβουλίας

¹⁷⁸ Άρθρο 15 παρ. 2 περίπτ. θ' του ν. 4048/2012.

¹⁷⁹ Άρθρο 76Α παρ. 2 περίπτ. γ' του π.δ. 63/2005. Άλλωστε προβαίνει στην αξιολόγηση των επιπτώσεων των ρυθμίσεων που προτείνει ο Πρωθυπουργός και το Υπουργικό Συμβούλιο (άρθρο 15 παρ. 2 του ν. 4048/2012).

¹⁸⁰ Άρθρο 15 παρ. 2 περίπτ. η' του ν. 4048/2012.

	• Κοινωνικούς εταίρους • Πανεπιστημιακά/ ερευνητικά ιδρύματα • Επιστημονικούς φορείς • Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (Ο.Κ.Ε.)	επισπεύδοντας υπουργείου
	Σύνταξη έκθεσης αξιολόγησης αποτελεσμάτων εφαρμογής νόμου και πρότασης νέων ρυθμίσεων και ανάλυσης των συνεπειών των νέων ρυθμίσεων Υποβολή της έκθεσης στο Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ	Γραφείο Νομοθετικής Πρωτοβουλίας
	Εξέταση του περιεχομένου και των συμπερασμάτων των εκθέσεων αξιολόγησης αποτελεσμάτων εφαρμογής ρυθμίσεων και εισήγηση στον Γενικό Γραμματέα της Κυβέρνησης σχετικά με το περιεχόμενό τους και τυχόν συμπεράσματα στα οποία καταλήγει	Γραφείο Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ
	Ενσωμάτωση τυχόν παρατηρήσεων Γραφείου Καλής Νομοθέτησης της ΓΓΚ και του Γ.Γ. της Κυβέρνησης	Γραφείο Νομοθετικής Πρωτοβουλίας επισπεύδοντας Υπουργείου
Κάθε έτος	Εκπόνηση ετήσιας έκθεσης σχετικά με την πορεία της καλής νομοθέτησης • υποβολή προς τον Πρωθυπουργό • γνωστοποίηση στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής	Γραφείο Καλής Νομοθέτησης

8. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

8.1 Βασικές αρχές που διέπουν την κατάρτιση και εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού

Στο παρόν κεφάλαιο αναπτύσσονται οι βασικές αρχές και διαδικασίες διυπουργικού συντονισμού για την κατάρτιση και εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού των υπουργείων.¹⁸¹

¹⁸¹ Ως Κρατικός Προϋπολογισμός νοείται ο προϋπολογισμός της Κεντρικής Διοίκησης στην οποία περιλαμβάνεται η Προεδρία της Δημοκρατίας, τα Υπουργεία, οι Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, οι ανεξάρτητες αρχές που δεν έχουν νομική προσωπικότητα, ενώ, για στατιστικούς λόγους θεωρείται ότι περιλαμβάνεται και η Βουλή των Ελλήνων (άρθρο. 14 παρ. 1 περίπτ. στ' του ν. 4270/2014). Διακρίνεται στον Τακτικό Προϋπολογισμό και στον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων.

Ο ετήσιος Κρατικός Προϋπολογισμός είναι ο νόμος που προσδιορίζει τα δημόσια έσοδα που προβλέπεται να εισπραχθούν και καθορίζει τα όρια των εξόδων του Κράτους, καθώς και τις πηγές χρηματοδότησης κάθε οικονομικού έτους.¹⁸² Συνιστά θεμελιώδη βάση επί της οποίας αναπτύσσεται η κυβερνητική πολιτική και συνεπώς οι πολιτικές διεργασίες για το τελικό περιεχόμενό του συνιστούν μέρος των διαβουλεύσεων που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο λειτουργίας του Υπουργικού Συμβουλίου ή των άλλων κυβερνητικών οργάνων (ΚΥΣΟΙΠ). Ο Υπουργός Οικονομικών έχει το βασικό συντονιστικό ρόλο στην κατάρτιση και εκτέλεση του προϋπολογισμού.

Η επίτευξη του σκοπού του προϋπολογισμού, η απεικόνιση των εσόδων και των δαπανών, η εξαγωγή συμπερασμάτων για την οικονομική κατάσταση των φορέων καθώς και ο έλεγχος των συνθηκών αξιοποίησης των πόρων, βασίζονται στις παρακάτω αρχές:¹⁸³

Αρχή της ετήσιας διάρκειας

Τα δημοσιονομικά γεγονότα του προϋπολογισμού αναφέρονται σε ένα οικονομικό έτος (από 1η Ιανουαρίου έως 31η Δεκεμβρίου του ίδιου ημερολογιακού έτους).¹⁸⁴

Αρχές της ενότητας και της καθολικότητας

Όλα τα έσοδα και οι δαπάνες εγγράφονται και εμφανίζονται σε έναν ενιαίο προϋπολογισμό και για να μπορούν να πραγματοποιηθούν πρέπει να αντιστοιχούν σε Κωδικό Αριθμό Εσόδων ή Εξόδων (ΚΑΕ) αυτού. Καμία δαπάνη δεν δύναται να αναληφθεί ή και να πραγματοποιηθεί, αν υπερβαίνει τις εγκεκριμένες πιστώσεις.

Αρχή της ειδίκευσης του προϋπολογισμού και της ειδικότητας των πιστώσεων

Τα έσοδα και οι δαπάνες του προϋπολογισμού προσδιορίζονται με βάση την προκαθορισμένη αναλυτική κωδικοποιημένη ταξινόμηση που ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και επικαιροποιείται σε τακτά διαστήματα. Οι πιστώσεις δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να εκπληρώσουν άλλη ανάγκη από αυτήν που προσδιορίζεται στον προϋπολογισμό, εκτός αν η ανακατανομή πιστώσεων επιτρέπεται από το νόμο περί δημοσίου λογιστικού.

8.2 Συντονισμός κατά το στάδιο κατάρτισης κρατικού προϋπολογισμού

¹⁸² Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 52 του ν. 4270/2014, περιλαμβάνει:

α) συνοπτικούς πίνακες των εξόδων του Τακτικού Προϋπολογισμού και του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων ανά Υπουργείο, Αποκεντρωμένη Διοίκηση και Περιφερειακή Υπηρεσία Υπουργείου συγκεντρωτικά,
β) τις προβλέψεις, για το επόμενο οικονομικό έτος, των εσόδων, αναλυτικά κατά ΚΑΕ κατά φορέα Κεντρικής Διοίκησης,
γ) τα δεσμευτικά ανώτατα όρια των συνολικών δαπανών του ετήσιου Κρατικού Προϋπολογισμού όπως ορίζονται στο εκάστοτε ισχύον Μ.Π.Δ.Σ.

δ) οποιοδήποτε άλλο στοιχείο κρίνεται απαραίτητο από τον Υπουργό Οικονομικών.

¹⁸³ Άρθρα 49 και 51 του ν. 4270/2014.

¹⁸⁴ Η αρχή αυτή δεν αποτρέπει: (α) την προετοιμασία του προϋπολογισμού εντός του Μ.Π.Δ.Σ (Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής), (β) την εκτέλεση συμπληρωματικού ή προσωρινού προϋπολογισμού και (γ) την ανάληψη και τον έλεγχο πολυετών δεσμεύσεων ή δεσμεύσεων που συνεχίζουν στο επόμενο έτος.

Από άποψη διυπουργικού συντονισμού, η διαδικασία της κατάρτισης του προϋπολογισμού έχει ως εξής:¹⁸⁵

- Μέχρι την 31η Μαΐου κάθε έτους, το ΓΛΚ εκδίδει εγκυκλίους που ορίζουν τους κανόνες, τις παραδοχές, τις μεθοδολογίες και τις διαδικασίες για την κατάρτιση του Κρατικού Προϋπολογισμού.
- Εντός δέκα (10) ημερών από την αποστολή των εγκυκλίων από το ΓΛΚ, εφόσον απαιτείται, τα εποπτεύοντα Υπουργεία εκδίδουν εγκυκλίους που προσδιορίζουν τις λεπτομέρειες των κανόνων, παραδοχών, μεθοδολογιών και διαδικασιών σε σχέση με την κατάρτιση των ετήσιων προϋπολογισμών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, σύμφωνα με τις εγκυκλίους του ΓΛΚ.
- Μέχρι την 31η Ιουλίου κάθε έτους, οι φορείς της Κεντρικής Διοίκησης, με ευθύνη του προϊσταμένου οικονομικών υπηρεσιών, υποβάλλουν στο ΓΛΚ σχέδιο προϋπολογισμού.
- Συγχρόνως, υποβάλλουν έκθεση του προϊσταμένου των οικονομικών υπηρεσιών στην οποία αιτιολογείται κάθε ετήσια απόκλιση άνω του 5% από τα πραγματοποιηθέντα κατά την τελευταία χρήση έσοδα ή έξοδα του φορέα για την οποία υπάρχουν διαθέσιμα ετήσια οικονομικά στοιχεία.

Ο προϋπολογισμός πρέπει να εναρμονίζεται:

- ✓ προς τους δεσμευτικούς και ενδεικτικούς στόχους και τα ανώτατα όρια δαπανών, όπως κατά περίπτωση καθορίζονται στο εκάστοτε Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής (Μ.Π.Δ.Σ.)¹⁸⁶ και
- ✓ με τις εγκυκλίους του ΓΛΚ σχετικά με τους κανόνες κατάρτισης του προϋπολογισμού.

Κατάρτιση του Προϋπολογισμού

ΧΡΟΝΟΣ	ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	ΠΟΙΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙ
Έως 31/5 κάθε έτους	Έκδοση εγκυκλίων που ορίζουν τους κανόνες και τις διαδικασίες για την κατάρτιση του Κρατικού Προϋπολογισμού	ΓΛΚ
Εντός 10 ημερών από αποστολή εγκυκλίων ΓΛΚ	Έκδοση εγκυκλίων που προσδιορίζουν τις λεπτομέρειες των κανόνων και των διαδικασιών για την κατάρτιση των ετήσιων προϋπολογισμών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης	Υπουργεία
Έως 31/7 κάθε έτους	Υποβολή στο ΓΛΚ • Σχεδίου Προϋπολογισμού • Έκθεσης Αιτιολόγησης Αποκλίσεων	Φορείς της Κεντρικής Διοίκησης με ευθύνη του Προϊσταμένου Οικονομικών Υπηρεσιών

8.3 Συντονισμός κατά το στάδιο εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού

¹⁸⁵ Άρθρο 54 του ν. 4270/2014. Βλ. επίσης και την εγκύκλιο του ΥπΟικ 2/52435/ΔΠΓΚ/7-7-2017.

¹⁸⁶ Άρθρο 50 του ν. 4270/2014.

Μέχρι την 15η Ιανουαρίου του έτους αναφοράς του προϋπολογισμού συνάπτονται μεταξύ του Υπουργείου Οικονομικών και των υπουργείων ξεχωριστά Μνημόνια Συνεργασίας, με στόχο την ομαλή εκτέλεση του προϋπολογισμού και τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση.¹⁸⁷

Στα μνημόνια αυτά πρέπει να προβλέπονται τουλάχιστον τα εξής:

1. οι τριμηνιαίοι στόχοι εκτέλεσης του προϋπολογισμού κάθε φορέα,
2. προκαθορισμένες διορθωτικές παρεμβάσεις σε περίπτωση εμφάνισης αποκλίσεων από τους στόχους,
3. οι επιπτώσεις στην περίπτωση μη υλοποίησης των διορθωτικών παρεμβάσεων,
4. ο χρόνος και το είδος των δημοσιονομικών αναφορών που υποβάλλει ο κάθε φορέας,
5. δεσμεύσεις ότι υφίστανται και λειτουργούν εσωτερικά συστήματα, διαδικασίες και μηχανισμοί που να διασφαλίζουν τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση ή μέτρα που λαμβάνονται για τη βελτίωσή τους,
6. ο ρυθμός αποδέσμευσης των εγκεκριμένων πιστώσεων του προϋπολογισμού,
7. οι προθεσμίες, εντός των οποίων πρέπει να ανταποκρίνεται το Υπουργείο Οικονομικών σε ερωτήματα και διευκρινίσεις,
8. συγκεκριμένοι στόχοι για την τήρηση του λειτουργικού Μητρώου δεσμεύσεων,
9. δράσεις με πιθανά δημοσιονομικά οφέλη.

Μέχρι την 31η Δεκεμβρίου κάθε έτους, με ευθύνη του Γενικού Διευθυντή Οικονομικών Υπηρεσιών, τα υπουργεία υποβάλλουν στο ΓΛΚ μηνιαίο πρόγραμμα εκτέλεσης του προϋπολογισμού δαπανών τους. Στη βάση του μηνιαίου προγράμματος, καθορίζονται τριμηνιαίοι στόχοι δαπανών, οι οποίοι μετά τη συμφωνία τους με το ΓΛΚ συμπεριλαμβάνονται στο ανωτέρω περιγραφόμενο μνημόνιο συνεργασίας.¹⁸⁸

Ο Υπουργός Οικονομικών μπορεί να εκδίδει αποφάσεις¹⁸⁹ προκειμένου να εξειδικευτούν οι λεπτομέρειες της στοχοθεσίας, του προγράμματος εκτέλεσης του προϋπολογισμού και οι κυρώσεις σε περίπτωση απόκλισης από τους δημοσιονομικούς στόχους.

Εκτέλεση του Προϋπολογισμού

ΜΗΝΕΣ	ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	ΠΟΙΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙ
Εως 31/12 κάθε έτους	Υποβολή στο ΓΛΚ Μηνιαίου προγράμματος εκτέλεσης του προϋπολογισμού δαπανών, με τριμηνιαίους στόχους δαπανών	Υπουργεία με ευθύνη του Γενικού Διευθυντή Οικονομικών Υπηρεσιών
Εως 15/1 του έτους αναφοράς	Σύναψη ξεχωριστών μνημονίων συνεργασίας	Υπουργείο Οικονομικών με τα λοιπά Υπουργεία

¹⁸⁷ Άρθρο 70 του ν. 4270/2014. Βλ. επίσης και την εγκύκλιο του ΥπΟικ 2/2176/ΔΠΓΚ/9-1-2018.

¹⁸⁸ Κατ' εξαίρεση, για τον ειδικό φορέα του προϋπολογισμού του Υπουργείου Οικονομικών «Γενικές Κρατικές Δαπάνες», το μηνιαίο πρόγραμμα εκτέλεσης προϋπολογισμού και οι τριμηνιαίοι δημοσιονομικοί στόχοι τίθενται από τη Γενική Διεύθυνση Προϋπολογισμού και Δημοσιονομικής Πολιτικής του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (ΓΛΚ).

¹⁸⁹ Κατ' εξουσιοδότηση των άρθρων 70 και 172 του ν. 4270/2014.

9. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (ΕΕ)

Εισαγωγικά

Στο παρόν κεφάλαιο περιγράφεται ο συντονισμός των κυβερνητικών οργάνων κατά τη διαδικασία μεταφοράς του παράγωγου ενωσιακού δικαίου στην εσωτερική έννομη τάξη.

Με τον όρο παράγωγο ενωσιακό δίκαιο εννοούμε τον κανονισμό, την οδηγία, την απόφαση, τη σύσταση και τη γνώμη.¹⁹⁰

Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να ενσωματώσουν στην εσωτερική έννομη τάξη τις οδηγίες και κατ'έξαιρση τις αποφάσεις, όπου αυτές επιβάλλουν τη λήψη συμπληρωματικών μέτρων, καθώς και τα συμπληρωματικά εθνικά μέτρα εφαρμογής των κανονισμών. Η μη ενσωμάτωση όπως και η πλημμελής ενσωμάτωση συνιστούν παραβάσεις του δικαίου της Ε.Ε., που έχουν ως αποτέλεσμα την επιβολή κυρώσεων.¹⁹¹

Η επιλογή του μέσου μεταφοράς και η τήρηση της προβλεπόμενης προθεσμίας και διαδικασίας αποτελούν κρίσιμα στοιχεία για την επιτυχή προσαρμογή του δικαίου της Ε.Ε. στο εθνικό δίκαιο, για τα οποία καθίσταται αναγκαίος ο συντονισμός των αρμόδιων οργάνων της Κυβέρνησης.

Η ενασχόληση στελεχών της ελληνικής Διοίκησης με το ενωσιακό δίκαιο και τη μεταφορά του στο ημεδαπό δίκαιο διακρίνεται σε τρία στάδια:

- α) το στάδιο διαμόρφωσης των νομοθετικών προτάσεων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (προνομοθετικό στάδιο),
- β) το στάδιο ενσωμάτωσης στο εθνικό δίκαιο,
- γ) το στάδιο διαχείρισης της επίσημης διαδικασίας παραβάσεων.

9.1 Συντονισμός κυβερνητικών οργάνων στο νομοπαρασκευαστικό στάδιο.

Σημασία της συμμετοχής στη νομοπαρασκευαστική διαδικασία της ΕΕ

Η συμμετοχή των κρατών στη νομοπαρασκευαστική διαδικασία της ΕΕ αποτελεί άσκηση της εθνικής κυριαρχίας.

Η επιτυχημένη συμμετοχή προϋποθέτει την έγκαιρη διαβούλευση με τους αρμόδιους εθνικούς φορείς σε κάθε στάδιο της διαδικασίας και τη συνεχή ενημέρωση της Μόνιμης Ελληνικής Αντιπροσωπείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΜΕΑ) που διαπραγματεύεται τις θέσεις της χώρας.

Ας σημειωθεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαβιβάζει απευθείας στα εθνικά κοινοβούλια ετήσιο νομοθετικό πρόγραμμα και έγγραφα διαβουλεύσεων (πράσινες βίβλους, λευκές βίβλους και

¹⁹⁰ Άρθρο 288 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

¹⁹¹ Άρθρα 258 και 260 ΣΛΕΕ.

ανακοινώσεις),¹⁹² καθώς και κάθε άλλη πράξη νομοθετικού προγραμματισμού ή πολιτικής στρατηγικής. Τα παραπάνω αξιοποιούνται από τους αρμόδιους εθνικούς φορείς για την έγκαιρη προετοιμασία των εθνικών θέσεων των κρατών μελών.

Ενέργειες

Κατά το στάδιο διαμόρφωσης του ενωσιακού δικαίου σε εθνικό επίπεδο γίνονται οι παρακάτω ενέργειες:

- Η Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία (Μ.Ε.Α.) ενημερώνει τα καθ' ύλη αρμόδια υπουργεία καθώς και το Υπουργείο Εξωτερικών (ΥΠΕΞ) περί των επικείμενων πρωτοβουλιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Οι εθνικοί εκπρόσωποι διαπραγματεύονται ανάλογα στις ομάδες εργασίας και στην Επιτροπή Μόνιμων Αντιπροσώπων της ΕΕ.
- Η Βουλή επικοινωνεί με τις διευθύνσεις νομοθετικού έργου των αρμόδιων υπουργείων σχετικά με τη συμβατότητα της υπό διαμόρφωση ρύθμισης με τις αρχές της επικουρικότητας και αναλογικότητας.
- Τα αρμόδια υπουργεία συντάσσουν έκθεση περί της συμβατότητας με τις αρχές επικουρικότητας και αναλογικότητας.
- Το Κοινοβούλιο μπορεί εντός οκτώ εβδομάδων να απευθύνει στον Ευρωπαϊκό Νομοθέτη αιτιολογημένη γνώμη στην οποία εκτίθενται οι λόγοι για τους οποίους τυχόν εκτιμά ότι σχεδιαζόμενη νομοθεσία δε συνάδει με την αρχή της επικουρικότητας.

9.2 Συντονισμός κυβερνητικών οργάνων κατά το στάδιο ενσωμάτωσης¹⁹³

Η πληρότητα και ορθότητα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο των οδηγιών της ΕΕ συνιστά νομική και πολιτική δέσμευση της χώρας και λειτουργεί ως μέσο πρόληψης διαδικασιών παράβασης. Ειδικότερα, η χώρα μας έχει δεσμευτεί ότι το έλλειμμα ενσωμάτωσης (η διαφορά ανάμεσα στο σύνολο των οδηγιών που εκδόθηκαν και στο σύνολο των οδηγιών που δεν ενσωματώθηκαν) δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1% ανά έτος.¹⁹⁴

Αρχές ενσωμάτωσης

- Τήρηση προθεσμίας ενσωμάτωσης

Η προβλεπόμενη σε κάθε οδηγία προθεσμία για την ενσωμάτωσή της θα πρέπει να τηρείται απαρέγκλιτα. Ως εμπρόθεσμη ενσωμάτωση νοείται η δημοσίευση του Φύλλου Εφημερίδας της Κυβέρνησης με το οποίο θεσπίστηκε το εθνικό μέτρο μεταφοράς και η κοινοποίησή του στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Συνεπώς, προκαταρκτικά στάδια για την υιοθέτηση νόμου (π.χ. επεξεργασία από την Κεντρική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή) ή κανονιστικής πράξης (π.χ. υπογραφή σχεδίου από τον αρμόδιο υπουργό) νοούνται ως εκπρόθεσμη ενσωμάτωση.

¹⁹² Πρωτόκολλο υπ' αριθ. 1 στη Συνθήκη της Λισαβόνας.

¹⁹³ Βλ αναλυτικότερα στον ιστότοπο <http://www.gkg.gov.gr/wp-content/uploads/2013/10/versionB.pdf> σελ. 14-29.

¹⁹⁴ Βλ. συμπεράσματα Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών 8-9/3/2007

- Εφαρμογή ειδικών νομοτεχνικών αρχών

Ο προσδιορισμός των στόχων του δικαίου της ΕΕ και των εθνικών πολιτικών βάσει των οποίων θα γίνει η μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο είναι κρίσιμο να γίνεται σε αρχικό στάδιο, ώστε το αποτέλεσμα αφενός να συνάδει με την υποστήριξη των εθνικών θέσεων και αφετέρου να αποτρέπει τη δημιουργία παραβάσεων δικαίου της ΕΕ.

- Διασφάλιση ορθής και πλήρους προσαρμογής της εθνικής νομοθεσίας

Η ορθή και πλήρης προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας επιτυγχάνεται με τη λήψη όλων των αναγκαίων νομοθετικών και διοικητικών μέτρων που καθιστούν αποτελεσματική την εφαρμογή της. Η παροχή νομοθετικής εξουσιοδότησης για ρύθμιση θεμάτων που προβλέπονται στην οδηγία ή η αντιγραφή στο εθνικό μέτρο μεταφοράς αυτούσιου του κειμένου της οδηγίας δεν συνιστούν εκπλήρωση της υποχρέωσης για ορθή μεταφορά της οδηγίας.

Ο προσδιορισμός των αναγκών για την απρόσκοπτη ενσωμάτωση πόρων (π.χ. καθορισμός αρμόδιων τμημάτων ανά υπουργείο), των διοικητικών αρχών (π.χ. χορήγηση αρμοδιοτήτων σε υφιστάμενες αρχές ή σύσταση αρχής) και των διαδικαστικών προϋποθέσεων (π.χ. σύσταση νομοπαρασκευαστικής επιτροπής) θα πρέπει να γίνεται έγκαιρα.

- Τυποποίηση μεθοδολογίας ενσωμάτωσης

Για τον καλύτερο συντονισμό των εμπλεκόμενων στην μεταφορά κάθε οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, κρίνεται απαραίτητο να τηρείται από τους εμπλεκόμενους φορείς η διαδικασία που περιγράφεται κατωτέρω.

Διαδικασίες ενσωμάτωσης

1. Το Νομικό Τμήμα της ΜΕΑ και παράλληλα το Γραφείο Συντονισμού, Θεσμικών, Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων της ΓΓΚ ανακοινώνουν την έκδοση οδηγίας στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ στο Υπουργείο, στην αρμοδιότητα του οποίου αυτή εμπίπτει και το οποίο θα αναλάβει την επίσημη της διαδικασίας ενσωμάτωσης. Συγχρόνως, η ΓΓΚ ζητάει από το επισπεύδον υπουργείο πλάνο ενσωμάτωσης.
2. Το επισπεύδον υπουργείο γνωστοποιεί στη ΓΓΚ και κοινοποιεί στην Ειδική Νομική Υπηρεσία –ΕΕ (ΕΝΥ-ΕΕ) και την Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία στην ΕΕ (ΜΕΑ) το πλάνο ενσωμάτωσης, το οποίο περιλαμβάνει ενημέρωση ως προς τα ακόλουθα:
 - αρμόδια διεύθυνση και υπάλληλος που ορίζεται ως υπεύθυνος ενσωμάτωσης ή/και σύμβουλος αρμόδιου υπουργού που παρακολουθεί τη διαδικασία και στοιχεία επικοινωνίας αυτών
 - συναρμοδιότητα άλλων υπουργείων
 - τυχόν προσκόμματα που εντοπίζονται ως προς τη διαδικασία εναρμόνισης
 - νομοθετικές διατάξεις που θα πρέπει να τροποποιηθούν ή που αντίκεινται στις διατάξεις της οδηγίας ή υφιστάμενες διατάξεις που συνιστούν ενσωμάτωση καθώς και εκκρεμείς διαδικασίες παράβασης δικαίου ΕΕ με σχετικό αντικείμενο
 - χρονοδιάγραμμα ενσωμάτωσης
 - ενημέρωση ως προς το εάν με την πράξη ενσωμάτωσης θεσπίζεται τεχνικός κανονισμός κατά την Οδηγία 2015/1535.
3. Ανάλογα με τον τύπο που θα λάβει η ενσωμάτωση (νόμο, π.δ., Υ.Α. κλπ) ακολουθούνται τα αντίστοιχα βήματα νομοθέτησης του Κεφαλαίου 5.
4. Επιπροσθέτως των αναφερομένων στο Κεφάλαιο 5 βημάτων, όταν πρόκειται για ενσωμάτωση ενωσιακού δικαίου, καταρτίζεται υποχρεωτικά πίνακας αντιστοιχίας των ρυθμίσεων της οδηγίας

με τις διατάξεις του σχεδίου ρύθμισης, ο οποίος περιλαμβάνεται στα συνοδευτικά έγγραφα του φακέλου ρύθμισης.

5. Εφόσον με τη σχεδιαζόμενη πράξη ενσωμάτωσης δημιουργείται τεχνικός κανόνας, αυτός κοινοποιείται στην Επιτροπή όσο είναι σε σχέδιο, προκειμένου να ακολουθηθεί η διαδικασία διαβούλευσης της οδηγίας 2015/1535/ΕΕ.
6. Η ΓΓΚ παρέχει υποστήριξη στα εμπλεκόμενα υπουργεία.
7. Τα εμπλεκόμενα υπουργεία ενημερώνουν τη ΓΓΚ για τυχόν τροποποιήσεις του αρχικού χρονοδιαγράμματος.
8. Η πράξη ενσωμάτωσης (ο νόμος, το π.δ. ή η υπουργική Ααόφαση) δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
9. Το Γραφείο Συντονισμού, Θεσμικών, Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων της ΓΓΚ ενημερώνει την ENY-ΕΕ και τη ΜΕΑ για τη δημοσίευση της πράξης ενσωμάτωσης.
10. Η ENY-ΕΕ κοινοποιεί το εθνικό μέτρο μεταφοράς που υιοθετήθηκε και τον πίνακα αντιστοιχίας που το συνοδεύει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέσω της ειδικής ηλεκτρονικής πλατφόρμας (Mesures Nationales d'Execution-Notification-MNE).
11. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκδίδει κωδικό αριθμό (MNE).

9.3 Ο συντονισμός των κυβερνητικών οργάνων στις περιπτώσεις μη εμπρόθεσμης ή πλημμελούς ενσωμάτωσης

Η ENY-ΕΕ παρακολουθεί και χειρίζεται τις παραβάσεις του δικαίου της Ένωσης τόσο τις ουσιαστικές, όσο και τις παραβάσεις στον τομέα της ενσωμάτωσης οδηγιών. Μόλις λάβει σχετική προειδοποιητική επιστολή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έρχεται σε επαφή με τα εμπλεκόμενα υπουργεία, ενημερώνοντας αφενός για τις αιτιάσεις της Επιτροπής και υποστηρίζοντας αφετέρου τους αρμόδιους φορείς στην εξεύρεση της πλέον κατάλληλης λύσης στο θέμα, ώστε να κλείσει η υπόθεση και να μην αχθεί στο Δικαστήριο ΕΕ.

Επιπλέον, η ENY-ΕΕ σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία της Επιτροπής, οργανώνει, κατά περιοδικά διαστήματα, συναντήσεις, τις λεγόμενες *reunions-racquets*, όπου καλούνται τα αρμόδια υπουργεία και συζητούνται εκτενώς οι παραβάσεις αρμοδιότητας εκάστου εξ αυτών.

Ακόμη, συχνά διενεργούνται, υπό τον συντονισμό της ENY-ΕΕ, συσκέψεις με κάθε αρμόδιο φορέα στις παραβάσεις αρμοδιότητας του, καλώντας κάθε φορά και τους εκπροσώπους από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Πρόσκληση σε αυτές τις συναντήσεις απευθύνεται πάντα και στο Γραφείο Συντονισμού, Θεσμικών, Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων της ΓΓΚ, καθώς και στην ΓΓΣ, όταν κυρίως αφορά σοβαρές παραβάσεις ουσίας που χρήζουν παρέμβασης σε πολιτικό επίπεδο.

Ο συντονισμός ενόψει της διαδικασίας EU PILOT

Όταν εντοπιστούν υποθέσεις πλημμελούς ενσωμάτωσης ή κακής εφαρμογής, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να ενεργοποιεί το ηλεκτρονικό πρόγραμμα EU PILOT, δηλαδή μία προκαταρκτική έρευνα για αποσαφήνιση της πραγματικής-νομικής κατάστασης συγκεκριμένων ζητημάτων πριν κινηθεί η επίσημη διαδικασία επί παραβάσει. Μέσω του συστήματος αυτού, η Επιτροπή στέλνει στην ENY-ΕΕ σχετικό ερώτημα που αφορά τη πιθανολογούμενη παράβαση οδηγίας. Εν συνεχεία, το ΥΠΕΞ κοινοποιεί το ερώτημα στο καθ' ύλην αρμόδιο υπουργείο, το οποίο και απαντά στην προκαταρκτική ηλεκτρονική επιστολή της Επιτροπής. Η απάντηση κοινοποιείται στην Επιτροπή κατόπιν συναίνεσης της ENY-ΕΕ, η οποία δύναται να ζητήσει από τον αρμόδιο φορέα να τροποποιήσει την απάντηση εφόσον διαπιστωθεί ασυμβατότητα με το ενωσιακό δίκαιο.

Ο συντονισμός ενόψει της επίσημης διαδικασίας επί παραβάσει

Αν η Επιτροπή δεν κρίνει επαρκή την απάντηση της χώρας κατά τη διαδικασία EU PILOT, ενεργοποιεί την έναρξη της διαδικασίας επί παραβάσει.¹⁹⁶ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με προειδοποιητική επιστολή που αποστέλλει στην ΕΝΥ-ΕΕ, τάσσει δίμηνη προθεσμία για έγγραφη απάντηση. Η έγγραφη απάντηση του αρμόδιου υπουργείου αποστέλλεται στην ΕΝΥΕ-ΕΕ για έγκριση και στη συνέχεια, μέσω του Νομικού Τμήματος της ΜΕΑ, στην αρμόδια διεύθυνση της Επιτροπής.

Αν η Επιτροπή δεν κρίνει και πάλι επαρκή την απάντηση της χώρας, προωθεί την παράβαση στο επόμενο στάδιο της αιτιολογημένης γνώμης η οποία οριστικοποιεί τη στοιχειοθέτηση της παράβασης, και βάσει της οποίας ασκείται σε μεταγενέστερο στάδιο η προσφυγή.

Συντονισμός κατά τη διαδικασία Eu-Pilot

ΜΗΝΕΣ	ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	ΠΟΙΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙ
70 ημέρες	Η Επιτροπή θέτει ερώτημα στην ΕΝΥ-ΕΕ	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
	Μεταφορά του ερωτήματος στο καθ' ύλην αρμόδιο υπουργείο	ΕΝΥ-ΕΕ
	Σύνταξη απάντησης	(Συν)αρμόδια υπουργεία
	Αποστολή της απάντησης στην ΕΝΥ-ΕΕ	(Συν)αρμόδια υπουργεία
	Έγκριση της απάντησης Ανάρτησή της στο σύστημα επικοινωνίας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή	ΕΝΥ-ΕΕ και Νομικό Τμήμα ΜΕΑ
	Αποδοχή ή απόρριψη απάντησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
	Αποστολή συμπληρωμένου σχετικού ερωτηματολογίου στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή	ΕΝΥ-ΕΕ

Συντονισμός κατά την επίσημη διαδικασία επί παραβάσει

¹⁹⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 258 της ΣΛΕΕ.

ΜΗΝΕΣ	ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	ΠΟΙΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙ
1 ^ο στάδιο	Αποστολή προειδοποιητικής επιστολής στην ENY-ΕΕ	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Έως 2 μήνες	Αποστολή προειδοποιητικής επιστολής στο αρμόδιο υπουργείο	ENY-ΕΕ
	Κατάρτιση απάντησης από τον αρμόδιο χειριστή φακέλου του αρμόδιου υπουργείου Αποστολή απάντησης στην ENY-ΕΕ και ενημέρωση ΓΓΣ και ΓΓΚ	Αρμόδιο υπουργείο
	Έγκριση απάντησης υπουργείου Αποστολή απάντησης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή	ENY-ΕΕ σε συνεργασία με ΜΕΑ
2 ^ο στάδιο	Αποστολή αιτιολογημένης γνώμης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Έως 2 μήνες	Αποστολή της αιτιολογημένης γνώμης στο Υπουργείο	ENY-ΕΕ
	Αποστολή απάντησης στην ENY-ΕΕ	Αρμόδιο υπουργείο
	Έγκριση απάντησης υπουργείου Αποστολή απάντησης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή	ENY-ΕΕ σε συνεργασία με ΜΕΑ
3 ^ο στάδιο	Παραπομπή στο Δικαστήριο (ΔΕΕ)	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Περίπου 2 έτη	Εκπροσώπηση της χώρας στο ΔΕΕ	ENY-ΕΕ

10. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ – ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΑ ΜΜΕ

10.1 Εισαγωγικά

Η επικοινωνία της Κυβέρνησης με τους πολίτες (Τύπος, τηλεόραση, ραδιόφωνο και διαδίκτυο) και εγχώριους και διεθνείς φορείς έχει ως στόχο την ενημέρωση τους για τις θέσεις της, για την εξέλιξη των πολιτικών της και για κάθε άλλο σημαντικό γεγονός.¹⁹⁷ Παράλληλα, συμβάλλει στην πρόληψη και τη διαχείριση των εσωτερικών ή διεθνών επικοινωνιακών κρίσεων καθώς και στην εγρήγορση του κοινού για την έγκαιρη παρέμβασή του στην (ανά)διαμόρφωση των πολιτικών. Γι' αυτό και ενσωματώνεται ως ξεχωριστό στοιχείο στα σχέδια δράσης του κυβερνητικού προγράμματος και λαμβάνει χώρα τακτικά ή έκτακτα (δελτία τύπου, εκδηλώσεις, συνεντεύξεις τύπου, ανακοινώσεις).

10.2 Συντονισμός της Κυβέρνησης βάσει του Στρατηγικού Σχεδίου Εθνικής Επικοινωνιακής Πολιτικής

Ο ρόλος του Συμβουλίου Εθνικής Επικοινωνιακής Πολιτικής (ΣΕΕΠ)

Η εθνική επικοινωνιακή πολιτική καθορίζεται από την Κυβέρνηση και τα αρμόδια κυβερνητικά όργανα και εφαρμόζεται από τη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας (ΓΓΕΕ),¹⁹⁸ η οποία υπάγεται στο Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης.¹⁹⁹

Σκοπός της εθνικής επικοινωνιακής πολιτικής είναι ο συντονισμός και η αποτελεσματική διαχείριση της επικοινωνίας της Κυβέρνησης με την εσωτερική και διεθνή κοινή γνώμη, η προβολή της εικόνας της χώρας στο εξωτερικό και η εξυπηρέτηση των αναγκών του κοινού για ελεύθερη και πολυφωνική ενημέρωση και πληροφόρηση.²⁰⁰ Η εθνική επικοινωνιακή πολιτική περιλαμβάνει τους εξής τομείς:

- α) την εσωτερική πολιτική ενημέρωση,
- β) την επικοινωνιακή διπλωματία,
- γ) τη ρύθμιση και εποπτεία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και
- δ) τη ρύθμιση και εποπτεία της κρατικής διαφήμισης.²⁰¹

Για την επίτευξη του σκοπού και των στόχων της εθνικής επικοινωνιακής πολιτικής η αρμόδια οργανική μονάδα της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, σε συνεργασία με τις λοιπές οργανικές μονάδες της Γ.Γ.Ε.Ε. καταρτίζει κάθε τρία (3) χρόνια σχετικό στρατηγικό σχέδιο. Το ως άνω στρατηγικό σχέδιο εγκρίνεται με απόφαση του Συμβουλίου Εθνικής Επικοινωνιακής Πολιτικής, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως εντός του μηνός Δεκεμβρίου του

¹⁹⁷ Επίσημη ενημέρωση για τις δράσεις της κυβέρνησης, εκτός από τις ιστοσελίδες κάθε υπουργείου, μπορεί να αντλείται από government.gov.gr, και από το μέσω της εφαρμογής infogov.

¹⁹⁸ Άρθρο 23 του ν. 4339/2015 (Α' 133).

¹⁹⁹ Με το π.δ 123/2016 (Α' 208) συστήθηκε Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης, στο οποίο μεταφέρθηκε η Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας.

²⁰⁰ Άρθρο 23 παρ. 2 του ν. 4339/2015.

²⁰¹ Άρθρο 23 παρ. 3 του ν. 4339/2015.

προηγούμενου της τριετίας έτους και δεσμεύει όλα τα Υπουργεία και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου του ευρύτερου δημόσιου τομέα.²⁰²

Το Συμβούλιο Εθνικής Επικοινωνιακής Πολιτικής συνιστά συλλογικό κυβερνητικό όργανο αρμόδιο για το στρατηγικό σχεδιασμό της εθνικής επικοινωνιακής πολιτικής, την αξιολόγηση και την αναθεώρησή του, καθώς και για τη διαχείριση σε κεντρικό επίπεδο επικοινωνιακών κρίσεων, του οποίου προεδρεύει ο Πρωθυπουργός.²⁰³ Το Σ.Ε.Ε.Π. κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του υποστηρίζεται από τη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας.²⁰⁴ Στις συνεδριάσεις του Σ.Ε.Ε.Π. συμμετέχουν αμισθί, χωρίς δικαίωμα ψήφου και με συμβουλευτικό ρόλο, δύο καθηγητές πρώτης βαθμίδας Τμημάτων Επικοινωνίας Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, οι οποίοι ορίζονται για τριετή θητεία με κοινή απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και του αρμόδιου για την εθνική επικοινωνιακή πολιτική υπουργού.²⁰⁵

Η Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας ασκεί εποπτεία στα υπουργεία και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου του ευρύτερου δημόσιου τομέα ως προς την εφαρμογή των επικοινωνιακών τους προγραμμάτων και δράσεων με βάση το στρατηγικό σχέδιο

Σχεδιασμός και Εφαρμογή της Εθνικής Επικοινωνιακής Πολιτικής

ΧΡΟΝΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	ΠΟΙΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙ
Κάθε τρία χρόνια & πριν την έναρξη της τριετίας	Καθορισμός και Σχεδιασμός της Εθνικής Επικοινωνιακής Πολιτικής, με στόχο: • Τη διαχείριση της επικοινωνίας της κυβέρνησης με την κοινή γνώμη • Την προβολή της εικόνας της χώρας στο εξωτερικό • Την εξυπηρέτηση της ανάγκης για ελεύθερη και πολυφωνική ενημέρωση και πληροφόρηση	Κυβέρνηση και κυβερνητικά όργανα ιδίως το Συμβούλιο Εθνικής Επικοινωνιακής Πολιτικής (ΣΕΕΠ)
	Κατάρτιση στρατηγικού σχεδίου εθνικής επικοινωνιακής πολιτικής • Ζετούς διάρκειας	Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας

²⁰² Άρθρο 24 του ν. 4339/2015.

²⁰³ Σύμφωνα με το άρθρο 25 του ν. 4339/2015, το ΣΕΕΠ αποτελείται από: α) τον Υπουργό Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, β) τον Υπουργό Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, γ) τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας, δ) τον Υπουργό Πολιτισμού και Αθλητισμού, ε) τον Υπουργό Εξωτερικών, στ) τον Υπουργό Οικονομικών, ζ) τον αρμόδιο για την εθνική επικοινωνιακή πολιτική Υπουργό. Οι παραπάνω μπορούν να αναπληρώνονται νόμιμα μόνο από τους Γενικούς Γραμματείς των οικείων Υπουργείων. Το ΣΕΕΠ συνεδριάζει τακτικά μια φορά το χρόνο για την έγκριση, αξιολόγηση ή αναθεώρηση του στρατηγικού σχεδίου εθνικής επικοινωνιακής πολιτικής και έκτακτα οποτεδήποτε το κρίνει αναγκαίο ο Πρωθυπουργός. Το ΣΕΕΠ κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του υποστηρίζεται από τη ΓΓ Ενημέρωσης και Επικοινωνίας. Στις συνεδριάσεις του συμμετέχουν χωρίς δικαίωμα ψήφου και με συμβουλευτικό ρόλο, δύο καθηγητές Τμημάτων Επικοινωνίας Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, οι οποίοι ορίζονται για τριετή θητεία με κοινή απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και του Υπουργού Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης.

²⁰⁴ Άρθρο 25 παρ. 7 του ν. 4339/2015.

²⁰⁵ Άρθρο 25 παρ. 8 του ν. 4339/2015

	Δεσμευτικού για όλα τα Υπουργεία ως προς τα επικοινωνιακά τους προγράμματα και δράσεις	
Δεκέμβριος πριν την έναρξη της τριετίας	Έγκριση του Στρατηγικού Σχεδίου	Συμβούλιο Εθνικής Επικοινωνιακής Πολιτικής
	Έκδοση του στρατηγικού σχεδίου	Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας σε συνεργασία με τις λοιπές οργανικές μονάδες της ΓΓΕΕ
	Εφαρμογή επικοινωνιακών προγραμμάτων και δράσεων με βάση το στρατηγικό σχέδιο	Υπουργεία
	Εποπτεία της εφαρμογής των επικοινωνιακών προγραμμάτων των Υπουργείων με βάση το στρατηγικό σχέδιο	Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας
Δεκέμβριος κάθε έτους εφαρμογής του σχεδίου	Εκπόνηση έκθεσης αξιολόγησης των δράσεων της εθνικής επικοινωνιακής πολιτικής για το απερχόμενο έτος	Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας
	Αναθεώρηση του Στρατηγικού Σχεδίου εφόσον κρίνεται αναγκαίο & έγκριση της απόφασης αναθεώρησης	Συμβούλιο Εθνικής Επικοινωνιακής Πολιτικής
Μέχρι το τέλος του Δεκεμβρίου κάθε έτους	Δημοσίευση της απόφασης αναθεώρησης του Σχεδίου	

10.3 Συντονισμός επικοινωνίας υπουργικού συμβουλίου και συλλογικών κυβερνητικών οργάνων με τον Τύπο και τα ΜΜΕ

Την επικοινωνία του ΥΣ με τους πολίτες αναλαμβάνει μέλος ή μέλη της κυβέρνησης, συνήθως ο Υπουργός Επικρατείας με αρμοδιότητα κυβερνητικού εκπροσώπου, μαζί με τον Γ.Γ. της Κυβέρνησης. Αμέσως μετά το τέλος της συνεδρίασης ο Πρωθυπουργός τους αναθέτει να συντάξουν επίσημο ανακοινωθέν ως προς τα θέματα που απασχόλησαν το ΥΣ και τις αποφάσεις που έλαβε. Το επίσημο

ανακοινωθέν του ΥΣ παραδίδεται στον Τύπο και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης από τον κυβερνητικό εκπρόσωπο.²⁰⁶

Επικοινωνία ΥΣ και Συλλογικών Κυβερνητικών Οργάνων με ΜΜΕ

ΧΡΟΝΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΝΕΡΓΕΙΑ	ΠΟΙΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙ
Μετά το τέλος της συνεδρίασης του Υπουργικού Συμβουλίου / Συλλογικού Οργάνου	Ορισμός προσώπων που θα συντάξουν επίσημο ανακοινωθέν σχετικά με τα θέματα που επεξεργάστηκε και τις αποφάσεις που έλαβε το Υπουργικό Συμβούλιο	Πρωθυπουργός
	Σύνταξη επίσημου ανακοινωθέντος	Υπουργός Επικρατείας με αρμοδιότητα κυβερνητικού εκπροσώπου & Γενικός Γραμματέας της Κυβέρνησης
	Παράδοση του επίσημου ανακοινωθέντος στον τύπο και τα ΜΜΕ	Κυβερνητικός εκπρόσωπος

10.4 Συντονισμός επικοινωνίας Υπουργείων με τον Τύπο και τα ΜΜΕ

Ζητήματα ευρύτερης σημασίας ή ζητήματα η διαχείριση των οποίων προϋποθέτει τη σύμπραξη περισσότερων υπουργών τίθενται άμεσα από τον αρμόδιο υπουργό υπόψη του Υπουργού Επικρατείας με καθήκοντα κυβερνητικού εκπροσώπου, καθώς και υπόψη των συναρμόδιων υπουργών, ώστε να προσδιοριστεί το πλαίσιο της επικοινωνιακής διαχείρισης, οι απαιτούμενες ενέργειες καθώς και ο υπεύθυνος για υλοποίησή τους.

Τα γραφεία τύπου κάθε υπουργείου βρίσκονται σε συνεχή επικοινωνία με το γραφείο τύπου του κυβερνητικού εκπροσώπου και συνεργάζονται υπό τις οδηγίες και μετά από την τελική επικύρωση των αρμοδίων υπουργών. Όλα τα δελτία τύπου που εκδίδονται αποστέλλονται στην Κυβέρνηση.

Σε περίπτωση σημαντικής διαφωνίας μεταξύ των συναρμόδιων υπουργών για το περιεχόμενο της απαιτούμενης ενέργειας επικοινωνιακής διαχείρισης, αρμόδιος για την επίλυσή της είναι ο Υπουργός Επικρατείας με καθήκοντα Κυβερνητικού Εκπροσώπου.²⁰⁷

Επικοινωνία Υπουργείων με ΜΜΕ

ΧΡΟΝΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΝΕΡΓΕΙΑ	ΠΟΙΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙ
Δημοσιοποίηση γεγονότος ευρύτερης σημασίας που	Ενημέρωση του Υπουργού σχετικά με γεγονός που έχει	Γραφείο τύπου του Υπουργείου

²⁰⁶ Βλ. άρθρο 7 παρ. 5 του π.δ. 63/2005.

²⁰⁷ Άρθρο 1 περίπτ. γ' της Υ183/2016, απόφασης του Πρωθυπουργού (Β' 3626).

χρήζει διωπουργικής συνεννόησης	δημοσιοποιηθεί	
	Ενημέρωση του Υπουργού Επικρατείας με καθήκοντα Κυβερνητικού Εκπροσώπου	Υπουργός που επιλαμβάνεται πρώτος του θέματος
	Συνεννόηση και απόφαση για τις απαιτούμενες ενέργειες της επικοινωνιακής διαχείρισης	Συναρμόδιοι Υπουργοί
	Έκδοση Δελτίου Τύπου	Συναρμόδιοι Υπουργοί
	Οδηγίες προς τα γραφεία τύπου Υπουργείων	Υπουργοί & Κυβερνητικός Εκπρόσωπος

10.5 Συντονισμός σε περίπτωση κρίσεων – Η Ειδική Γραμματεία Επικοινωνιακής Διαχείρισης Κρίσεων

Για τη διαχείριση επικοινωνιακών κρίσεων που προκύπτουν από την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών, καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και, κατά την τρέχουσα περίοδο, ιδίως από την προσφυγική κρίση, έχει συστηθεί η Ειδική Γραμματεία Επικοινωνιακής Διαχείρισης Κρίσεων η οποία υπάγεται στο Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης.²⁰⁸

Η Ειδική Γραμματεία Επικοινωνιακής Διαχείρισης Κρίσεων συγκροτείται από τη Διεύθυνση Επικοινωνιακού Σχεδιασμού Διαχείρισης Κρίσεων, η οποία είναι αρμόδια για την επικοινωνιακή διαχείριση κρίσεων που προκύπτουν από τις προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές, τις φυσικές και τεχνικές καταστροφές, και όσων εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της Πολιτικής Σχεδίασης Έκτακτης Ανάγκης (ΠΣΕΑ).²¹⁰

²⁰⁸ Συστήθηκε με το άρθρο 53 του ν. 4384/2016 και υπήχθη στο Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης με το άρθρο 32 του π.δ. 82/2017 (Α' 117).

²¹⁰ Άρθρο 33 του π.δ. 82/2017.